

Интеррег-ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска - Србија 2014-2020. године.

након усвајања

УРЕДБЕ КОМИСИЈЕ О СПРОВОЂЕЊУ ИПА (ЕУ) бр. 447/ 2014 од 2. маја 2014. године.

о конкретним правилима за спровођење Уредбе (ЕУ) бр. 231/2014 од 11. марта 2014. године Европског парламента и Савета којом се успоставља Инструмент за претприступну помоћ (ИПА II)

ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска - Србија 2014 - 2020. године.

У склопу ИПА инструмента

ЦЦИ бр.	
Назив	Интеррег-ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска - Србија 2014 -2020. године.
Верзија	Верзија (Април 2015. године)
Прва година	2014.
Последња година	2023.
Важи од	2014.
Важи до	2023.
Број одлуке ЕК	
Датум доношења одлуке ЕК	
Држава чланица која мења и допуњава број одлуке	
Држава чланица која мења и допуњава датум одлуке	
Држава чланица која мења датум ступања одлуке на снагу	
Региони нивоа НУТС III (или еквивалентни региони у државама које нису чланице), обухваћени програмом прекограничне сарадње	<p>Хрватска: ХР04Б – Осјечко - Барањска жупанија ХР04Ц - Вуковарско - сремска жупанија ХР04А - Бродско - посавска жупанија ХР049 – Пожешко - славонска жупанија</p> <p>Србија: Севернобачки округ Западнобачки округ Јужнобачки округ Сремски округ Мачвански округ</p>

1. СТРАТЕГИЈА ЗА ДОПРИНОС ПРОГРАМУ САРАДЊЕ, ВЕЗАНО ЗА ОДАБРАНЕ ТЕМАТСКЕ ПРИОРИТЕТЕ, РЕЛЕВАНТАН СПОРАЗУМ О ПАРТНЕРСТВУ И СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТ ОДНОСНО ДОКУМЕНТА ДРЖАВЕ

[Упућивање: Члан 31. Уредба Комисије о спровођењу ИПА (ЕУ) бр. 447/2014 од 2. маја 2014. године о конкретним правилима за спровођење Уредбе ЕУ), бр. 231/2014 од 11. марта 2014. године Европског парламента и Савета којом се успоставља Инструмент за претприступну помоћ (ИПА II)]

1.1. Стратегија за допринос програму сарадње везано за одабране тематске приоритете, релевантан Споразум о партнерству и стратешки документ односно документа државе.

1.1.1. Опис стратегије програма сарадње за допринос одабраним тематским приоритетима и релевантном Споразуму о партнерству и стратешком документу односно документима државе.

Општи контекст програма

Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска - Србија 2014 - 2020. године као ИПА програм прекограничне сарадње, је инструмент за спровођење, с једне стране, кохезивне политике ЕУ, као основне алатке инвестирања којом се испуњавају циљеви Европе за 2020. годину, а то су: паметан, одржив и инклузиван раст који се постиже усмеравањем на ефикаснија улагања у образовање, истраживање и иновације, кретање ка ниско - карбонској економији, отварање нових радних места и смањење сиромаштва, фокусирајући се на пет амбициозних циљева у области запошљавања, иновација, образовања, смањења сиромаштва и климе/енергије.

С друге стране, програм ће се користити као инструмент који треба да допринесе стратешким циљевима Југоисточне Европе 2020. године, који су међусобно повезани у оквиру развојних стубова који се ослањају на интегрисан, одржив и свеобухватан раст, као и на управљање растом, фокусирајући се на побољшање услова живота и увођења конкурентности и развоја у региону кроз пажљиво праћење визије Стратегије Европа 2020.

Стога, овај програм представља алатку која међусобно повезује обе стратегије и доприноси постизању повезаних циљева кроз решавање заједничких изазова у овој програмској области.

Имајући у виду да и Хрватска и Србија учествују у Стратегији Европске уније за Дунавски регион, као и у Стратегији за Јадранско-јонски регион, овај програм ће настојати да допринесе приоритетима релевантних стратегија, стварајући синергију између програмских интервенција и њихових акција.

Правни оквир програма ослања се на релевантне прописе за Кохезиону политику 2014-2020. године и на Екстерне Акције ЕУ 2014-2020. године

Могућ тематски обим програма подељен је у осам тематских приоритета као што је наведено у Уредби бр. 231/2013 Европског парламента и Савета од 11. марта 2014. године којом се успоставља Инструмент за претприступну помоћ (ИПА II). Уредба о европској територијалној сарадњи наводи да прекогранична сарадња треба да има за циљ решавање заједничких изазова препознатих у пограничним регионима, а то су: лош приступ, посебно у погледу локалних информационих и комуникационих технологија, повезаност и саобраћајне инфраструктуре, пад локалне привреде, неодговарајуће пословно окружење, недостатак умрежености локалних и регионалних управа, низак ниво истраживања и иновација и

увођења информационо - комуникационих технологија, загађење животне средине, превенција ризика, негативни ставови према грађанима суседних земаља и жеља да се искористи неискоришћен потенцијал раста у пограничним подручјима (развој инструмената и кластера за прекогранична истраживања и иновације, прекограничне интеграције тржишта рада, сарадње међу образовним кадровима, укључујући универзитете или здравствене центре), уз истовремено унапређење процеса сарадње у циљу свеукупног усклађеног развоја Уније.

Имајући у виду циљеве поменутих стратегија и изазове са којима се ова програмска област суочава, циљ овог програма је јачање социјалног, економског и територијалног развоја ове програмске области кроз реализацију заједничких интервенција у области здравства и социјалне заштите, заштите животне средине и одрживог енергетског сектора, развоја одрживог туризма и јачање конкурентности и пословног окружења.

У том смислу, програм ће се ослонити на постојећу прекограничну сарадњу успостављену у оквиру програма 2007-2013. године, у циљу даљег јачања и проширења сарадње у оквиру овог програма.

Када је реч о националним програмима за период 2014-2020, може се приметити да ће конкретне мере бити предузете како би се осигурало стварање синергија и комплементарност акција на овом Програму и релевантним 2014-2020 програмима. Осим тога, Управљачко тело и Национално тело ће предузети посебне мере за спречавање било каквог преклапања између активности или двоструког финансирања када се узму у обзир национални програми и овај Програм.

У том смислу, посебна пажња биће посвећена Програму за рурални развој Републике Хрватске за период 2014-2020 и ИПАРД програма Републике Србије за 2014-2020 у погледу спречавања било каквог преклапања између активности или двоструког финансирања као и ИНТЕРРЕГ ИПА програма прекограничне сарадње Хрватска-Босна и Херцеговина и Црна Гора 2014-2020, кохезија и конкурентност 2014-2020, Ефикасни људски ресурси 2014-2020, ИПА-ИПА програм прекограничне сарадње Србија - Босна и Херцеговина 2014-2020 када је у питању стварање синергија и комплементарности између релевантних акција.

Општи опис програмске области

Програмска област обухвата НУТС III регионе које се налазе на пограничној територији Хрватске - Србије. На хрватској страни, програмска област обухвата четири жупаније (округа) на североистоку Хрватске (НУТС III региони): Осјечко - барањска, Вуковарско - сремска, Бродско - посавска и Пожешко - славонска жупанија, а на српској страни програмска област обухвата пет округа на северозападу Србије (региони НУТС III): Севернобачки, Западнобачки, Јужнобачки, Сремски и Мачвански округ.

Програмска област покрива 25,505 км² и обухвата популацију од око 2,3 милиона становника. На хрватској страни програмске области, Осјечко-барањска жупанија је највећа по величини и броју становника, док је на српској страни програмске области Бачки округ највећи по величини и густини насељености. Програмска област је углавном сеоска, са неколико мањих и средњих градова. Два највећа града су Осијек у Хрватској и Нови Сад у Србији.

Дужина хрватско - српске границе је 261,7 км, са осам граничних прелаза који су класификовани за међународни саобраћај. Државна граница углавном прати ток реке Дунав и тако чини природну границу од 139,9 км између две земље. Цела програмска област је део Панонске низије која

чини 18,4% хрватске територије и 17% српске територије. На северу, програмска област се граничи са Мађарском, док се на југу програмска област граничи са Босном и Херцеговином.

Од укупног броја становника који живе у програмској области, 31% становника живи у Хрватској, а 69% у Србији. Густина насељености је 84,9 становника/км² што износи 73% ЕУ просека, док је то у исто време изнад националног просека у обе земље. Важно је напоменути да је већи део хрватског дела програмске области релативно близу националног просека, с тим што је само Пожешко - славонска жупанија знатно испод просека (43 становника/км²). Када је реч о српском делу програмске области, Јужнобачки округ има густину насељености изнад националног просека и просека ЕУ, она износи 153 становника/км².

Према званичној статистици, у последњих 10 година, забележено је опште смањење броја становника у програмској области. Чак је и у градовима забележено смањење броја становника, нарочито у хрватском делу програмске области. То је последица миграције услед лоше економске ситуације, немогућности запошљавања и спорог послератног опоравка на североистоку Хрватске.

Пораст становништва забележен је само у Јужнобачком округу, где је у последњих 10 година број становника порастао за 3,7%. Један од разлога пораста становништва су миграције из руралних подручја ка Новом Саду. Разлог пораста броја становника је тренд миграција из суседних руралних подручја ка Новом Саду.

Један од повољних аспеката програмске области је велики број различитих етничких група са обе стране границе које живе у кохабитацији и које повољно утичу на јавни, културни и језички живот прекограничне области.

1.3. Територијална анализа програмске области

Детаљна анализа ситуације у програмској области извршена је 2013. и 2014. године, и показала је да је програмска област хомогена како у географском тако и у економском и социјалном погледу. Програмска област обилује имовином, али се такође суочава и са бројним изазовима који су класификовани и анализирани у складу са осам тематских области (осам тематских приоритета за ИПА програме прекограничне сарадње, као што је наведено у Анексу II Уредбе (ЕУ) бр. 231/2014 Европског парламента и Савета од 11. марта 2014 којом се успоставља Инструмент за претприступну помоћ (ИПА II):

Те тематске области су:

- Запошљавање, покретљивост радне снаге, социјална инклузија, здравствена и социјална заштита;
- Животна средина, прилагођавање климатским променама, превенција ризика, одржива енергија и енергетска ефикасност;
- Одржива саобраћајна и јавна инфраструктура;
- Туризам, културно и природно наслеђе;
- Омладина и образовање;
- Локална и регионална управа, планирање и изградња административних капацитета;
- Конкурентност и развој малих и средњих предузећа (МСП);
- Истраживање, технолошки развој, иновације и информационо-

комуникационе технологије.

Наредни одељак представља сажетак анализе ситуације, а цео текст приложен је уз Програм о сарадњи као Анекс 6.

Запошљавање, покретљивост радне снаге, социјална инклузија, здравствена и социјална заштита

Програмска област која обухвата тржиште рада огледа се у ниској запослености и високој стопи незапослености, а посебно дугорочној незапослености и незапослености младих. У хрватском делу програмске области, стопа незапослености била је прилично висока у 2012. години и износила је 32,2%, посебно када се овај проценат упореди са националним просеком од 20,1% и ЕУ 28 просеком од 10,5%. Већина незапослених спада у категорију лица која су без запослења једну до две године, што их сврстава у категорију дугорочно незапослених лица. У 2012. години, најбројнију групу незапослених лица чинили су млади узраста од 20 до 24 године, и то 16,43%, и млади узраста од 25 до 29 година, и то 14,2%.

Србија је такође суочена са порастом незапослених од 2009. године. Стопа незапослености у 2012. години у српском делу програмске области износила је 31,6% (у односу на национални просек од 22,3%), што је на истом нивоу као и у хрватском делу програмске области. Још један заједнички проблем је високи проценат младих незапослених људи. Слично као и у четири хрватске жупаније, у пет српских округа најугроженија група је старосна група узраста 25 - 29 година, са 13% незапослених.

Већина запослених ради у сектору пољопривреде и производње, МСП и јавним службама. Најчешћи разлози дугорочне незапослености су неодговарајуће образовање и вештине које задовољавају потребе тржишта рада, недостатак радног искуства, недостатак мотивације након дугорочног одсуства са тржишта рада, као и недостатак професионалне мобилности и мотивације да се учествује у обукама и програмима "целоживотног" учења. Дугорочно незапослена лица се често посматрају као радна снага без вештина неопходних да одговоре на брзо променљиве захтеве тржишта рада. Дугорочна незапосленост је већа међу мање образованим и старијим незапосленим лицима.

Закључак је да су младе особе које улазе на тржиште рада веома угрожене због немогућности запошљавања, одсуства индустрије и реалног сектора који би могао да запосли велики број лица, дисбаланса између понуде и потражње у погледу постојећих и тражених знања и вештина, недостатка предузетничког духа и вештина самозапошљавања, реструктурирања пољопривреде и прехранбене производње и губитка радних места везаних за исто.

Када је реч о систему социјалне заштите у програмској области, генерално говорећи, квалитет обуке и механизам пружања социјалних услуга корисницима који су угрожени нису добро прилагођени њиховим различитим потребама и променљивом окружењу, као што је старење становништва, повећан број корисника и различити профили корисника.

Системи социјалне заштите у обе земље пролазе кроз процес децентрализације, којом се већа одговорност преноси на регионалне и локалне управе. Око 5% становништва у програмској области прима социјалну помоћ.

Број корисника сталне социјалне помоћи у програмској области одражава тешку социјалну слику сиромаштва и незапослености која је драстично виша него у осталим деловима ових земаља. Висока незапосленост и ниско

учешће на тржишту рада, уз растуће трошкове живота, довели су до повећања становништва изложеног ризику од сиромаштва или социјалног искључивања.

Присутна је и потреба за унапређењем и бољим приступом јавним службама, као што је правно саветовање за рањиве групе и унапређењем услуга које се пружају особама са инвалидитетом.

Будући да старија лица чине четвртину укупног становништва у хрватском делу програмске области, а у српском делу програмске области чине петину укупног становништва, постоји основ за унапређење заштите старијих лица кроз улагање у збрињавање старијих лица и палијативно збрињавање. Неопходна су инфраструктурна улагања у домове за стара лица ради обезбеђења квалитета стандарда институционалне заштите. У српском делу програмске области идентификована је потреба за регионалним установама за ментално здравље и регионалним центрима за палијативно збрињавање.

Овај програм види прилику за решавање потреба и изазова када је реч о систему социјалне заштите кроз модернизацију система и развој локалних информационо - комуникационих решења или улагања у инфраструктуре мањег обима, повећање транспарентности и унапређење квалитета и доступности социјалних услуга кроз пружање подршке заједници, као и кроз активно укључивање угрожених група.

Обе земље ће се ускоро суочити са пензионисањем такозване "babyboom" генерације (деца рођена у периоду од 1946. до 1964. године), а ефекат који ће имати на пензиони систем и структуру становништва је повећана потражња за здравственом и социјалном заштитом.

У програмској области најопремљеније здравствене установе налазе се у Осијеку и Новом Саду. Међутим, основни проблеми како у хрватском тако и у српском здравственом систему су недовољан број здравствених радника и потреба за модернизацијом и реструктурирањем у циљу постизања оптималног искоришћења како здравствених радника тако и материјалних ресурса, као што су кревети и медицинска опрема. Здравствени систем у целини карактерише неефикасна мрежа здравствених установа, неодговарајућа расподела искоришћеност капацитета на различитим нивоима заштите, недовољан учинак система управљања укључујући недовољну усмереност на стандарде квалитета, фрагментацију, низак ниво локалних информационо-комуникационих технологија у употреби, што за последицу има смањену финансијску одрживост система, неодговарајућу комуникациону и информациону повезаност унутар његових различитих делова и коначно смањен приступ пацијената услугама, као и незадовољавајући квалитет пружене здравствене заштите. Одговоре на ове изазове треба потражити у модернизацији система тако да здравствени систем постане ефикаснији, доступнији и да одговара савременим и будућим потребама здравствене заштите. Овај програм види прилику да постигне ове циљеве фокусирањем на унапређивање тих услуга и објеката кроз мања улагања у здравствену инфраструктуру, развој локалних информационо-комуникационих технологија и јачање људских ресурса у смислу изградње капацитета.

Животна средина, прилагођавање климатским променама, превенција ризика, одржива енергија и енергетска ефикасност

У хрватском делу програмске области нема озбиљнијих проблема загађења, на шта је у већој мери утицало одсуство тешке индустрије, док су у српском делу програмске области, одређене индустрије (хемијска, петрохемијска, машинска, металуршка, прехранбена и нафтна индустрија)

условиле знатно повећање нивоа загађења у одређеним деловима. Примера ради, од укупно 13 еколошки "критичних тачака" у Хрватској, једна се налази у програмској области (фабрика Борово у близини Вуковара), која је на санацији од 2010. године. С друге стране, у српском делу програмске области постоји 13 еколошки критичних тачака које су потенцијална опасност по животну средину.

Ипак, важно је поменути да ова програмска област обухвата ризике који се односе на загађење ваздуха, посебно честицазбог транспорта и сагоревања чврстог горива за потребе грејања. У том случају програм треба да узме у обзир сет закона везаних за побољшање квалитета ваздуха од 18. децембра 2013. године, који описује проблем загађења ваздуха и поставља нове интерне циљеве за смањење утицаја на здравље и животну средину до 2030. године. Такође, програм дефинише неопходне захтеве за смањење кључних загађивача и политику коју је потребно утврдити ради постизања циљева.

Програмска област богата је воденим ресурсима, а то изискује бољу прекограничну сарадњу када је реч о размени информација везаних за праћење квалитета воде и активностима смањења емисија у воду. Основна карактеристика животне средине у програмској области је река Дунав, која чини већи део границе између Хрватске и Србије, те је тако дефинишућа и заједничка карактеристика програмске области. Свако еколошко питање у вези са Дунавом недвосмислено захтева предузимање заједничких акција од стране релевантних актера.

Гранична област обилује биодиверзитетом и заштићеним подручјима које је неопходно додатно заштитити и валоризовати. Фрушка Гора (Србија) је једини национални парк у програмској области, док је Обедска бара, пространо мочварно - шумско подручје и природни резерват који се протеже дуж реке Саве, један од најпознатијих природних резервата у Србији. Најзначајније заштићено подручје у хрватском делу програмске области је национални парк Копачки рит. Једна је од најбоље очуваних флувијално - мочварних територија у Европи која се одликује задивљујућом лепотом пејзажа и биодиверзитетом. Други национални парк у хрватском делу програмске области је геопарк Папук, планинска област покривена богатим шумама, мочварама и ливадама делимично смештеним у програмској области Пожешко - славонске жупаније. Осим тога, 30% хрватског регионалног парка Мура - Драва основаног 2011. године простире се кроз Осјечко - барањску жупанију. Ову област одликује висок биолошки и пејзажни диверзитет, као и богато геолошко, културно и традиционално наслеђе. Због своје изузетне вредности за очување биодиверзитета, регионални парк је део хрватске еколошке мреже и предвиђен је да постане део будућег УНЕСКО прекограничног резервата биосфере Мура - Драва - Дунав. Обе земље поднеле су апликацију за резерват, која треба да се реализује у склопу Стратегије Европске Комисије за Дунавски регион. Будуће управљање потребама и спровођење истих је обимно будући да ће ова област бити највеће очувано инудационо подручје у горњем току реке Дунав у Србији.

Загађење животне средине, просторна урбанизација, глобалне климатске промене, притисци економских активности, неодрживо коришћење природних ресурса као и отпадне воде из насеља представљају главни извор загађења Дунава нитратом и фосфором у програмској области и представљају потенцијалну опасност када је реч о заштити животне средине и биодиверзитета. Стога, овај програм је прилика да се реши овај изазов као и да се унапреди управљање животном средином, заштита природе и биодиверзитета у програмској области.

Програмска област је високо ризична област, углавном због климатских промена, топљења снега и падавина. Знаци који се могу приписати климатским променама у обе земље виде се кроз стални пораст просечне температуре ваздуха током последњих десет година, стално смањење годишњег нивоа падавина, испаравање у односу на кретања температуре ваздуха и чешће појаве екстремних временских догађаја. Сви ови ефекти захтевају прилагођавање климатским променама и управљање мерама које се тичу успостављања или додатног унапређења система за управљање превенцијом ризика.

Имајући у виду богатство водених ресурса, у програмској области, главни заједнички еколошки изазов је спречавање поплава. У периоду од 1965. до 2011. године у Хрватској и Србији забележено је преко 70 већих поплава, углавном дуж Дунава и Саве, због могућности поплавних таласа, што сваки пут угрожава подручја већа од 100 км² и најмање 200 домаћинстава или 500 становника. Као држава чланица ЕУ, Хрватска је усвојила оквирну директиву о водама (2000/60/ЕК) која успоставља правни оквир за заштиту и унапређење статуса свих вода и заштићених подручја, укључујући и екосистеме зависним водом, како би се спречило њихово пропадање и да се обезбеди дугорочно и одрживо коришћење водних ресурса и Директиву о поплавама (2007/60/ЕЗ), интегрисану у опште управљање водама и спречавање загађења, док се од Србије, као земље кандидата за чланство у ЕУ, очекује да усвоји исту Директиву у наредном периоду. Недостатак ефикасног интегрисаног система мониторинга и система управљања спречавањем поплава и упозорења довели су до катастрофалних последица у региону у мају 2014. године.

С обзиром на доминантан и важан утицај Дунава у програмској области, важно је истаћи да су обе стране, Хрватска и Србија, тренутно укључене у припрему ажурирања Плана за управљање сливом реке Дунав за период између 2015. и 2021. године и првог Плана за управљање поплавама слива реке Дунав за исти период. Ти планови су развијени у оквиру Међународне комисије за заштиту Дунава (МКЗД) и уз активно учешће свих МКЗД чланова, укључујући Хрватску и Србију. Оба плана имају за циљ да штите и унапреде статус вода да би се осигурало сигурно, дуготрајно коришћење водених ресурса, као и сигурно управљање ризицима од поплава. Од децембра 2014. године ICPDR приказује нацрт планова за коментаре до 22. јула 2015. године. Оба плана требало би да буду завршена крајем 2015. године и да обезбеде транс-национални оквир за одрживо и правилно коришћење вода и водених ресурса у овој програмској области. Други битан документ који је повезан са Планом управљања сливом реке Дунав је План за управљање сливом реке Саве зато што он представља главни слив југоисточне Европе и један је од најзначајнијих подсливова на сливу Дунава. План је да се усклади речно управљање са Оквирном директивом ЕУ; ускладити управљање поплавама са Директивом ЕУ поплава и поплава акционог програма за Дунав; побољшање превенције несрећа и њихова контрола кроз Систем за хитне случајеве упозорења чији је главни циљ да повећа јавну сигурност и заштиту животне средине у случају загађења пружајући ране информације, за погођеним таквих земаља; обезбедити размену информација и управљање кроз успостављање платформе за размену информација у складу са ИНСПИРЕ директивом ЕУ и водног информационог система и да се унапреди рехабилитација и развој пловидбе.

Неопходно је спровођење конкретних мера за смањење природних катастрофа и унапређење превенције ризика, спремност и одговор на катастрофе (поплаве, суше, пожаре, загађења) кроз унапређење система управљања превенцијом ризика.

Када је реч о одрживом енергетском сектору, удео обновљивих извора у укупној потрошњи енергије у програмској области износи само око 11%, те програмска област поседује потенцијал за повећање коришћења обновљивих извора за производњу обновљиве енергије - посебно из пољопривредног отпада (биомаса) и термалних вода. Укупна потрошња електричне енергије у Хрватској у 2011. години износила је 10,830 гигават сати, од којих је 45% из обновљивих извора, али то укључује две велике хидроелектране (41%), док је само 3% произведено из других обновљивих извора (малих хидро постројења, енергије ветра, биомасе и биогаса).

Програмска област има повољне услове у погледу обновљивих извора енергије. У погледу развоја производње обновљиве енергије, стручњаци виде највећи неискоришћен потенцијал у геотермалној енергији. Међутим, стављање овог потенцијала у функцију изискује велика инфраструктурна улагања и превазилажење бројних законских препрека.

Обе земље израдиле су низ националних и регионалних стратешких докумената у погледу енергетског сектора. Постојеће стратегије се углавном фокусирају на мере у односу на јавност, саобраћај, пољопривреду и подизање свести јавности, док релевантни стручњаци изражавају забринутост због недовољног наглашавања стамбеног сектора.

Стога, овај програм може да се позабави овим изазовима и да спроведе мере подршке енергетској ефикасности, паметном управљању енергијом и коришћењем обновљиве енергије у јавним инфраструктурама, укључујући јавне објекте и јавни стамбени сектор.

Будући да се унапређење инфраструктуре у енергетском сектору претежно обрађује кроз политику на националном нивоу, овај програм може да утиче на квалитативни аспект кроз пружање подршке унапређењу капацитета за боље управљање енергијом, размену искуства, пракси и иновативних пројеката који доприносе смањењу емисије угљен – диоксида а и честица у ваздуху и азот-диоксида и потрошњу енергије, примену иновативних технологија и решења у области одрживе енергије и енергетске ефикасности као што су кључне технологије (КЕТ). То се може урадити са посебним нагласком на јавне инфраструктуре, кроз укључивање власника јавне инфраструктуре и руководиоца, као и крајњих корисника у циљу обезбеђења кохерентности мера за изградњу капацитета.

Одржива саобраћајна и јавна инфраструктура

Одговарајући инфраструктурни и развијени транспортни системи су од посебног значаја за економски развој жупанија и округа који учествују у програму.

Да би се искористиле предности њиховог географског положаја, важно је да ови региони развију сектор саобраћаја не само у складу са својим потребама већ и са међународним потребама и да интегришу саобраћајне мреже у трансевропске прекограничне мреже (тен-т).

У оквиру програмске области, најважније прекограничне саобраћајнице укључују путеве, пруге и пловне путеве.

Путне инфраструктуре су у лошем стању и недовољно су опремљене да би омогућиле оптималне транспортне услуге и безбедност у саобраћају. Централна и источна Хрватска (Панонија) има најмање развијену путну инфраструктуру. Густина путне мреже износи само 88% националног просека. Густина путне мреже у српској програмској области износи 93% националног просека и посебно је концентрисана у округу Мачве (193%), док је у Западној Бачкој релативно мала густина (51%).

Постојећи железнички капацитети углавном се одликују лошим квалитетом инфраструктуре и недостатком електрификације при малим брзинама, неефикасном реду вожње и ограниченим могућностима за прекогранична путовања. Уз значајнија улагања у обнову железничке инфраструктуре која је тренутно у току или се планира, железнички саобраћај треба да се повећа у будућности, а ова област има потенцијал да постане важно железничко и логистичко чвориште.

Реке у програмској области су релативно неискоришћене као саобраћајни коридори. Постоји потенцијал за искоришћење унутрашњих пловних путева у комбинацији са железничким саобраћајем, као алтернатива постојећој доминантној друмској саобраћајној мрежи, као и за друге врсте мултимодалног транспорта. Лучку инфраструктуру је потребно обновити и трансформисати у мултимодалне логистичке центре и тачке укрцавања путника, које су опремљене за сервисирање пловила.

Два значајна аеродрома налазе се у програмској области: Аеродром у Осијеку и аеродром у Новом Саду. Аеродром у Новом Саду се углавном користи за спорт и у пољопривредне сврхе. Међутим, планирано је да се аеродром пренамени за комерцијалне летове, за ниско буџетне авио компаније и теретни саобраћај. Аеродром у Осијеку реновиран је 2003. године и има путнички и теретни терминал са отвореним и затвореним складишним просторима. Оба аеродрома су изузетно важна за развој саобраћаја, уз очекивани долазак ниско буџетних компанија и развој туризма у програмској области и шире.

У програмској области постоје велики институционални капацитети за водоснабдевање и канализацију. Генерално, већи, урбани центри су више повезани са водоснабдевањем и прерадом отпадних вода него што је то случај у мањим градовима и селима. У складу са Споразумом о приступању Републике Хрватске „Хрватска мора да имплементира захтеве Директиве о пречишћавању урбаних отпадних вода, за агломерације веће од 15.000 становника од 31. децембра 2018. године до 31. децембра 2020. за агломерације веће од 10.000 становника чије се отпадне воде испуштају у осетљивој области, као и за оне , које су смештене на одговарајућем сливу Дунава и близу других осетљивих области и доприносе загађењу ових области. Хрватска је у прелазном периоду преговарала о потпуном спровођењу водно - комуналних директива до 2013. године до када систем водоснабдевања и управљања отпадним водама треба да буде потпуно усклађен са стандардима ЕУ. Најважнији задаци у сектору вода су постизање усклађености квалитета пијаће воде, обезбеђење сакупљања отпадних вода и одговарајућа прерада за све агломерације веће од 2000 ЕС и реформа ЈКП.

Управљање чврстим отпадом је проблем са којим се суочавају обе земље због недостатка инфраструктуре за прераду, одлагање и складиштење опасног отпада. Развој система за управљање отпадом требао би да допринесе већем уделу у рециклажи и производњи енергије у будућности.

Туризам, културно и природно наслеђе

Програмска област има повољну климу, културни и природни потенцијал за даљи развој туристичке понуде, као и различитих праваца туризма: еколошки и културни туризам, сеоски туризам, здравствени и рекреативни туризам, вински туризам, научички туризам, гастрономски туризам, туризам догађаја, екскурзије, лов, риболов, крстарење, транзитни и пословни туризам.

Богато и јединствено културно, архитектонско и индустријско наслеђе одражава не само дугу и садржајну историју програмске области већ и

етничку разноликост његовог становнишва. Изузетна археолошка налазишта могу се пронаћи на обе стране границе. Сваке године одржава се низ културних манифестација које привлаче људе са обе стране границе. Такође, програмска област обилује низом музеја и уметничких галерија који промовишу локалне уметнике, као и уметничко и културно изражавање у свим својим облицима.

Регион обилује богатим културним и природним наслеђем од којих су нека заштићена националним законодавством. Међутим, мањак средстава за очување тог наслеђа, за будуће генерације је и даље повод за забринутост. С друге стране, ово наслеђе такође представља велику вредност за регион у смислу развоја туристичких и културних активности. Штавише, програмска област има потенцијал да се развија у конкурентну, континенталну, туристичку дестинацију, кроз стављање додатног акцента на управљање дестинацијом, и услуге усмерене ка посетиоцима које су усклађене са тржишним кретањима и осетљивим потребама корисника.

Током претходних 10 година, улога континенталног туризма добила је на значају када је реч о локалној привреди у хрватском делу програмске области. Најзначајније атракције у хрватском делу програмске области су Осијек, Вуковар, парк природе Копачки рит и Папук, винске руте у све четири жупаније (Илок, Кутјево, Барања, Ђаково, Ердут, Феричанци), богата археолошка налазишта (Вуковар, Вучедол), термалне бање и одмаралишта (Липик и Велика). Пролећна поворка "Љеље" (краљице) из Горјана и "Бећарац" (популаран жанр музике у источној Хрватској дубоко укореењен у културе Славоније, Барање и Срема) део су Унеско-ве листе нематеријалног културног наслеђа човечанства.

Најзначајније атракције у српском делу програмске области су: Јужна Бачка као најпопуларнија туристичка дестинација у српском делу програмске области, манастири, планина Фрушка Гора и Обедска бара у Срему, двораци Дунђерски и Новосадска тврђава у Бачкој, атрактивна ловишта Плавна, Ковиљски рит, Апатински рит, Камариште, Суботичке шуме, Карађорђево и Моровић, бање у Кањижи, Врднику, Јунаковићу и Старом Сланкамену, Палићко и Лудошко језеро, музички фестивал "EXIT", итд.

Хрватска стратегија за развој туризма 2020. године препознала је могућност нуђења разноврсне туристичке понуде у континенталном делу Хрватске у следећим областима: културни туризам, сеоски туризам, бициклички туризам и гастро туризам.

По питању стратегије развоја туризма коју је донела Србија може се рећи да туристички потенцијал није у потпуности реализован и да туристичка понуда није довољно развијена углавном из историјских разлога али и због привреде којој су потребна велика улагања. Стратегија препознаје могућност нуђења разноврсне туристичке понуде у следећим областима: природни и еко - туризам, сеоски туризам, културни туризам, пословни туризам, гастро туризам, крстарење реком Дунавом која омогућава позиционирање Србије на међународном плану.

У Србији удео сектора туризма је само 2,5% БДП-а и покрива 5 - 6% укупне запослености, док исти сектор у Хрватској заузима значајније место у националној привреди. У 2013. години, удео туризма у укупној привреди износио је 16.5% (7.2 милијарде евра), при чему је овај сектор имао 84.200 стално запослених лица, што износи 6,3% укупно запослених лица у Хрватској. У Хрватској је током 2013. године евидентирано 12,5 милиона долазака и 64,8 милиона ноћења.

Основни проблеми туристичког сектора, са обе стране границе су: лоша туристичка инфраструктура, недостатак смештајних капацитета високог

стандарда, недовољно промовисање културног наслеђа, недостатак размене информација у оквиру туристичке гране и кооперативног маркетинга, недовољна разноврсност туристичке понуде, недостатак предузетничке иницијативе на локалном нивоу због обимне бирократије, неусклађеност јавног и приватног сектора, недостатак интегрисаног система управљања дестинацијом, недостатак обученог особља и програма обуке континуиране едукације, низак ниво организоване туристичке понуде у виду производа и рута видљивих на тржишту.

Ослањајући се на искуство из периода 2007-2013. године током ког је програм функционисао као платформа за успешну прекограничну сарадњу између градова и општина, релевантне институције и НВО из области туризма и културе, постоји могућност да овај програм реши претходно описане потребе и изазове у овој програмској области кроз пружање могућности финансирања за јачање, диверсификацију и интегрисање прекограничног туризма као и да се фокусира на одрживо управљање постојећим културним и природним богатством, и тако допринесе успостављању одрживог туристичког сектора као важног покретача привредног развоја у програмској области.

Омладина и образовање

Образовни системи у обе земље организовани су и одвијају се у основним и средњим школама и високошколским установама. Квалитет, ниво и доступност образовања у Србији и даље заостаје за стандардима ЕУ, са само 19% економски активног становништва, које је завршило вишу или високу школу у односу на 30%, колико тај проценат износи у ЕУ.

Образовни системи у обе земље не дају задовољавајуће резултате и захтевају суштинске реформе које ће их приближити потребама тржишта рада које постоје у земљама чланицама. Образовни систем, посебно када је реч о стручном оспособљавању и обучености мора да иде у корак са потребама тржишта рада и приоритетима у сваком сектору, посебно у оним секторима који су од примарног значаја за даљи развој регионалне привреде.

Осим тога, неопходно је ставити јачи нагласак на унапређење знања и вештина студената и младих људи тако да се нове генерације припреме за улазак на тржиште рада.

Генерално, у програмској области бележи се релативно висока стопа становништва са завршеним средњим образовањем, ниска стопа становништва са завршеним високим образовањем, а постојећа радна снага поседује релативно низак степен стручности. Дакле, присутна је значајна неусклађеност између образовних програма и захтева тржишта рада, као и недовољна подршка образовању и обуци одраслих.

У програмској области налазе се два јака универзитетска центра - у Новом Саду и Осијеку, који могу имати јаку улогу у обезбеђењу квалификоване радне снаге.

Предузетништво је међусобно повезано са статусом на тржишту рада. Спровођење механизма за пружање подршке предузетништву важно је како у раним фазама започињања посла тако и када је реч о пословном саветовању за покретање посла.

Хрватска се суочава са озбиљним проблемима пада наталитета и демографског старења становништва који воде ка сталном паду укупног броја становника у Хрватској, што је такође повезано са проблемима на тржишту рада. Србија се суочава са истим изазовом, а посебно је забрињавајућ положај младих људи на тржишту рада. Стопа

незапослености младих у 2012. години кретала се знатно изнад просека за ЕУ 28. Поред тога, проблеми незапослености младих повезани су са недостатком почетног радног искуства, недостатком вештина које задовољавају потребе тржишта рада и недостатком професионалне мобилности и неспремношћу да се учествује у програмима обука и преквалификације.

Локална и регионална управа, планирање и изградња административних капацитета

Хрватска и Србија имају сличне системе локалне самоуправе и сличне опште проблеме и изазове везане за пружање услуга, планирање и изградњу административних капацитета.

Постојећи систем локалне самоуправе у Хрватској у потпуности је успостављен 1993. године према коме су јединице локалне самоуправе (сеоске) општине, градови/варошице, а жупаније су регионалне јединице самоуправе. Хрватски део програмске области сачињен је од 104 јединице локалне самоуправе - 92 општине, 19 градова и четири регионалне управе, односно жупаније, а највећи градови су Осијек (108,048 становника), Славонски Брод (59,141 становника) и Винковци (35,312 становника).

Систем локалне управе у Србији регулисан је Законом о територијалној организацији који је усвојен 2007. године. Основ за територијалну организацију и локалну управу су општине, градови и насеља. Српски део програмске области састоји се од пет округа, пет градова, 30 општина и 270 насеља. Главни градови су Нови Сад (333,268 становника), Суботица (143,179 становника), Сомбор (87,539 становника), Сремска Митровица (87,167 становника) и Шабац (115,287 становника).

Јачање владавине права и добро управљање су од кључног значаја, не само за постизање циљева реформске агенде ЕУ, већ и за постизање одрживог друштвено - економског развоја.

Државне службе за локално и регионално управљање треба да обављају своје задатке на професионалном, одговорном, флексибилном и транспарентном нивоу, као и да буду усмерене ка корисницима у пружању квалитетних услуга. Од државних службеника на локалном/регионалном нивоу очекује се да обављају своје задатке у складу са следећим начелима, а то су: професионалност, одговорност, етика, непристрасност и ефикасност. Пружање услуга мора бити у потпуности усклађено са потребама корисника.

Недостатак система стручног управљања кадровима, за државне службенике у локалним и регионалним управама, је постојећи изазов са којим се суочавају обе земље. Неке од основних идентификованих области на пољу унапређења система стручног управљања кадровима су: процес запошљавања, надлежан систем за дате послове, методологија за валидацију компетентности државних службеника, систем оцењивања и праћења државних службеника на основу праћења ефикасности њиховог рада и повезивање те оцене са системом развоја каријере и напредовања. Потребно је ставити јачи нагласак на објективан избор најкомпетентнијих кандидата за напредовање на руководеће позиције, уз обезбеђење широког спектра алтернатива за развој каријере у циљу смањења флукуација унутар државне службе. Да би се задржали високо компетентни и мотивисани кадрови неопходно је осмислити и спровести реформу система награђивања и унапређивања, она треба да буде функционалнија и боље прилагођена потребама савремене јавне управе.

Осим тога, потребно је уделити посебну пажњу увођењу одговарајућих ИТ

система у административне процесе, као и спровођењу сталне изградње капацитета у циљу јачања ефикасности локалне и регионалне управе.

Борба против корупције је саставни део овог процеса и има за циљ да демократизује и модернизује државну службу и да заштити грађане у остваривању њихових права при обраћању јавним службама.

Конкурентност и развој МСП

Развој конкурентности и пословног окружења у земљама учесницама као и у програмској области доприноси повећању бруто домаћег производа, отварању нових радних места, смањењу стопе незапослености, повећању извоза и већој конкурентности привреде.

У 2010. години, економски учинак у програмској области износио је само 20,5% БДП по глави становника у ЕУ 28. Српски део програмске области кретао се мало изнад националног просека БДП по глави становника, док се хрватски део програмске области кретао знатно испод националног просека од 61%.

Као последица тога, рурална и периферна подручја одликују се знатно нижом конкурентношћу. И Хрватска и Србија су на зачељу када је реч о конкурентности у поређењу са државама чланицама ЕУ. Према Глобалном извештају о конкурентности за период 2014-2015. године, Хрватска је рангирана као 77, што је ниже него у извештају за период 2013-2014. године (када је била рангирана као 75), а Србија је рангирана као 94, што је за седам места више у односу на извештај из периода 2013 -2014. године (када је била рангирана као 101).

Током петогодишњег периода од 2008. до 2012. године, забележен је раст МСП од 8,5% у хрватском делу програмске области. У 2011. години у хрватском делу програмске области евидентирано је 6,696 регистрованих МСП, што износи 8% свих МСП у Хрватској. У 2011. години у српском делу програмске области евидентирано је 18,426 регистрованих МСП, што износи 20% свих МСП у Србији. Упркос чињеници да у је у српском делу програмске области евидентирано више МСП, годишњи промет који остварила МСП у Хрватској је знатно виши.

Сектор МСП је шанса за јачање локалне и регионалне привреде, чиме се јача конкурентност програмске области. Стога, службе за пружање пословне подршке МСП се такође виде као могућа платформа за стварање синергије између сектора пословања и иновација, која би могла да игра значајну улогу у регионалном развоју.

Изазови са којима се суочава сектор привреде у програмској области повезани су са значајним бројем мањих предузећа, ограниченим финансијским и управљачким капацитетима предузетника, недостатком иновација и ниским извозним капацитетима. Имајући у виду постојеће ресурсе, у смислу институција које пружају пословну подршку у програмској области, унапређења њихове професионалне структуре и служби, отвара се могућност пружања помоћи МСП да унапреде резултате и ојачају своју конкурентност. Директним пружањем подршке институцијама за пословну подршку, МСП у програмској области треба пружити посредну подршку у циљу јачања њихове способности да буду конкурентни на домаћим и страним тржиштима. На тај начин, на дужи стазе, МСП која су остварила корист од ојачаних капацитета институција за пружање пословне подршке имају већу шансу да повећају промет и отворе више радних места ширењем палете производа, квалитетом и даљим улагањем у истраживање и развој.

Када је реч о најзначајнијим привредним секторима у програмској области,

најважније привредне активности су пољопривреда, прерада и производња храна и металска индустрија. Такође, ИТ и креативна индустрија бележе раст у програмској области. Евидентиран је процват ИТ компанија, посебно у Осијеку и Новом Саду.

Упркос опадању, последњих година, у Хрватској пољопривредни сектор учествује са 5,5% БДП и 13,5% укупне радне снаге. Упркос повољним пољопривредним и климатским условима, четири жупаније учествују само 18% у укупном извозу пољопривредних и прехранбених производа из Хрватске. Привреда у српском делу програмске области углавном се заснива на прехранбеној индустрији, због плодног земљишта које чини чак 80% њене територије. Најзаступљенији пољопривредни производи су кукуруз и индустријско биље. Генерално, привреда ове програмске области суочава се са проблемима у вези јачања пословних процеса, пада индустријске производње и извоза, као и недостатка иновација везаних за истраживање и развој.

Дакле, постоји потенцијал за пољопривредну диверсификацију и јачање прераде хране, а кључни изазов за пољопривредне и прехранбене произвођаче је достизање потребне конкурентности на светском тржишту. То се не може реализовати без подршке регионалних, научних, образовних и техничких институција, као ни без увођења нових технологија у област пољопривреде и производње хране, као и сарадње међу самим произвођачима, боље организације производње, квалитета и испланираног квантитета, бољих складишних објеката и дистрибуције.

Такође, присутна је и потреба за спровођењем иновација у пословном сектору у циљу диверсификације и надоградње услуга које пружају предузетници. Спровођење ових решења и коришћење објеката омогућили би пословним институцијама у сектору да развију конкурентне производе и смање трошкове производње. Акције за подстицање ефикасне сарадње између истраживачких институција и сектора МСП у програмској области треба подржати у циљу побољшања конкурентности програмске области.

Такође, регионалну привреду могуће је ојачати кроз кластер активности које пружају прилику предузетницима да заједнички наступе на међународним тржиштима, и тако да се ојачају извозни потенцијали, да обједине набавку материјала и опреме, да остваре модеран и иновативни приступ истраживању и развоју, сертификацију и стандардизацију, ефикасно образовање запослених, да приступе новим развојним пројектима и остваре приступ изворима финансирања, маркетинг и усвајање европских стандарда.

Имајући у виду сарадњу која је успостављена међу корисницима у периоду од 2007 - 2013. године у оквиру програмске мере "Економски развој", као и потребе и изазове програмске области, овај програм је прилика да се приступи решавању истих у циљу повећања конкурентности програмске области кроз пружање подршке институцијама које пружају пословну подршку ради унапређења пословног сектора у смислу побољшања знања и вештина, као и стандардизације, маркетинга и позиционирања, а кроз подстицање сарадње између пословног сектора, јавног сектора и истраживачких институција, кроз примену иновација и нових технологија, кроз унапређење квалитета услуга, размену добрих пракси и спровођење пилот пројеката и других активности које могу бити важан покретач привредног развоја програмске области.

Истраживање, технолошки развој, иновације и ИКТ

Обе земље имају релативно низак ниво потрошње у области истраживања и развоја (мање од 1%) у односу на просек 2,01% у ЕУ, који углавном

произилази из јавних извора.

Број пријава патената у Европском заводу за патенте на милион становника такође је испод европског просека, 5,7 у Хрватској и 23,3 у Србији, у односу на просек од 108,6 у ЕУ. Може се закључити да је потенцијал истраживања и развоја концентрисан око неколико универзитетских центара и око неколико већих предузећа са потенцијалом за потрошњу у области истраживања и развоја.

У оквиру хрватске програмске области, најјачи универзитет центар са истраживачким потенцијалом је Јосип Јурај Штросмајер Универзитет у Осијеку са 11 факултета, четири одељења и једном академијом. У Осијеку се налази Институт за пољопривреду, која је национално призната истраживачка институција.

У српском делу програмске области, најјачи универзитетски центар са истраживачким потенцијалом је Универзитет у Новом Саду са 14 факултета. Универзитет такође има два научна института и Удружење центара за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије и истраживања (АЦИМСИ) које се састоји од десет различитих центара. Институт за прехранбене технологије (ФИНС) један је од водећих истраживачких института у Србији и југоисточној Европи у области науке и технологије хране и хране за животиње и ширења знања.

Што се тиче специјалистичке стратегије за развој паметне индустрије већина жупанијских / окружних стратегија развоја програмске области препознаје недовољну оријентацију регионалних предузећа према истраживању и развоју као своју развојну слабост и планира мере које би требало да доведу до побољшања оваквог стања.

Што се тиче стратегије паметне специјализације на националном нивоу у Хрватској, у току је дискусија о потенцијалним економским областима у оквиру паметне специјализације на коју ће се Хрватска оријентисати у контексту паментог, одрживог и укључивог раста. Поменуте области су: здравство и квалитет живота, енергетика и одржива животна средина, транспорт иобраћај, сигурност, производња хране и био економија. Стратегија паментне специјализације (С3 стратегија, нацрт верзија) такође препознаје неколико важних хоризонталних области: кључне технологије, информационо комуникационе технологије, инжењеринг, туризам, културна и кретивна индустрија. Очекује се да ће стратегија бити усвојена до краја 2015. године.

У Републици Србији С3 стратегија је дефинисана на регионалном нивоу. Програм паметне специјализације за истраживање и развој Аутономне Прокрајине Војводине 2015-2020 је завршен и очекује се његово усвајање у другој половини 2015. године. У оквиру наведеног Програма следећи сектори су идентификовани као приоритетни: пољопривредна производња и прехранбена индустрија, информационо комуникационе технологије и професионална електроника, металска индустрија и туризам. Уз наведене секторе идентификовано је и неколико хоризонталних сектора: заштита животне средине, енергетска ефикасност, обновљиви извори енергије и формирање регионалних и локалних иновативних центара.

Универзитети у Србији дају значајан допринос, посебно на регионалном нивоу, повезивањем индустрије и академских институција и омогућавањем размене знања међу њима.

Генерално, постоји потреба да се побољша јавни сектор и да се разумеју потребе пословног сектора за новим технолошким решењима, као и за стварањем могућности унапређења примењених истраживања у оквиру

јавних институција за истраживање и развој. Резултати сарадње институција за истраживање и развој и приватног сектора омогућиће „Р&Д“ и академској заједници која је заинтересована за сарадњу са приватним сектором, да ојачају своје капацитете ради примене својих истраживања и достављања тражених услуга пословном сектору.

1.4. Снаге, слабости, могућности и претње програмске области

SWOT анализа представља унутрашње снаге и слабости, као и могућности и претње у оквиру прекограничне програмске области. Она комбинује ситуационе анализе програмске области са анализом стратешких докумената на националном и секторском нивоу (нпр. програмски документи и радови). Осим тога, програмска *SWOT* анализа резултат је опсежног процеса консултација током састанака и радионица Радне групе и заснована је на информацијама и улазним подацима добијених од актера током две рунде консултативних радионица са заинтересованим странама, одржаних у априлу и септембру 2014. године, као и за време онлајн консултација од 1. августа до 1. септембра 2014. године *SWOT* табела за осам тематских области је Анекс 7 Програма сарадње.

Резиме кључних елемената програмске *SWOT* анализе за четири приоритетне тематске области које се односе на социјалну и здравствену заштиту, животну средину, биодиверзитет, спречавање ризика, одрживу енергију, енергетску ефикасност, туризам, културно и природно наслеђе и конкурентност и развој пословног амбијента налази се у наставку:

Предности:

- Постоји мрежа здравствених установа на регионалном нивоу;
- Постоје два модерна дома здравља у Осијеку и Новом Саду;
- Вода и природна богатства у програмској области (река Дунав, Драва, Сава и Тиса);
- 7% програмске области има статус заштићеног природног добра;
- Заштићено подручје је очувано и налази се под квалитетним надзором на обе стране границе;
- Успостављена је успешна сарадња између партнера у пројектима из области заштите животне средине у оквиру ИПА програм прекограничне сарадње 2007 - 2013. године;
- Постоји потенцијал за повећање производње обновљиве енергије - нарочито када су у питању пољопривредни отпад (биомаса) и термалне воде;
- Широки спектар објеката и места од историјског, археолошког и уметничког значаја;
- Богато културно наслеђе и јединствени природни ресурси (разноликост природних пејзажа);
- Традиционално гостопримство локалног становништва и позитиван став локалних заједница према туризму;
- Аутентичност мултикултурног руралног друштва;
- Близина програмске области великим производним тржиштима;
- Богатство и разноликост националности са обе стране границе;
- Важни виноградарски региони у програмској области;
- Постојање система туристичких организација;
- Континентални туризам се у програмској области значајно развио у последњих 10 година;
- Успостављена је сарадња између партнера у пројектима из области

туризма и културе у оквиру ИПА програма прекограничне сарадње 2007 - 2013.;

- Све већи број манифестација из области туризма и културе;
- Растући тренд диверсификације смештаја;
- Велики број предузећа које се баве туризмом у програмској области;
- Постојећа мрежа локалних произвођача хране и вина и организација из области културе;
- Постоје институције за пословну подршку;
- Повећање процента МСП које раде у области ИТ и креативних индустрија;
- Велики број групних иницијатива и кластера који раде у програмској области;
- Стабилан раст МСП у програмској области у последњих пет година;
- Успостављена је успешна сарадња између партнера у пројектима који се тичу економског развоја у оквиру ИПА програма прекограничне сарадње 2007 - 2013.;
- Инфраструктура за истраживање и развој (универзитетски центри, центри за технолошки развој, бизнис инкубатори, и пословне зоне) постоји у програмској области;
- Постоји потенцијал за производњу производа са додатном вредношћу уместо основних и полупроизвода - прерађевина (сектор дрвета и производње намештаја) успостављањем и јачањем ланца вредности производа/ услуга;
- Програмска област има потенцијал за пољопривредну диверсификацију, јачање прераде хране и валоризацију локалних производа иницирањем поступка заштите ЕУ;
- Све веће интересовање за прекогранично умрежавање / груписање у циљу повећања продуктивности МСП;

Слабости:

- Неадекватни системи здравствене и социјалне заштите у смислу неодговарајућих услуга у односу на стварне потребе, нарочито у руралним подручјима;
- 5% становништва у програмској области прима социјалну помоћ која је већа од националног просека;
- Недовољан број здравствених радника (између осталог, због негативне миграције из програмског подручја);
- Старење становништва и тренд депопулације;
- Постојеће еколошке кризне тачке, посебно у српском делу програмске области;
- Еутрофикација и акумулација тешких метала у воденим екосистемима;
- Локације у програмској области на којима се сумња да има мина;
- Неадекватни систем управљања поплавама;
- Угроженост програмске области због високог ризика од природних катастрофа и недостатка праћења и управљања системима превенције ризика;
- Недостатак комуникације (нпр. систематска размена података) између надлежних органа у праћењу квалитета воде и активности везаних за смањење количине загађујућих материја које доспевају до водених токова;
- Недостатак инвестиција у чврст отпад и управљање квалитетом воде и ваздуха;
- Програмска област још увек није у потпуности усаглашена са европским

- стандардима третмана отпадних вода и отпада;
- Недостатак систематског праћења података о биодиверзитету у програмској области;
 - Високо енергетски неефикасна јавна инфраструктура;
 - Недостатак јаче националне подршке и промоције континенталног туризма у програмској области;
 - Недостатак заједничке туристичке понуде/ капацитета / квалитета (смештај, инфо канцеларије, итд.);
 - Недостатак знања и искуства у сектору туризма;
 - Недовољна сарадња између актера у сектору туризма;
 - Недостатак менаџмента туристичке дестинације;
 - Недовољан број припремљених атракција које су спремне за пласирање на тржишту
 - Недостатак финансијских средстава за туризам;
 - Недовољан број туристичких агенција које послују у програмској области;
 - Недостатак предузетничког духа и вештина за туризам;
 - Лоши и недовољни капацитети смештаја;
 - Ниски стандарди квалитета услуга утичу на развој туризма у програмској области;
 - Недостатак сарадње између пољопривредних, здравствених и културних сектора у циљу пружања интегрисане туристичке понуде;
 - Институције за пословну подршку не реагују на потребе предузетника;
 - Програмско подручје знатно заостаје за ЕУ у погледу економског учинка, и износи 20,5% од 28 БДП по глави становника у ЕУ;
 - Недостатак истраживања, развоја и иновација МСП у програмској области;
 - Недостатак промовисања локалних производа;

Могућности:

- Националне стратегије предвиђају јачање ванинституционалног модела заштите, нарочито кроз развој социјалних услуга у локалним заједницама;
- Повећана свест и интересовање за управљање и превенцију у случају природних катастрофа, као што су поплаве и суше;
- Релевантни национални стратешки документи захтевају повећање енергетске ефикасности јавних објеката;
- Глобална популаризација у туризму када су у питању еко-туризам, агротуризам, авантуристички туризма, здравствени туризам, итд.;
- Националне стратегије предвиђају развој континенталног туризма;
- Дунав и друге природне области представљају велики потенцијал за развој туризма;
- Већа међународна потражња за органском пољопривредом и традиционалним домаћим производима;

Претње:

- Ограничене могућности запошљавања због рецесије и тешке економске ситуације;
- Висока незапосленост и све већи трошкови свакодневног живота повећају проценат становништва који живи под ризиком од сиромаштва или социјалне искључености;
- Скорашње пензионисање „бејби бумера“ (бебе рођене између 1946-1964), чиме ће се повећати потреба за пружање социјалне и здравствене заштите;

- Загађење животне средине, пољопривредно загађење, просторна урбанизација, глобалне климатске промене и одређене акције за превенцију поплава представљају потенцијалну претњу заштити биодиверзитета;
- Тешка административна оптерећења предвиђена су за поступак увођења нових планова у сектору обновљиве енергије;
- Потенцијални негативни утицаји на природно наслеђе због брзог раста сектора туризма који нема одрживу стратегију;
- Немогућност да се задовољи захтев тржишта у погледу квалитета и количине производа;
- Недостатак диверсификованог финансирања сектора МСП има негативан утицај на старт-ап предузетништво и предузетнички дух уопште.

1.5 Процена потреба, изазова и потенцијала области обухваћене програмом

У процесу дефинисања укупних потреба, области обухваћене програмом на основу анализе постојећег стања и *SWOT* анализе у различитим секторима, најважнији циљ био је да се утврде изазови и потребе на које би се нарочито могло одговорити кроз реализацију програма у складу са његовим прекограничним карактером, буџетом и капацитетима за интервенцију, као и кроз коришћење заједничких неискоришћених потенцијала области обухваћене програмом и кроз даље јачање постојећих потенцијала поменути области.

Важно је истаћи да поменути програми прекограничне сарадње неће имати за циљ пружање подршке великим улагањима нити инфраструктурама за која би било боље да буду предузета кроз друге релевантне националне или европске програме. Због тога је ИПА програм прекограничне сарадње између Хрватске и Србије за период 2014–2020. године углавном посвећен интервенцијама малог обима у областима од заједничког интереса које ће се реализовати кроз изградњу капацитета и конкурентности области обухваћене програмом, спровођење заједничке институционалне сарадње, дељење информација о искуствима и праксама, спровођење пилот акција и унапређење политика и управљања са циљем да се обезбеди територијална кохерентност прекограничне области.

У том погледу, обим програма је такав да неће створити велики финансијски утицај. Најважније начело програма је да се подрже акције прекограничне сарадње и пилот пројекти у приоритетним програмским областима као што су јачање услуга социјалне и здравствене заштите, заштита и очување природе и животне средине, побољшање превенције ризика и унапређење коришћења енергије из одрживих извора, јачање и даљи развој туризма, као и одрживо коришћење културног и природног наслеђа и повећање конкурентности области обухваћене програмом.

У складу са закључцима до којих се дошло на основу спроведене анализе постојећег стања и *SWOT* анализе, потребе области обухваћене програмом, изазови и потенцијали у приоритетним тематским областима су следећи:

Социјалној и здравственој заштити потребна је модернизација, при чему услуге у овом сектору треба учинити доступнијим. Осим тога, треба повећати ниво ИКТ решења која се користе, док вештине радника у области социјалне заштите и здравства треба боље прилагодити стварним

потребама корисника, нарочито у руралним областима. Квалитет, обим и механизам пружања услуга социјалне заштите корисницима који се налазе у рањивим положајима нису прилагођени различитим потребама које они имају, као ни променама у окружењу као што су старење становништва, повећани број корисника и другачији профили корисника. Систем социјалне заштите неједнако је развијен на различитим нивоима на којима се услуге пружају и у различитим крајевима територије региона, што доводи до значајних разлика у приступу услугама и умањује делотворност пружања услуга.

Анализом постојећег стања утврђено је да постоји потреба да се побољшају мере заштите и управљања да би се остварила одрживост животне средине и биодиверзитета у области обухваћеној програмом, као и да би се остварило прилагођавање на климатске промене које су недавно као резултат имале природне катастрофе као што су поплаве, пожари, суше и загађеност. Због тога је у области, обухваћеном програмом, неопходно побољшати управљање ризиком. Осим тога, водећи рачуна о постојећем потенцијалу ресурса енергије из обновљивих извора у области обухваћеној програмом, као и о потреби да се ојача енергетска ефикасност због тога што је она једно од средстава за смањење емисија угљен диоксида (CO₂) које изискује најмање трошкове, овај програм тражи прилику да се кроз коришћење овог потенцијала допринесе одрживом коришћењу енергије и јачању енергетске ефикасности, нарочито у јавним инфраструктурама.

У сектору туризма постоји велика потреба за диверсификацијом туристичке понуде, интегрисаним системом управљања туристичким одредиштима, изградњом капацитета запослених који раде у овом сектору, побољшањем туристичке инфраструктуре и објеката, заједничким брендирањем и рекламирањем и бољом подршком предузетницима у овом сектору. И поред тога, дуга историјска и културна традиција, богато културно и природно наслеђе и велики број туристичких атракција, представљају најзначајнији потенцијал области обухваћене програмом. Кроз реализацију овог програма тражи се прилика за коришћење овог богатог потенцијала да би се допринело привредном и друштвеном развоју области обухваћене програмом кроз даље развијање различитих ниша на туристичком тржишту, укључивање културних и природних ресурса у туристичку понуду, развијање заједничких производа и брендова и уште јачање туристичких и културних капацитета.

Анализом постојећег стања утврђено је да су упркос опоравку од финансијске кризе у читавом свету, земље које учествују у програму и даље суочене са проблемима оживљавања сектора производње и трговине, али и привреде уопште, што се одражава у лошем привредном учинку, недостатку предузетничких капацитета и неодговарајућој подршци пословању у области обухваћеној програмом. Такође, постоји потреба за спровођењем иновација у пословном сектору да би се диверсификовале и унапредиле услуге које пружају предузетници. Међутим, пошто је анализа показала да већ постоји институционална инфраструктура за пословни развој, овај програм ће се фокусирати на обезбеђивање прилика за јачање заједничких сектора, односно индустрија, кроз подршку сарадњи, развој нових производа и/или брендова и/или услуга, као и кроз примену савременог и иновативног приступа у побољшању квалитета тих услуга да би се повећала конкурентност и развој пословног окружења области обухваћене програмом.

1.6. Начин на који ће програм сарадње одговарати на потребе и изазове у области обухваћеној програмом

Осим тога што ће водити рачуна о препознатљивим потребама и изазовима

области обухваћене програмом, општа стратегија програма срочена је као непосредан одговор на релевантне документе Споразума о партнерству (Хрватска) и Индикативног стратешког документа за Републику Србију.

Споразумом о партнерству утврђују се најважнији приоритети финансирања за Европске структурне и инвестиционе (ЕСИ) фондове за Хрватску за период 2014-2020. године. То су:

- Иновативно и конкурентно пословно окружење и окружење за истраживања;
- Унапређење енергетске ефикасности, енергије из обновљивих извора и заштита природних ресурса;
- Одржива и савремена транспортна и мрежна инфраструктура;
- Унапређење учешћа на тржишту рада и квалитета образовног система;
- Активна инклузија и смањење сиромаштва;
- Подршка квалитету, делотворности и ефикасности рада јавне управе и правосуђа.

Индикативним стратешким документом за Републику Србију утврђени су најважнији приоритети финансирања у следећим областима:

- Демократија и управљање;
- Владавина права и основна права;
- Животна средина и климатске промене;
- Транспорт;
- Енергетика;
- Конкурентност и иновације;
- Образовање, запошљавање и социјалне политике и
- Пољопривреда и рурални развој.

Осим тога, специфични циљеви програма посебно су усмерени на остваривање кохерентности и комплементарности са стубовима који су утврђени у Стратегији за Југоисточну Европу до 2020. године и са специфичним секторским димензијама у оквиру сваког од њених стубова. Као последица тога, спровођење активности програма на прекограничној сарадњи допринеће остваривању најважнијих утврђених циљева за сваки од стубова Стратегије за ЈИЕ до 2020. године. Преглед међусобно повезаних специфичних циљева и стубова дат је у наставку у оквиру описа сваке од приоритетних оса. Као што је назначено, јасно је да постоји висок степен међусобне повезаности између специфичних циљева програма и стубова Стратегије за ЈИЕ до 2020. године, пошто се у оквиру сваког специфичног циља предузима неколико секторских димензија различитих стубова.

Програмска стратегија ИПА програма прекограничне сарадње између Хрватске и Србије за период 2014 - 2020. године заснован је на специфичној анализи и утврђеним потребама области обухваћене програмом, о чему је дискутовано и што је договорено кроз обиман процес програмирања који је подразумевао састанке и радионице Радне групе као и јавне консултације и консултације на мрежи између заинтересованих

страна овог програма. Штавише, током процеса програмирања водило се рачуна о практичним знањима стеченим током претходног програмског периода, датом финансијском оквиру, постојању одговарајућих структура за спровођење програма и управљање програмом које су утврђене у одговарајућим стратешким документима (Споразум о партнерству, Индикативни стратешки документ за Републику Србију, Европа 2020, ЈИЕ 2020, *COSME* и Хоризонт 2020).

Да би се остварили намеравани циљеви за приоритетне осе, акције које су подржане у оквиру приоритетних оса морају да допринесу остваривању специфичних циљева одговарајуће приоритетне осе. Неопходно је да се резултати различитих акција мере на основу датих индикатора резултата. Делотворност односа трошкова операције и доприноса дате операције остваривању циљних вредности такође је важан фактор, као и усклађеност тих акција са одговарајућим прекограничним стратегијама.

Код утврђивања специфичних циљева ИПА програма прекограничне сарадње између Хрватске и Србије за период 2014–2020. године водило се рачуна о заједничким изазовима и потребама које постоје у граничној области, па се због тога њиме може остварити већи допринос социјалној, економској и територијалној кохезији од доприноса који би се остварио напорима у оквиру само једне земље. Настоји се да се програмском стратегијом смање препреке за развој тако што се промовишу одрживи и интегрисани територијални приступи. Она има за циљ јачање постојећих или коришћење још неискоришћених потенцијала да би се на тај начин подржала територијална интеграција, што ће у коначном исходу имати за резултат раст и отварање нових радних места.

Као последица тога, коришћењем потенцијала области обухваћене програмом и настојањем да се превазиђу препреке развоју, Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње између Хрватске и Србије за период 2014 - 2020. године наставља се на следеће тематске приоритете који су у складу са утврђеним проблемима и потребама, као и са развојним циљевима утврђеним у одговарајућим стратешким документима:

- Услуге здравствене и социјалне заштите (ТП 1);
- Животна средина, биодиверзитет, превенција ризика, енергија из одрживих извора и енергетска ефикасност (ТП 2);
- Туризам и културно и природно наслеђе (ТП 4);
- Конкурентност и развој пословног окружења (ТП 7).

Одабрани тематски приоритети преведени су у четири приоритетне осе које одражавају потребе и изазове области обухваћене програмом, који су утврђени кроз анализу постојећег стања и кроз *SWOT* анализу. За сваку приоритетну осу утврђен је један или два специфична циља. Пет специфичних циљева указују на специфичне промене за које се очекује да ће бити остварене кроз спровођење Интеррег ИПА програма прекограничне сарадње између Хрватске и Србије за период 2014–2020. године.

Осмишљеном програмском стратегијом настоји се да се смање препреке за развој тако што се промовишу одрживи и интегрисани територијални приступи. Она има за циљ јачање постојећих или коришћење још неискоришћених потенцијала да би се на тај начин подржала територијална интеграција, што ће у коначном исходу имати за резултат раст и отварање нових радних места.

На потребе и изазове области обухваћене програмом одговараће се кроз следеће приоритетне осе:

Приоритетна оса 1 – „Побољшање квалитета јавних услуга социјалне и здравствене заштите у области обухваћеној програмом“

Циљ приоритетне осе 1 је побољшање квалитета објеката, услуга и вештина у областима јавног здравља и социјалне заштите. Конкретније говорећи, програм ће одговарати на заједничке изазове кроз прекограничну сарадњу тако што ће подржавати акције којима је циљ унапређење квалитета, приступачности и делотворности повезаних услуга здравствене и социјалне заштите, развијање и спровођење сродних програма целоживотног учења, развијање и спровођење програма за унапређење вештина здравствених и социјалних радника да би се оне боље прилагодиле стварним потребама корисника. Штавише, у оквиру овог приоритета, програмом ће се подржати спровођење локалних ИКТ решења да би се побољшала здравствена и социјална заштита становништва, спровођење акција за побољшање квалитета, обима и механизма пружања услуга социјалне заштите за кориснике у рањивим положајима са фокусом на старије особе, палијативну негу, особе са инвалидитетом и подршка активностима на умрежавању са циљем да се унапреде услуге и објекти социјалне и здравствене заштите.

Приоритетна оса 1 ће недвосмислено допринети остваривању следећих најважнијих приоритета финансирања из одговарајућих националних стратешких докумената:

- Активна инклузија и смањење сиромаштва – кроз остваривање производа и резултата програма, побољшаће доступност јавних социјалних и здравствених услуга чиме ће се побољшати инклузија и смањити сиромаштво;
- Образовање, запошљавање и социјална политика – кроз остваривање производа и резултата програма, оствариће се повећање конкурентности и вештина у области јавне социјалне и здравствене заштите, чиме ће се повећати могућност запошљавања и посредно остварити утицај и на унапређење социјалних политика
- Здравље и квалитет живота – (хрватски нацрт С3) стварањем програмских циљева и резултата, побољшан квалитет објеката, услуга и вештина у области јавног здравља и социјалне заштите, постићи ће се тако што ће здравствене услуге бити доступније и директно ће бити повезане са побољшањем квалитета живота.

Осим тога, јасан допринос остварењу стубова Стратегије за Југоисточну Европу до 2020. године може се посматрати кроз међусобне везе са специфичним циљем (СЦ 1) ПО 1:

- У вези са паметним растом, СЦ 1 је комплементаран са димензијом која је повезана са образовањем и компетенцијама;
- У вези са инклузивним растом, он одговара димензији која је повезана са здрављем;
- У вези са управљањем којим се остварује раст, он ће вероватно утицати на димензију која је повезана са ефективним јавним услугама.

Приоритетна оса 2 – „Заштита животне средине и биодиверзитета, побољшање превенције ризика и унапређење енергије из обновљивих извора и енергетске ефикасности“

Приоритетна оса 2 непосредно одговара на изазове заштите животне средине и природе, на потребе за побољшањем превенције ризика и има за циљ јачање коришћења енергије из обновљивих извора чиме се побољшава енергетска ефикасност.

Конкретније говорећи, програмом ће се одговорати на заједничке изазове кроз прекограничну сарадњу тако што ће се подржавати акције које имају за циљ јачање управљања животном средином, природом и биодиверзитетом и њиховог очувања да би се заштитиле угрожене врсте и станишта, развиле и спровеле заједничке иницијативе за управљање које имају за циљ побољшање заштите од ризика и мера за ублажавање ризика од природних катастрофа са нагласком на најважнијим, постојећим и очекиваним ризицима везаним за поплаве, суше, мине и токсична загађења и да би се спровеле мере које имају за циљ установљавање и/или побољшање зелене инфраструктуре и користи екосистема за живот људи („ecosystem services“). Осим тога, програм ће подржавати спровођење пилот и огледних пројеката којима се промовишу иновативне технологије у области енергије из одрживих извора и енергетске ефикасности као и акције које имају за циљ повећање енергетске ефикасности у јавним инфраструктурама.

Овом осом се првенствено доприноси остваривању следећих најважнијих приоритета финансирања из одговарајућих националних стратешких докумената:

- Унапређење енергетске ефикасности, енергије из обновљивих извора и заштита природних ресурса – остваривањем производа и резултата програма, директно ће се унапредити енергетска ефикасност као и енергија из обновљивих извора и заштита природних ресурса;
- Животна средина и климатске промене – остваривањем производа и резултата програма, биће спроведене мере којима се директно решава питање заштите животне средине као и мере које се односе на климатске промене;
- Енергија и одржива животна средина (хрватски нацрт С3) - стварањем програмских излазних података и резултата ће директно утицати на побољшање енергије и одрживе животне средине.

Осим тога, јасан допринос остварењу стубова Стратегије за Југоисточну Европу до 2020. године може се посматрати кроз међусобне везе специфичних циљева (СЦ 2.1 и СЦ 2.2) ПО 2:

- У вези са одрживим растом, СЦ 2.1 је у складу са димензијом која се односи на животну средину, док у вези са инклузивним растом он одговара димензији која се односи на здравље;
- У вези са одрживим растом, СЦ 2.2 ће вероватно остварити утицај на димензије које се односе на енергетику и животну средину.

Приоритетна оса 3 – „Допринос развоју туризма и очувању културног и природног наслеђа“

Приоритетна оса 3 има за циљ даље јачање, диверсификацију и интеграцију потенцијала прекограничног туризма у области обухваћеној програмом, као и очување, боље управљање и одрживо коришћење вредности културног и природног наслеђа тако што ће се кроз

прекограничну сарадњу одговарати на заједничке изазове.

Ова приоритетна оса има за циљ јачање постојећих потенцијала у областима туризма, културног и природног наслеђа кроз спровођење заједничких иницијатива на брендирању и промоцији постојећих и нових туристичких производа, развој и диверсификацију понуде и капацитета прекограничног туризма, унапређење развоја и комплементарности различитих туристичких тржишних ниша, подржавање сертификације и стандардизације, осмишљавање и спровођење заједничких туристичких стратегија, унапређење вештина за управљање туристичким одредштима и компетенција везаних за туризам, омогућавање међусобне културне сарадње, очување и обнављање локалитета са културним и природним наслеђем, увођење сертификације за културно и природно наслеђе, као и кроз спровођење инфраструктуре малог обима на културном и природном наслеђу.

Овом приоритетном осом подржава се следећи најважнији приоритет финансирања из одговарајућих националних стратешких докумената:

- Унапређење енергетске ефикасности, енергије из обновљивих извора и заштита природних ресурса – остваривањем производа и резултата програма, програм ће непосредно остварити утицај на заштиту природних ресурса;
- Туризам (Хрватски нацрт С3) - стварањем програмских излазних података и резултата, програм ће створити значајан утицај на развој туризма.

Јасан допринос остварењу стубова Стратегије за Југоисточну Европу до 2020. године може се посматрати кроз међусобну везу са специфичним циљем (СЦ 3.1) ПО 3:

- У вези са паметним растом, СЦ 3.1 је комплементаран са димензијама које се односе на културне и креативне секторе, образовање и компетенције;
- У вези са интегрисаним растом, СЦ 3.1 ће вероватно остварити утицај на димензије које се односе на конкурентно привредно окружење и интеграцију у глобалну економију;
- У вези са одрживим растом, СЦ 3.1 је комплементаран са димензијом која се односи на конкурентност, а у вези са инклузивним растом она је у складу са димензијом која се односи на запошљавање.

Приоритетна оса 4 – „Унапређење конкурентности и развијање пословног окружења у области обухваћеној програмом“

Приоритетна оса 4 бави се најважнијим изазовима и потребама везаним за унапређивање конкурентности и развој пословног окружења у области обухваћеној програмом кроз спровођење прекограничних акција за подршку пословању које имају за циљ јачање сарадње између институција које пружају подршку за пословање, образованих установа и истраживачких организација и предузетника, са циљем да се развију нови производи и-или услуге и/или патенти и/или жигови у области обухваћеној програмом.

Прецизније, овај приоритет је усмерен на сарадњу између институција које пружају подршку за пословање, МСП, јавног сектора, образовних установа, истраживачких и развојних организација, да би се побољшала иновативност и технологије пословања, развили програми обуке са циљем да се побољшају неопходна знања и вештине у области предузетништва,

да би се ојачали капацитети институција које пружају подршку за пословање која се односи на е-пословање и е-трговину, да би се пружила подршка за пословање сродним секторским мрежама и организацијама у стандардизацији, заштити производа, маркетингу и развоју прекограничних тржишта, да би се примениле иновативне и нове технологије, подржало установљивање лабораторија, центара за иновације, технологије и компетенције и локална ИКТ инфраструктура коју ће предузећа заједнички користити. То ће помоћи да се убрза остваривање конкурентности и развије пословно окружење и инвестиције у области обухваћеној програмом.

Овом приоритетном осом се јасније доприноси остваривању следећих најважнијих приоритета финансирања из одговарајућих националних стратешких докумената:

- Иновативно и конкурентно окружење за пословање и истраживања – остваривањем производа и резултата програма, овај ће програм директно утицати на унапређивање иновативног и конкурентног окружења за пословање и истраживање;
- Конкурентност и иновације, стратегије локалног развоја – остваривањем производа и резултата програма, овај ће програм непосредно подржати повећање конкурентности и иновације и посредно ће остварити утицај на стратегије развоја на локалном нивоу;

Осим тога, јасан допринос остварењу стубова Стратегије за Југоисточну Европу до 2020. године може се посматрати кроз међусобну везу са специфичним циљем (СЦ 4.1) ПО 4:

- У вези са интегрисаним растом, СЦ 4.1. ће вероватно остварити утицај на димензије које се односе на област слободне трговине, конкурентно привредно окружење и интеграцију у глобалну економију;
- У вези са паметним растом, СЦ 4.1. одговара димензијама које се односе на ИиР и иновације и дигитално друштво;
- У вези са одрживим растом, он је у складу са димензијом конкурентности.

Сажети преглед програмске стратегије и њене структуре представљен је у логици програмске интервенције – Анексу 8 Програма сарадње.

1.7. Праћење програма

- а) Национално тело за управљање одговорно за социјалну и здравствену заштиту, животну средину (очување и заштиту), економију и НВО; регионални представници земаља учесница у Програму и представник Националног тела у Хрватској.

Национално тело одговорно за унутрашње послове, социјалну заштиту, животну средину, енергију, пољопривреду и НВО. Регионални представници Аутономне Покрајине Војводине; Представници градова и општина и представник Националног тела у Србији.

1.1.2. Оправдање за избор тематских приоритета, заснован је на анализи потреба у оквиру области обухваћене програмом у целини, и стратегији

која је одабрана као одговор на те потребе којом се, у случајевима у којима је то примерено, решавају проблеми веза које недостају у прекограничној инфраструктури, узимајући у обзир резултате претходне („*ex-ante*“) евалуације

Табела 1: Оправдање за одабир тематских приоритета

Одабрани тематски приоритет	Оправдање за одабир тематског приоритета
Тематски приоритет 1. Услуге здравствене и социјалне заштите	<p>Детаљне анализе су указале да у области обухваћеној програмом постоји велики број корисника социјалне заштите, старијих особа и осталих рањивих група за које постоји ризик сиромаштва. Брига за старије особе треба да буде унапређена кроз побољшање система палијативне неге и кроз спровођење заједничких активности у области активног и здравог старења. Брига за кориснике социјалне заштите и остале рањиве групе треба да буде побољшана и ојачана. То се може остварити установљавањем заједничких центара у заједницама и обезбеђивањем услуга правног саветовања (нпр. за особе са проблемима зависности) и побољшањем квалитета и приступачности услуга здравствене и социјалне заштите за становнике области обухваћене програмом са посебним фокусом на особе са инвалидитетом (нпр. постављање рампи у јавним зградама).</p> <p>Потреба за бољом приступачности услуга здравствене и социјалне заштите утврђена је и у руралним областима, у којима се овај проблем може решити установљавањем заједничких мобилних тимова који би пружали ове услуге (као нпр. мобилних амбулантних тимова).</p> <p>Квалитет и механизми пружања услуга социјалне и здравствене заштите треба да буду побољшани кроз развијање заједничких програма обуке за образовање запослених и размену искустава у прекограничној области.</p> <p>Пошто је област обухваћена програмом, област високог ризика у смислу појаве природних катастрофа, неопходно је установити и опремити центре за пружање помоћи у тим ситуацијама са обе стране границе, пошто су догађаји везани за недавне поплаве из маја 2014. године показали да ефективност у управљању припремама и одговорима на катастрофе у ванредним ситуацијама у читавој граничној области треба значајно побољшати.</p> <p>Осим тога, оба система треба осавременити и реорганизовати. У том погледу, постоји потреба за заједничким пилот пројектима који ће се бавити спровођењем локалних ИКТ решења, малим инфраструктурним побољшањима, куповином мање опреме и опремањем малих амбуланти, мобилних тимова и центара за помоћ у ванредним ситуацијама са обе стране границе.</p> <p>Унапређивањем система здравствене и социјалне заштите, овај програм такође може да допринесе привреди у области обухваћеној програмом и циљевима паметног и инклузивног раста програма Европа 2020.</p>

Тематски приоритет 2.
Животна средина,
биодиверзитет,
превенција ризика,
енергија из одрживих
извора и енергетска
одрживост

Област обухваћена програмом богата је природним ресурсима, поседује богат биодиверзитет и огромну заштићену област коју , у будућности, треба штитити и њену вредност треба даље процењивати. У том смислу, постоји потреба за јачањем управљања заштитом животне средине и биодиверзитета, као и за јачањем прекограничне комуникације између надлежних органа о мониторингу и заједничком управљању заштићеним областима и областима обухваћеним програмом НАТУРА 2000. Због тога треба развити и спровести заједничке планове у области мониторинга и управљања заштитом животне средине и/или биодиверзитета. Такође постоји потреба за унапређивањем заједничких активности на подизању свести, информативних кампања и на обуци запослених у области заштите животне средине и биодиверзитета.

Неколико критичних тачака, везаних за заштиту животне средине и локације на којима се сумња да има мина, у области обухваћеној програмом, представљају безбедносни проблем за људе који живе у овој области и на њих треба одговорати спровођењем заједничких прекограничних активности којима се решавају питања мера за интегрисано управљање ризицима.

Област обухваћена програмом је област високог ризика у погледу појаве природних катастрофа углавном због климатских промена и обиља вода, што представља заједнички изазов за земље учеснице. Због тога је неопходно развијати заједничке иницијативе у вези са припремљеношћу за ванредне ситуације са фокусом на кључним постојећим и очекиваним ризицима, као што су нпр., поплаве, мине, суше и загађење. У том смислу, посебан акценат треба ставити на реку Дунав и његове притоке Драву, Саву, Вуку и Тису, које такође долазе у обзир када су у питању пилот пројекти, у оквиру којих се примењују иновативна решења која треба спровести да би се ојачало управљање превенцијом ризика.

Што се тиче сектора енергије из одрживих извора, земље учеснице, у програму, суочене су са прилично малим уделом потрошње и производње енергије из обновљивих извора. Поред тога што, у области обухваћеној програмом, постоје повољни услови у смислу ресурса енергије из обновљивих извора, то јест и поред тога што ова област има потенцијал за производњу енергије из обновљивих извора кроз коришћење пољопривредног отпада, соларне енергије, геотермалне енергије и кроз производњу биомасе.

Осим тога, изузетно је важно повећати удео енергије која се штеди у јавним објектима чиме се повећава енергетска ефикасност, пошто област обухваћена програмом у значајној мери заостаје за условима ЕУ у овој области. Због тога треба спроводити заједничке прекограничне иницијативе да би се повећали капацитети за развој енергије из одрживих извора, да би се побољшало, са њом повезано, планирање и правни оквир, као и да би се ојачале заједничке активности на подизању свести и промоцији као важног средства за политику повећања енергетске ефикасности.

У том смислу, овај програм може да обезбеди платформу за

	<p>подршку енергетској ефикасности, паметно управљање енергијом и коришћење енергије из обновљивих извора у јавним инфраструктурама, укључујући ту и јавне објекте, и у сектору јавног становања кроз инвестиције у инфраструктуру малог обима и развијање заједничких пилот пројеката из области иновативних технологија и решења.</p> <p>Важно је истаћи да је енергетска ефикасност и чиста и обновљива енергија могу побољшати квалитет ваздуха.</p> <p>Стављањем нагласка на заштиту животне средине, биодиверзитета и на сектор енергије из одрживих извора, овај програм може да одговори на изазове који постоје у области обухваћеној програмом, истовремено дајући допринос циљу одрживог раста из програма Европа 2020.</p>
<p>Тематски приоритет 4. Туризам и културно и природно наслеђе</p>	<p>Богато и јединствено културно, архитектонско и индустријско наслеђе одражава дугу и богату историју области обухваћене програмом, али и етничке, природне и културне разлике, као и значајан потенцијал области за коришћење овог наслеђа за развој различитих врста туризма или различитих тржишних ниша, и уопште за промовисање континенталног туризма. Међутим, најважнији проблеми граничне области су лоша инфраструктура, недостатак заједничке туристичке понуде, лош квалитет смештаја, недостатак обученог особља и програма обуке „континуираног образовања“, низак ниво рекламирања културног наслеђа и организоване туристичке понуде у облику производа и планова путовања који су видљиви на тржишту и недостатак интегрисаног управљања туристичким одредиштима.</p> <p>Због тога овај програм може да обезбеди платформу за јачање заједничког прекограничног управљања туризмом да би се повећала привлачност знаменитости, а заједничка прекогранична туристичка понуда треба да буде развијена или реализована кроз јачање заједничког брендирања и заштиту нових туристичких производа, израду карата и одабир заједничких тематских маршрута, развијање и унапређивање јавних туристичких, културних услуга и услуга заштите наслеђа, организацију заједничких културних догађаја као и кроз заједничку обуку запослених, нарочито на развијању предузетничког духа и вештина управљања туристичким одредиштима.</p> <p>Постоји и потреба за бољом сарадњом и координацијом између релевантних заинтересованих страна у сектору туризма да би се развиле и спровеле заједничке стратегије у области туризма, акциони планови и студије о очувању и обнови вредности културног и националног наслеђа.</p> <p>Имајући у виду искуства из периода од 2007. до 2013. године, током кога је програм функционисао као платформа за успешну прекограничну сарадњу између корисника пројеката, партнера и релевантних заинтересованих страна у области туризма и културе, постоји прилика да овај програм одговори на потребе и изазове области обухваћене програмом тако што ће се кроз њега пружити могућности за финансирање активности на јачању, диверсификацији и интегрисању прекограничне туристичке понуде, као и на усмеравању пажње</p>

	<p>на одрживо управљање постојећим културним и природним вредностима чиме се доприноси успостављању одрживог туристичког сектора као важног покретача развоја конкурентности и привреде области обухваћене програмом.</p>
<p>Тематски приоритет 7. Конкурентност и развој пословног окружења</p>	<p>Област обухваћена програмом у значајној мери заостаје за просеком 28 држава ЕУ, у смислу привредног учинка и конкурентности. Имајући у виду да сектор МСП представља велику могућност за јачање локалних привреда и отварање нових радних места, овај програм треба да одговори на изазове области обухваћене програмом у смислу унапређивања услуга подршке за пословање, да би се користиле институције које пружају подршку пословању за пружање помоћи МСП на унапређењу њиховог учинка и јачању конкурентности.</p> <p>Да би се створило позитивно пословно окружење, област обухваћена програмом треба да има јаке институције које пружају подршку за пословање, које ће одговарати на потребе предузетника. У том смислу, важно је унапређивати и установити пословне мреже, које ће подржати заштиту и рекламирање производа, развој прекограничних тржишта и одговорити на потребе области обухваћене програмом за проширивањем квалитета услуга и производа, истовремено унапређујући вештине и знања за примену иновативних технологија. На тај начин, корисницима у области обухваћеној, програмом ће се такође омогућити да размењују искустава у примени нових технологија, процеса и производа.</p> <p>Осим тога, узимајући у обзир значајан раст остварен у ИТ индустрији, у области обухваћеној програмом, у последњих пет година, постоји могућност за установљавање или даљи развој лабораторија, центара за иновације и технологије и локалних ИКТ решења која ће заједнички користити предузећа у области обухваћеној програмом. Уз то, постоји велики потенцијал за развој осталих индустријских грана које су традиционално присутне у овој области, посебно код примене иновација и резултата из области истраживања и развоја у процесу производње и брендирању локалних производа.</p> <p>У оквиру овог приоритета, програм поседује велики потенцијал за унапређивање различитих привредних сектора и са њима повезане сарадње чиме се унапређује конкурентност ове области и остварује допринос циљу равномерног раста програма Европа 2020.</p> <p>Важно је нагласити да се МСП не могу сматрати директним корисницима у оквиру овог приоритета, већ да се она сматрају циљном групом.</p>

1.2. **Оправдање за расподелу финансијских средстава**

Оправдање за расподелу финансијских средстава (тј. подршке Уније) на појединачне тематске приоритете у складу са захтевима тематске концентрације (узимајући у обзир претходну („*ex-ante*“) евалуацију).

Укупан буџет ЕУ за овај програм износи 34.293.188 ЕУР, како је то детаљно представљено у Одељку 3 – План финансирања. Расподела финансијских средстава на одабране тематске приоритете одражава следеће критеријуме:

- Потребе и могућности које су описане у анализи постојећег стања и у *SWOT* анализи;
- Процењен финансијски обим акција које су предвиђене у оквиру сваке приоритетне осе;
- Повезаност са приоритетима финансирања наведеним у Ставу служби ЕК о развоју Споразума о партнерству и програма и у Споразуму о партнерству за Хрватску и у Индикативном стратешком документу за Републику Србију;
- Анализу програмског периода 2007–2013. године и релевантна искуства;
- Доприносе у облику информација које су доставили релевантни партнери у оквиру јавних консултација и консултација на мрежи и
- Техничку помоћ у складу са Спроведбеном уредбом Комисије (10%).

Осим тога, за процену броја операција у оквиру сваке од приоритетних оса одређен је оквирни опсег буџета за операције у износима од 450.000 до 650.000 ЕУР. У том смислу, претпостављено је да се просечан износ буџета по операцији може одредити у износу од 550.000,00 ЕУР. Међутим, пошто ће финансијски обим операција одражавати планиране активности и производе, могу се подржати и мање и веће операције.

Приоритетна оса 1 (ТП 1):

Предвиђени износ средстава распоређених за приоритетну осу 1 је 5.143.978 ЕУР, што износи 15% од укупно распоређених средстава за овај програм, са процењеним оквирним бројем од 10 операција које ће у оквиру ње бити подржане. Оваква расподела финансијских средстава одржава планирани обим акција које су неопходне да би се подржало побољшање квалитета јавних услуга здравствене и социјалне заштите, објеката и вештина, у области обухваћеној програмом, које ће допринети неопходном јачању повезаних сектора у области обухваћеној програмом.

Финансијска средства, распоређена за овај приоритет, усклађена су са приоритетима финансирања који су дефинисани у одговарајућим националним стратешким документима, Ставу служби ЕК о развоју Споразума о партнерству и програма и Споразуму о партнерству (за Хрватску) и у Индикативном стратешком документу (за Србију) – посебно у погледу потребе за активном инклузијом и смањењем сиромаштва, као и у погледу политика образовања, запошљавања и социјалне заштите.

У оквиру ове приоритетне осе, очекује се да ће операције бити прилично малог обима, пошто су оне биле таквог обима и у периоду 2007 – 2013. године када је 8% финансијских средстава ЕУ потрошено на операције у вези са здравственом заштитом. У оквиру овог приоритета, програм такође доприноси унапређењу циљева, паметног и инклузивног раста програма Европа 2020.

Приоритетна оса 2 (ТП 2):

Предвиђени износ распоређених за приоритетну осу 2 је 12.002.616 ЕУР, што износи 35% од укупно распоређених средстава за овај програм, са процењеним оквирним бројем од 22 операције које у оквиру ње ће бити подржане. Очекује се да ће операције у оквиру приоритетне осе 2 бити највећег обима, слично операцијама спроведеним у оквиру одговарајућег програмског приоритета у оквиру програма који је реализован у периоду 2007–2013. године. Обим ових операција одражава неопходне инвестиције у областима заштите животне средине и биодиверзитета, управљања ризицима, као и у области енергије из одрживих извора и енергетске ефикасности.

Финансијска средства распоређена за овај приоритет усклађена су са приоритетима

финансирања који су дефинисани у одговарајућим националним стратешким документима, Ставу служби ЕК о развоју Споразума о партнерству и програма и Споразуму о партнерству (за Хрватску) и у Индикативном стратешком документу (за Србију) – посебно у погледу потребе за унапређивањем енергетске ефикасности, енергије из обновљивих извора и заштите животне средине и решавања проблема климатских промена.

Овим приоритетом, програм такође доприноси циљевима програма Европа 2020 који се односе на одрживи раст.

Приоритетна оса 3 (ТП 4):

Предвиђени расподељен износ за приоритетну осу 3 је 7.544.501 ЕУР, што износи 22% од укупних средстава распоређених за овај програм, са процењеним оквирним бројем од 13 операција које ће у оквиру ње бити подржане. Очекује се да ће се операције у оквиру приоритетне осе 3 бавити потребом и потенцијалом за унапређење и диверсификацију туристичке понуде и за очување културног и природног наслеђа на одрживи начин. То ће такође омогућити да се овај регион сам развије и ојача и да као последица тога допринесе отварању нових радних места. Очекује се да ће у оквиру ове приоритетне осе бити спроведене и мање и веће операције.

Финансијска средства распоређена за овај приоритет усклађена су са приоритетима финансирања који су дефинисани у одговарајућим националним стратешким документима, Ставу служби ЕК о развоју Споразума о партнерству и програма и Споразуму о партнерству (за Хрватску) и у Индикативном стратешком документу (за Србију) – посебно у погледу потребе за заштитом природних ресурса и запошљавањем.

Овим приоритетом програм такође доприноси циљевима програма Европа 2020 који се односе на паметан, интегрисан и одрживи раст.

Приоритетна оса 4 (ТП 7):

Предвиђени износ средстава распоређених за приоритетну осу 4 је 6.172.774 ЕУР, што износи 18% од укупних средстава распоређених за овај програм, са процењеним оквирним бројем од 11 операција које ће у оквиру ње бити подржане. Очекује се да ће операције у оквиру приоритетне осе 4 одговорити на потребу за унапређењем конкурентности и развојем пословног окружења у области обухваћеној програмом кроз спровођење истраживања и развоја и иновација.

Финансијска средства, која су распоређена за овај приоритет, усклађена су са приоритетима финансирања који су дефинисани у одговарајућим националним стратешким документима, Ставу служби ЕК о развоју Споразума о партнерству и програма и Споразуму о партнерству (за Хрватску) и у Индикативном стратешком документу (за Србију) – посебно у погледу потребе за иновативним и конкурентним окружењем за пословање и истраживање и потребе за конкурентношћу и иновацијама.

Овим приоритетом програм такође доприноси циљевима програма Европа 2020 који се односе на паметан, интегрисан и одрживи раст.

Табела 2: Преглед стратегије инвестирања програма сарадње

Приоритетна оса	Износ подршке Уније (у ЕУР)	Део (у %) од укупне подршке Уније за програм сарадње	Тематски приоритети	Индикатори резултата који одговарају тематском приоритету
ПО 1	5.143.978 €	84,9%	ТП 1	<ul style="list-style-type: none"> Број старијих људи (65+) и деце (до 15) потпомогнути социјалним услугама пруженим од стране владиних органа.
ПО 2	12.002.616 €	84,9%	ТП 2	<p>Способност одговора на катастрофе</p> <p>Процентуално повећање уштеде енергије у јавним зградама.</p>
ПО 3	7.544.501 €	84,9%	ТП 4	<ul style="list-style-type: none"> Повећање броја ноћења у области обухваћеној програмом.
ПО 4	6.172.774 €	84,9%	ТП 7	<ul style="list-style-type: none"> Опсег активности кластера које повећавају број иновација, нових технологија и ИКТ решења.
ПО 5	3.429.319 €	84,9%		
Укупно	34.293.188 €	84,9%		

2. ПРИОРИТЕТНЕ ОСЕ

(Упућивање: тачке б) и в) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Опис приоритетних оса које не представљају техничку помоћ

(Упућивање: тачка б) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

2.1. Приоритетна оса 1

<i>Идентификација приоритетне осе</i>	ПО 1
<i>Назив приоритетне осе</i>	Побољшање квалитета јавних услуга социјалне и здравствене заштите у области обухваћеној програмом

☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена искључиво кроз финансијске инструменте.	
☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена искључиво кроз финансијске инструменте успостављене на нивоу Уније.	
☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена кроз локални развој који предводи заједница.	

2.1.1. Фонд, основица за обрачун подршке Уније и оправдање одабира основице за обрачун

<i>Фонд</i>	ИПА
<i>Основица за обрачун (укупни прихватљиви трошкови или прихватљиви јавни расходи)</i>	Укупни прихватљиви трошкови
<i>Оправдање за одабир основице за обрачун</i>	

2.1.2. Специфични циљеви тематског приоритета и очекивани резултати

(Упућивање: тачка б), подтачке (i) и (ii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Идентификација</i>	1.1
<i>Специфични циљ</i>	Побољшати квалитет објеката, услуга и вештина у области јавне здравствене и социјалне заштите.
<i>Резултати које партнерске земље настоје да остваре уз помоћ подршке Уније</i>	<p>Програмска област обухвата велики број корисника социјалне заштите, старијих особа и осталих рањивих група које су у ризику од сиромаштва, као и да квалитет услуга које пружају системи јавне здравствене и социјалне заштите и поред тога не одговарају њиховим потребама.</p> <p>Из тог разлога, овој Програм ће настојати да се побољша квалитет и да ојачају капацитети институција и организација за пружање услуга у смислу унапређења објеката и вештина у оба сектора, чиме ће се оне учинити доступнијим и ефективнијим.</p> <p>Очекује се да ће се у оквиру СЦ 1.1 остварити следећи резултат:</p> <p>1.1. Побољшан квалитет објеката, услуга и вештина у области јавног здравља и социјалне заштите.</p>

2.1.3. Елементи осталих тематских приоритета који су додати приоритетној оси

(Упућивање: члан 35, став 1. ИПА II Сprovedбене уредбе)

Није примењиво.

2.1.4. Акције које треба подржати у оквиру тематског приоритета (по тематским приоритетима)

2.1.4.1. Опис врсте и примера акција које треба подржати и њихов очекивани допринос реализацији специфичних циљева, укључујући ту, у случајевима када је то примерено, утврђивање најважнијих циљних група, специфичних циљаних територија и врста корисника

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 1 Услуге здравствене и социјалне заштите,
<p>Акције које ће бити подржане у оквиру приоритетне осе 1 допринеће унапређењу објеката, услуга и вештина у области јавне здравствене и социјалне заштите.</p> <p>Прецизније говорећи, фокус приоритетне осе 1 биће на пружању одговора на изазове који су утврђени у областима сектора здравствене и социјалне заштите кроз унапређивање приступачности и ефективности повезаних услуга, развијање и спровођење сродних програма целоживотног учења, развијање и унапређивање програма за унапређење вештина радника здравствене и социјалне заштите да би се оне боље прилагодиле стварним потребама корисника, кроз спровођење акција за побољшање квалитета, обима и механизма за пружање социјалних услуга које се пружају корисницима у рањивим положајима, као и кроз подршку активностима на</p>	

умрежавању које имају за циљ унапређење услуга и објеката здравствене и социјалне заштите. У складу са специфичним циљем у оквиру приоритетне осе 1, подржаће се следеће акције усмерене на побољшање услуга, објеката и вештина у области јавне здравствене и социјалне заштите:

Акције на побољшању квалитета услуга, објеката и вештина у области јавног здравља и социјалне заштите

Подржане акције треба да користе прекограничну сарадњу да би се њима побољшао квалитет објеката, услуга и вештина у областима сектора јавне здравствене и социјалне заштите.

Предвиђени су следећи примери врсте акција у циљу остварења специфичног циља приоритетне осе 1:

- Развијање и спровођење заједничких прекограничних програма целоживотног учења или програма обуке који имају за циљ да се становницима, области обухваћене програмом, омогући да стекну знање и/или искуства и/или квалификације у области здравствене и социјалне заштите у складу са потребама тржишта рада;
- Развијање и спровођење заједничких прекограничних иницијатива и/или сродних пилот пројеката са циљем да се унапреди квалитет, побољша приступачност и ефективност услуга и установа јавне здравствене и социјалне заштите (нпр. заједнички план за спровођење услуга здравствене заштите, активног и здравог старења и превенције болести, мање инфраструктуре и-или опреме);
- Спровођење локалних ИКТ решења да би се побољшале услуге јавне здравствене и социјалне заштите;
- Спровођење заједничког прекограничног јачања здравствене заштите за рањиве групе са фокусом на старије особе, палијативну негу и особе са инвалидитетом;
- Укључивање размене искустава у вези идентификације, преноса и дистрибуције добре праксе и иновативних приступа као подршку одрживости и развоја Уредбе о прекограничној заштити здравља (2011/24) и Европске референтне мреже, посебно у вези са циљевима територијалне кохезије, укључујући територијалне аспекте и складне односе на територији Уније.

Најважније циљне групе и врсте корисника

Најважније циљне групе треба разумети као појединце и/или организације на које позитивно утичу активности и резултати операције, и поред тога што они не морају да буду и непосредно укључени у дату операцију. Њих чине субјекти из приватног, јавног и цивилног сектора, као што су предузећа, креатори и планери политике, организације које се баве здравственом и социјалном заштитом, као и све групе становништва на које дато питање утиче.

Корисници, које треба разумети као партнере на пројекту који остварују корист од програмских средстава и који спроводе активности у оквиру дате операције, јесу сва правна лица која могу да допринесу побољшању објеката, услуга и вештина у области јавне здравствене и социјалне заштите на целокупној територији области обухваћене програмом. Они су, између осталих, и: НВО, организације одговорне за пружање социјалних и здравствених услуга, јавне или непрофитне организације које подразумевају институте, универзитете, више школе, образовне установе (нпр., основне и средње школе), јавне институције за образовање и/или учење одраслих, локална и регионална владина тела, развојне агенције, установе здравствене заштите, привредне коморе, трговачке коморе и институције које пружају подршку занатлијама и компанијама.

Специфичне циљане територије

Имајући у виду да су заједнички потенцијали и изазови утврђени на целокупној територији области обухваћеној програмом, приоритетна оса 1 неће бити усмерена на

посебно одабране територије. Због тога, подржане акције могу се спроводити на целокупној територији области обухваћене програмом.

2.1.4.2. Водећа начела за одабир операција

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 1 Услуге здравствене и социјалне заштите
<p>Одабир операција биће спроведен у складу са чланом 39. Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) бр. 447/2014 у складу са стандардизованим поступком процене операција. Методолошки оквир за одабир операција подразумева проверу прихватљивости и процену квалитета операција. У случају обичних позива за подношење предлога пројеката, процена квалитета ће се састојати од три скупа претходно утврђених критеријума: критеријума релевантности, оперативних критеријума и критеријума одрживости.</p> <p>Критеријуми релевантности омогућавају процену релевантности пријава и обима њиховог доприноса остварењу неког специфичног циља. Директно су повезани са предвиђеним резултатима неког специфичног циља и могу се укратко представити на следећи начин:</p> <ul style="list-style-type: none">- Допринос циљевима и резултатима програма који су дефинисани одговарајућим специфичним циљем;- Допринос релевантним индикаторима програма;- кохерентност планираних активности и производа са врстама и примерима акција и производа по релевантним приоритетним осама;- Кохерентност релевантности операције са изазовима и потребама области обухваћене програмом на које се одговара специфичним циљевима;- Кохерентност са релевантним политикама на различитим нивоима;- Допринос захтеву да операција произведе јасне прекограничне утицаје и користи;- Сарадња на развоју и спровођењу операција;- Осим ове сарадње, и сарадња на кадровским питањима или питањима финансирања или сарадња на обе ове групе питања;- Принцип интегрисаног приступа (пројекти интегрисане природе решавају специфични проблем мулти-модалним приступом и комбиновањем логике и метода различитих сектора или су спремни да се баве свим изазовима одрађене територије уз помоћ крос-секторских и услугалшених решења) може се сматрати додатном вредношћу. <p>Оперативни критеријуми омогућавају процену квалитета спровођења у вези са изводљивошћу пријава као и у вези са вредношћу која се добија за уложен новац (уложена средства у односу на произведене резултате). Они се укратко могу представити на следећи начин:</p> <ul style="list-style-type: none">- Структура, кохерентност и транспарентност оперативног плана рада;- Међусобна веза између дефинисаних проблема, активности, циљева и индикатора операције;- Стратегија и активности операције у вези са комуникацијом и капитализацијом;- Кохерентност буџета са планом рада пројекта и вредношћу која се остварује за уложени новац;- Структуре и поступци који су успостављени за свакодневно управљање операцијама. <p>Критеријуми одрживости омогућавају процену квалитета фактора одрживости као што су додатна вредност или хоризонтална питања. Они се укратко могу представити</p>	

на следећи начин:

- Од пројекта се очекује да има дуготрајан ефекат;
- Пројекат има додатну вредност, наставља се на претходне активности, не понавља у потпуности исте активности у истој области;
- Пројекат доприноси реализацији хоризонталних питања (одрживи развој, једнакост полова, итд.);

Детаљни критеријуми за процену квалитета биће утврђени и доступни подносиоцима пријава у оквиру докумената за пријаву пројеката за појединачне позиве. Процену спроводе квалификовани независни процењивачи, у складу са неопходним стручним знањима.

У случајевима када је за остваривање програмских резултата неопходно спровођење циљаних или стратешких акција, ЗНО може да донесе одлуку да спроведе стратешке пројекте или да објави циљане или стратешке позиве. Пројекат који је од пресудне важности за остваривање резултата програма сматра се стратешким пројектом.

У случају циљаних или стратешких позива за подношење предлога пројеката, методолошки оквир за одабир и процену квалитета стратешких операција подразумева следеће скупове критеријума:

Стратешки критеријуми:

- Надзорни одбор сматра неку операцију стратешком операцијом;

Дата операција се сматра операцијом од пресудне важности за остваривање циљева програма прекограничне сарадње. **Критеријуми релевантности:**

- Допринос циљевима и резултатима програма који су дефинисани у оквиру одговарајућег специфичног циља;
- Допринос релевантним индикаторима програма;
- Кохерентност планираних активности и производа са врстама и примерима акција и производа по релевантним приоритетним осама;
- Кохерентност релевантности операције са изазовима и потребама области обухваћене програмом на које се одговара специфичним циљевима;
- Кохерентност са одговарајућим политикама на различитим нивоима;
- Допринос захтеву да операција произведе јасне прекограничне утицаје и користи;
- Сарадња на развоју и спровођењу операција;
- Сарадња на кадровским питањима или питањима финансирања или сарадња на обе ове групе питања.
- Принцип интегрисаног приступа (пројекти интегрисане природе решавају специфични проблем мулти-модалним приступом и комбиновањем логике и метода различитих сектора или су спремни да се баве свим изазовима одрађене територије уз помоћ крос-секторских и услугалшених решења) може се сматрати додатном вредношћу.

Оперативни критеријуми омогућавају процену квалитета спровођења у вези са изводљивошћу пријава, као и у вези са вредношћу која се остварује за уложени новац (уложена средства у односу на произведене резултате). Они се укратко могу представити на следећи начин:

- Структура, кохерентност и транспарентност оперативног плана рада,
- Међусобна веза између дефинисаних проблема, активности, циљева и индикатора операције;
- Стратегија и активности операције у вези са комуникацијом и капитализацијом;
- Кохерентност буџета са планом рада пројекта и вредношћу која се остварује за уложени новац;
- Структуре и поступци који су успостављени за свакодневно управљање операцијама.

Критеријуми одрживости омогућавају процену квалитета фактора одрживости као што су додатна вредност или хоризонтална питања. Они се укратко могу представити на следећи начин:

- Од пројекта се очекује да има дуготрајан ефекат;
- Пројекат има додатну вредност, наставља се на претходне активности, не понавља у потпуности исте активности у истој области;
- Пројекат доприноси задовољењу хоризонталних захтева у смислу квалитета (одрживи развој, једнакост полова, итд.).

2.1.4.3. Планирано коришћење финансијских инструмената (у случајевима када је то примерено)

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 1
<i>Планирано коришћење финансијских инструмената</i>	Није примењиво.
Није примењиво.	

2.1.5. Заједнички и специфични индикатори за дати програм

(Упућивање: тачка б), подтачка (ii) и тачка б), подтачка (iv) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013 и на члан 2, став 2. ИПА II Сprovedбене уредбе)

2.1.5.1. Индикатори резултата за приоритетну осу 1 (специфични за програм)

Табела 3: Индикатори резултата који су специфични за овај програм

Идентификација	Индикатор	Јединица мере	Почетна вредност	Почетна година	Циљна вредност (2023.) ¹	Извор података	Учестало ст извештавања
ПО 1	Број старијих људи (65+) и деце (до 15) потпомогнути социјалним услугама пруженим од стране владиних органа.	Број		2015	7%	Анализа	Једном годишње

¹ Циљне вредности могу да буду квалитативне или квантитативне.

2.1.5.2. Индикатори производа приоритетне осе 1 (заједнички или специфични индикатори за овај програм)

Табела 4: Заједнички индикатори производа и индикатори производа који су специфични за овај програм

Идентификација	Индикатор (назив индикатора)	Јединица мере	Циљна вредност (2023.)	Извор података	Учесталост извештавања
ПО 1	Број особа обучених у вези са побољшањем услуга здравствене заштите и-или услуга социјалне заштите	Број	412	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 1	Број заједнички развијених средстава и услуга који омогућавају бољи квалитет социјалне и здравствене заштите	Број	7	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 1	Становништво обухваћено побољшаним услугама или објектима здравствене и-или социјалне заштите	Број	100.000	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње

2.1.6. Категорије интервенције

(Упућивање: тачка б), подтачка (vii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Категорије интервенције које одговарају садржају приоритетне осе, на основу номенклатуре коју је усвојила Комисија и оквирне структуре подршке Уније.

Табеле 5 до 8: Категорије интервенције

Табела 5: Димензија 1 - поље интервенције		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 1	080 Услуге е-инклузије, е-приступачности, е-учења и е-образовања и њихове примене, дигитална писменост	1.028.795,64 €
ПО 1	081 ИКТ решења којима се одговара на изазове здравог и активног старења и услуге е-здравља и њихове примене (укључујући ту и е-негу и окружењем потпомогнут живот („ambient assisted living“))	1.028.795,64 €
ПО 1	107 Активно и здраво старење	1.028.795,64 €
ПО 1	111 Борба против свих облика дискриминације и промовисање једнаких могућности	1.028.795,64 €
ПО 1	112 Унапређивање приступа одрживим и високо квалитетним услугама које се могу приуштити, укључујући ту и услуге здравствене и социјалне заштите од општег интереса	1.028.795,64 €

Табела 6: Димензија 2 – облик финансирања		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 1	01 Бесповратна средства	5.143.978,20 €

Табела 7: Димензија 3 – врста територије		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 1	01 Велике урбане области (густо насељене > 50 000 становника)	1.714.659,40 €
	02 Мале урбане области (средња густина насељености > 5 000 становника)	1.714.659,40 €

	03 Руралне области (слабо насељене)	1.714.659,40 €
--	-------------------------------------	----------------

Табела 8: Димензија 6 – механизми за остваривање резултата за различите територије

Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 1	07 Није примењиво	

2.1.7. Сажетак информација о планираном коришћењу техничке помоћи, укључујући, у случајевима када је то неопходно, и акције којима се ојачава административни капацитет органа, укључених у управљање програмом, контролу програма и корисника, у случајевима када је то неопходно, акције за унапређење административног капацитета релевантних партнера за учешће у спровођењу програма (када је то примерено).

(Упућивање: тачка б), подтачка (vi) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Приоритетна оса</i>	ПО 1
Није примењиво.	

2.2. Опис приоритетне осе 2

<i>Идентификација приоритетне осе</i>	ПО 2
<i>Назив приоритетне осе</i>	Заштита животне средине и биодиверзитета, побољшање превенције ризика и унапређење енергије из одрживих извора и енергетске ефикасности

☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена искључиво кроз финансијске инструменте	
☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена искључиво кроз финансијске инструменте успостављене на нивоу Уније	
☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена кроз локални развој који предводи заједница	

2.2.1. Фонд, основица за обрачун подршке Уније и оправдање одабира основице за обрачун

<i>Фонд</i>	ИПА
<i>Основица за обрачун (укупни прихватљиви трошкови или прихватљиви јавни расходи)</i>	Укупни прихватљиви трошкови
<i>Оправдање за одабир основице за обрачун</i>	

2.2.2. Специфични циљеви тематског приоритета и очекивани резултати

(Упућивање: тачка б), подтачке (i) и (ii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Идентификација</i>	2.1.
<i>Специфични циљ</i>	Применити интегрисане прекограничне системе за праћење кључних постојећих ризика/управљање кључним постојећим ризицима за заштиту животне средине и биодиверзитета.
<i>Резултати које партнерске земље настоје да остваре уз помоћ подршке Уније</i>	У оквиру овог специфичног циља Програм ће имати за циљ да ојача управљање заштитом животне средине и биодиверзитета као и прекограничну комуникацију између надлежних органа о мониторингу и заједничком управљању заштићеним областима и областима обухваћеним програмом

	<p>НАТУРА 2000. Осим тога, у оквиру програма одговараће се на потребу за развојем и спровођењем заједничких планова у области мониторинга и управљања заштите животне средине и/или биодиверзитета, као и за бољим заједничким активностима на подизању свести, информативним кампањама и обуком запослених у истим областима.</p> <p>Даље, Програм ће настојати да унапреди заједничке прекограничне акције којима се решавају питања за интегрисано управљање ризицима као и развијање заједничких иницијатива у вези са ванредним ситуацијама са фокусом на кључним постојећим и очекиваним ризицима, нпр, поплаве, мине, суше и загађења.</p> <p>Очекује се да ће се у оквиру СЦ 2.1. остварити следећи резултат:</p> <p>2.1 Боље управљање заштитом животне средине и биодиверзитета и модернизовани заједнички прекогранични систем за управљање превенцијом ризика.</p>
--	--

<i>Идентификација</i>	2.2
<i>Специфични циљ</i>	Унапредити коришћење енергије из одрживих извора и енергетску ефикасност.
<i>Резултати које партнерске земље настоје да остваре уз помоћ подршке Уније</i>	<p>У оквиру овог специфичног циља Програм ће имати за циљ да одговори на потребу за повећањем удела уштеде енергије у јавним зградама, чиме се повећава енергетска ефикасност, пошто област обухваћена програмом у значајној мери заостаје за условима ЕУ у овој области. ИТ је стога предвиђен , за спровођење заједничких прекограничних иницијатива како би се повећали капацитети за развој енергије из одрживих извора, да би се побољшало повезано планирање са њом и правни оквир као и да би се ојачале заједничке активности на подизању свести и промотивне активности као важно средство за политику повећања енергетске ефикасности.</p> <p>У том смислу, циљ овог програма је да обезбеди платформу за подршку енергетској ефикасности, паметно управљање енергијом и коришћење енергије из обновљивих извора у јавним инфраструктурама, укључујући и јавне зграде, и у сектору јавног становања, кроз инвестиције у инфраструктуру малог обима и развијање заједничких пилот пројеката из области иновативних технологија и решења.</p> <p>Очекује се да ће се у оквиру СЦ 2.2. остварити следећи резултат:</p> <p>2.2. Повећани капацитети за развој енергије из одрживих извора и енергетску ефикасност.</p>

2.2.3. Елементи осталих тематских приоритета који су додати приоритетној осе

(Упућивање: члан 35, став 1. ИПА II Спроведбене уредбе)

Није примењиво.

2.2.4. Акције које треба подржати у оквиру тематског приоритета (по тематским приоритетима)

2.2.4.1. Опис врсте и примера акција које треба подржати и њихов очекивани допринос реализацији специфичних циљева, укључујући ту, у случајевима када је то примерено, утврђивање најважнијих циљних група, специфичних циљаних територија и врста корисника

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 2 Животна средина, биодиверзитет, превенција ризика, енергија из одрживих извора и енергетска ефикасност.
<p>Акције подржане у оквиру приоритетне осе 2 имају за циљ заштиту животне средине и биодиверзитета, да би се побољшала превенција ризика и да би се унапредило коришћење и производња енергије из обновљивих извора и енергетска ефикасност.</p> <p>У складу са специфичним циљевима у оквиру приоритетне осе 2, подржаће се два скупа активности:</p> <ul style="list-style-type: none">• Акције у циљу спровођења заштите животне средине и биодиверзитета и у циљу побољшања управљања превенцијом ризика и• Акције којима се унапређује коришћење и производња енергије из одрживих извора и енергетска ефикасност. <p>Акције у циљу спровођења заштите животне средине и биодиверзитета и побољшања управљања превенцијом ризика</p> <p>Примери акција у оквиру специфичног циља 2.1:</p> <ul style="list-style-type: none">• Спровођење заједничких акција у области мониторинга и управљања заштитом животне средине и/или биодиверзитета који представљају специфичне прекограничне приоритете и / или доприносе имплементацији вишег нивоа регионалне иницијативе, као што су Дунав и плана управљања сливом реке Саве и Стратегије ЕУ за Дунавски регион;• Развијање и спровођење иницијатива за интегрисано управљање ризиком које се баве кључним, постојећим и очекиваним ризицима у области обухваћеној програмом (поплаве, спирање нагазних мина за време поплава, суше, акциденти са токсичним загађењем, итд.) укључујући иницијативе везане за УНЕСКО прекограничне резервате биосфере.• Унапређивање прекограничне сарадње између организација које се баве припремљеношћу за ванредне ситуације;• Развијање и спровођење пилот и огледних пројеката, укључујући ту и иновативне приступе превенцији и ублажавању ризика;• Развијање и спровођење заједничких планова за заштиту угрожених врста и заштиту и оживљавање станишта;• Заједничко утврђивање вредности и унапређивање екосистема и локација обухваћених програмом НАТУРА 2000 у области обухваћеној програмом;	

- Развијање и спровођење заједничких активности на подизању свести, информативних кампања, образовања и обуке у вези са заштитом животне средине и/или биодиверзитета;
- Унапређивање прекограничне сарадње између организација укључених у заштиту животне средине и биодиверзитета и заједничког управљања заштићених локација и природе;
- Установљавање и/или побољшање зелене инфраструктуре и користи екосистема за живот људи („*ecosystem services*“), (нпр. спровођење мера које штите или шире заштиту од поплава равнице и / или успостављање заштитних шума у подручјима подложним поплавама и ерозији, итд);
- Имплементирање и демонстрирање пилот пројеката који приказују иновативна решења у области превенције ризика од Дунава и његових притока Драве, Саве, Вуке и Тисе, укључујући али не ограничавајући се само на активности за побољшање прогнозирања поплава и упозорења за локалне и регионалне потребе, развијање ризика од поплава и мапе опасности у складу са директивом ЕУ о поплавама, усклађивање и пројектовање критеријума и мера предострожности дуж и преко границе, спречавање и ублажавање загађења воде после поплава, повећањем капацитета и подизање нивоа припремљености организација које су одговорне за ублажавање поплава;
- Треба напоменути да нове иницијативе у области прекограничне, цивилне заштите и управљања ванредним ситуацијама не би требало да се преклапају са постојећим европским структурама као што је механизам за цивилну заштиту Европске уније, који је Европски оквир за координацију одговора на катастрофе. У том смислу, активности унутар овог Програма требало би допунити, створити синергије и подршку тренутног или будућег учешћа земаља у оквиру управљања механизмом за цивилну заштиту Европске уније. Међутим, важно је истаћи да релевантне акције морају бити у складу са Директивом о поплавама ЕК и да буду усклађене са басенима Дунава и Саве и плановима управљања ризика од поплава.

Акције за унапређење енергије из одрживих извора и енергетске ефикасности.

Примери акција у оквиру специфичног циља 2.2:

- Развијање и спровођење пилот и огледних пројеката у области иновативних технологија и решења у области енергије из одрживих извора и енергетске ефикасности (нпр. коришћења пољопривредног отпада за производњу енергије, пилот пројеката за соларну енергију на крововима или изграђеним површинама, итд);
- Спровођење акција на подизању свести, информативних кампања, образовања, обуке и изградње капацитета у вези са енергијом из одрживих извора, за коришћење ресурса енергије из обновљивих извора и енергетску ефикасност;
- Инвестирање у заједничку инфраструктуру у вези са енергијом из одрживих извора и енергетском ефикасношћу;
- Развијање и спровођење акција којима је циљ повећање енергетске ефикасности у јавним грађевинама;
- Спровођење заједничких подстицаја да би се побољшало планирање и/или правни оквир у области ресурса енергије из обновљивих извора и енергетске ефикасности (нпр. анализе, поређења, препоруке, локални/регионални акциони планови, итд.);
- Треба напоменути да формирање обновљивих енергетских мера које се односе на коришћење биомасе морају узети у обзир строге стандарде емисија и мере за смањење емисија, посебно честица, и у областима са путевима или бродским транспортима, великом густином насељености, тешким угљем за сагоревање (нпр грејање у домаћинствима) у густо насељеним подручјима и /

или сложеним климатским и географским условима (нпр брда, инверзија у зимском периоду). Осим тога, Програм препоручује да се повежу мере везане за енергију са Планом за квалитет ваздуха(у складу са Уредбом ЕК 2008/50 или еквиваленим уредбама).

Најважније циљне групе и врсте корисника

Најважније циљне групе треба разумети као појединце и/или организације на које активности и резултати операције позитивно утичу и поред тога што они не морају да буду и непосредно укључени у дату операцију. Њих чине субјекти из приватног, јавног и цивилног сектора, као што су: предузећа, креатори и планери политике, организације које се баве животном средином и превенцијом ризика, као и све групе становништва на које дато питање утиче.

Корисници, које треба разумети као партнере на пројекту, који остварују корист од програмских средстава и који спроводе активности у оквиру дате операције, јесу сва правна лица која могу да допринесу побољшању у области природних ресурса, система управљања превенцијом ризика, производње енергије и енергетске ефикасности на целокупној територији области обухваћене програмом. Они су, између осталих: НВО, јавна комунална привредна друштва (нпр. привредна друштва за управљање водама, јавне електро компаније, итд.), јавне енергетске агенције, јавне институције (нпр. институти и друге организације које се баве истраживањем, развојне агенције, националне/регионалне/локалне институције које су одговорне за животну средину и природу, итд.), образовне установе и институције које се баве истраживањем (на пример, универзитети, факултети, отворени универзитети, установе за образовање одраслих, основне и средње школе, итд.), локалне и регионалне власти, институције које пружају подршку пословању, итд.

Специфичне циљане територије

Имајући у виду да су заједнички потенцијали и изазови утврђени на целокупној територији области обухваћеној програмом, приоритетна оса 2 неће бити усмерена на посебно утврђене територије. Због тога се подржане акције могу спроводити на целокупној територији области обухваћене програмом.

2.2.4.2. Водећа начела за одабир операција

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 2 Животна средина, биодиверзитет, превенција ризика, енергија из одрживих извора и енергетска ефикасност
Одабир операција биће извршен у складу са водећим начелима и методолошким оквиром који је укратко представљен у Одељку 2.2.5.2 који се позива на приоритетну осу 1.	

2.2.4.3. Планирано коришћење финансијских инструмената (у случајевима када је то примерено)

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 2
<i>Планирано коришћење финансијских инструмената</i>	Није примењиво.

Није примењиво.

2.2.5. Заједнички индикатори и специфични индикатори за дати програм

(Упућивање: тачка б), подтачка (ii) и тачка б), подтачка (iv) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013 и члан 2, став 2. ИПА II Спроведбене уредбе)

2.2.5.1. Индикатори резултата приоритетне осе (специфични за програм)

Табела 3: Индикатори резултата који су специфични за овај програм

Идентификација	Индикатор	Јединица мере	Почетна вредност	Почет на година	Циљна вредност (2023.) ²	Извор података	Учесталост извештавања
ПО 2	Способност одговора на катастрофе	Процент		2015.		Директорат за националну заштиту и спашавање и Министарство унутрашњих послова	2017 2020 2023
ПО 2	Уштеде енергије у јавним зградама у области обухваћеној програмом			2015.		База података	2017 2020 2023

² Target values may be qualitative or quantitative.

2.2.5.2. Индикатори производа приоритетне осе (заједнички индикатори или специфични индикатори за овај програм)

Табела 4: Заједнички индикатори производа и индикатори производа који су специфични за овај програм

Идентификација	Индикатор (назив индикатора)	Јединица мере	Циљна вредност (2023.)	Извор података	Учесталост извештавања
ПО 2	Број заједнички развијених и/или коришћених система за мониторинг	Број	4	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 2	Површина станишта која су подржана да би се постигао бољи статус очуваности	ha	800	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 2	Смањење потрошње енергије у јавним објектима на годишњем нивоу	kWh годишње	900	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 2	Додатни капацитет за производњу енергије из обновљивих извора	MW	32	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње

2.2.6. Категорије интервенције за приоритетну осу 2

(Упућивање: тачка б), подтачка (vii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Категорије интервенције које одговарају садржају приоритетне осе, на основу номенклатуре коју је усвојила Комисија и оквирне структуре подршке Уније

Табеле 5 до 8: Категорије интервенције

Табела 5: Димензија 1 - поље интервенције		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 2	009 Енергија из обновљивих извора: ветар	1.200.261,58 €
ПО 2	010 Енергија из обновљивих извора: соларна енергија	1.200.261,58 €
ПО 2	011 Енергија из обновљивих извора: биомаса	1.200.261,58 €
ПО 2	012 Остали видови енергије из обновљивих извора (укључујући ту и хидроелектричну, геотермалну и енергију мора) и интеграција енергије из обновљивих извора (укључујући ту и складиштење, концепт конверзије електричне енергије у природни гас („power to gas“) и инфраструктуру за водоник из обновљивих извора).	1.200.261,58 €
ПО 2	013 Обновљање јавне инфраструктуре у циљу остваривања енергетске ефикасности, огледни пројекти и мере подршке.	1.200.261,58 €
ПО 2	014 Обновљање постојећих зграда за становање у циљу остваривања енергетске ефикасности, огледни пројекти и мере подршке.	1.200.261,58 €
ПО 2	085 Заштита и унапређење биодиверзитета, заштита природе и зелена инфраструктура.	1.200.261,58 €
ПО 2	087 Мере за прилагођавање на климатске промене и спречавање и управљање са климом повезаним ризицима, као што су нпр. ерозија, пожари, поплаве, олује и суша, укључујући ту и подизање свести, системе и инфраструктуру за цивилну заштиту и управљање у случајевима природних катастрофа.	1.200.261,58 €
ПО 2	086 Заштита, обновљање и одрживо коришћење локација обухваћених програмом НАТУРА 2000.	1.200.261,58 €
ПО 2	088 Превенција ризика и управљање природним ризицима који нису везани за климу (тј. земљотреси) и ризици повезани са активностима људи (нпр. акциденти услед квара технологије), укључујући ту и подизање свести, системе и инфраструктуре цивилне заштите и управљања у случајевима природних катастрофа.	1.200.261,58 €

Табела 6: Димензија 2 – облик финансирања		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 2	01 Бесповратна средства	12.002.615,80 €

Табела 7: Димензија 3 – врста територије		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 2	01 Велике урбане области (густо насељене > 50 000 становника)	4.000.871,93 €
	02 Мале урбане области (средња густина насељености > 5 000 становника)	4.000.871,93 €
	03 Руралне области (слабо насељене)	4.000.871,93 €

Табела 8: Димензија 6 – механизми за остваривање резултата за различите територије		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 2	07 Није примењиво	

2.2.7. Сажетак информација о планираном коришћењу техничке помоћи, укључујући, у случајевима када је то неопходно, и акције којима се ојачава административни капацитет органа укључених у управљање и контролу програма и корисника, у случајевима када је то неопходно, акције за унапређење административног капацитета релевантних партнера за учешће у спровођењу програма (када је то примерено)

(Упућивање: тачка б), подтачка (vi) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Приоритетна оса</i>	ПО 2
Није примењиво.	

2.3. Опис приоритетне осе 3

2.3.1. Приоритетна оса 3

<i>Идентификација приоритетне осе</i>	ПО 3
<i>Назив приоритетне осе</i>	Допринос развоју туризма и очувању културног и природног наслеђа

☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена искључиво кроз финансијске инструменте.	
☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена искључиво кроз финансијске инструменте успостављене на нивоу Уније.	
☐ Целокупна приоритетна оса биће спроведена кроз локални развој који предводи заједница.	

2.3.2. Фонд, основица за обрачун подршке Уније и оправдање одабира основице за обрачун

<i>Фонд</i>	ИПА
<i>Основица за обрачун (укупни прихватљиви трошкови или прихватљиви јавни расходи)</i>	Укупни прихватљиви трошкови
<i>Оправдање за одабир основице за обрачун</i>	

2.3.3. Специфични циљеви тематског приоритета и очекивани резултати

(Упућивање: тачка б), подтачке (i) и (ii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Идентификација</i>	3.1
<i>Специфични циљ</i>	Ојачати, диверсификовати и интегрисати прекограничну туристичку понуду и боље управљати вредностима културног и природног наслеђа.
<i>Резултати које партнерске земље настоје да остваре уз помоћ подршке Уније</i>	У оквиру овог специфичног циља, програм ће настојати да искористи богати етнички, природни и културни диверзитет као и значајни потенцијал за коришћење овог наслеђа за развој различитих врста туризма или ниша на туристичком тржишту и промовисање континенталног туризма уопште. Осим тога, програм ће имати за циљ да обезбеди

	<p>платформу за јачање заједничког прекограничног управљања туризмом да би се повећала привлачност знаменитости и заједничка прекогранична туристичка понуда кроз јачање заједничког промовисања и заштите нових туристичких производа, израду карата и одабир заједничких тематских маршрута, развијање и унапређивање јавних туристичких, културних услуга и услуга заштите наслеђа, организацију заједничких културних догађаја, као и кроз заједничку обуку запослених, нарочито на развијању предузетничког духа и вештина управљања туристичким одредиштима.</p> <p>Кроз програм ће се настојати да буде остварена боља сарадња и координација између релевантних заинтересованих страна у сектору туризма, као и да се развију и реализују заједничке стратегије у области туризма, акциони планови и студије о очувању и обнови вредности културног и националног наслеђа.</p> <p>У том погледу, програм ће бити усмерен на јачање, диверсификацију и интегрисање прекограничне туристичке понуде, као и на одрживо управљање постојећим културним и природним вредностима, чиме ће се допринети успостављању одрживог сектора туризма као важног покретача конкурентности и развоја привреде у области обухваћеној програмом.</p> <p>Очекује се да ће се кроз СЦ 3.1 остварити следећи резултат:</p> <p>3.1 Ојачана, диверсификована и боље интегрисана прекогранична туристичка понуда и вредности културног и природног наслеђа којим се боље управља.</p>
--	---

2.3.4. Елементи осталих тематских приоритета који су додати приоритетној оси

(Упућивање: члан 35, став 1. ИПА II Спроведбене уредбе)

Није примењиво.

2.3.5. Акције које треба подржати у оквиру тематског приоритета (по тематским приоритетима)

2.3.5.1. Опис врсте и примера акција које треба подржати и њихов очекивани допринос реализацији специфичних циљева, укључујући, у случајевима када је то примерено, утврђивање најважнијих циљних група, специфичних циљаних територија и врста корисника

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Акције подржане у оквиру приоритетне осе 3 имају за циљ даље јачање, диверсификацију и интегрисање потенцијала прекограничног туризма у области обухваћеној програмом, као и очување и боље управљање вредностима културног и природног наслеђа.

У складу са специфичним циљевима у оквиру приоритетне осе 3, подржаће се следећи скуп активности:

- Активности на јачању, диверсификацији и бољем интегрисању прекограничне туристичке понуде и на бољем управљању вредностима културног и природног наслеђа.

Активности на јачању, диверсификацији и бољем интегрисању туристичке понуде и на бољем управљању вредностима културног и природног наслеђа

Примери акција у оквиру специфичног циља 3.1:

- Заједничко развијање, брендирање и промовисање ниша на туристичком тржишту: као нпр. лов, посматрање птица и животиња, културни туризам, еко туризам, спортски и бициклички туризам, вински туризам и туризам заснован на гастрономској понуди, здравствени и *wellness* туризам, сеоски туризам, рекреативни туризам, меморијални туризам, наутички туризам, религијски туризам, туризам заснован на индустријском наслеђу, итд;
- Заједнички развој и диверсификација прекограничне туристичке понуде, услуга и капацитета, између осталог, коришћењем ИКТ опреме: нпр. стандардизација подршке за смештај, заједнички рад на изради карте туристичке понуде, заједничко стварање платформи и мрежа за управљање туристичким одредиштима;
- Заједничко развијање, заштита позиционирање и промоција нових туристичких производа: нпр. развој тематских маршрута, заједнички догађаји и материјали за промоцију, коришћење знаменитости;
- Побољшање инфраструктуре за рекреативни туризам и туризам малог обима: нпр. стазе за пешачење, бицикличке маршруте, опремање центра за посетиоце, информативни пунктови, центри за туристичко умрежавање, „улепшавање“ простора;
- Припрема и развој заједничких стратегија и акционих планова у области туризма;
- Спровођење обуке и других активности које имају за циљ развијање туристичког капацитета и вештина за управљање туристичким одредиштима;
- Спровођење прекограничних активности на умрежавању, укључујући ту и установљавање или унапређивање кластера који имају за циљ развој заједничке прекограничне туристичке понуде;
- Омогућавање заједничке културне сарадње између организација младих, уметничких и културних организација: нпр. уметничке колоније и фестивали, уметничке манифестације и догађаји, заједничке позоришне представе или заједничке или путујуће изложбе, итд;
- Развијање и спровођење заједничких иницијатива на вредновању, очувању, рестаурацији и оживљавању локација културног и природног наслеђа;
- Спровођење програма обуке о системима обезбеђења квалитета и различитим врстама стандардизације (нпр. *ISO* сертификација, итд.) културног и природног наслеђа;
- Коришћење инвестиција за сертификацију, укључујући ту и обуку, набавку опреме, али и инфраструктуру малог обима у вези са културним и природним

наслеђем.

Најважније циљне групе и врсте корисника

Најважније циљне групе треба разумети као појединце и/или организације на које позитивно утичу активности и резултати операције, и поред тога што они не морају да буду и непосредно укључени у дату операцију. Њих чине субјекти из приватног, јавног и цивилног сектора, као што су предузећа, креатори и планери политика, организације које се баве туризмом и културним и природним наслеђем, као и све групе становништва на које дато питање утиче.

Корисници, које треба разумети као партнере на пројекту, који остварују корист од програмских средстава и који спроводе активности у оквиру дате операције, јесу сва правна лица која могу да допринесу побољшању у области туризма и управљања културним и природним наслеђем на целокупној територији области обухваћене програмом. Они су, између осталих: НВО (на пример, удружења грађана, развојне агенције, групе окупљене око локалних акција, привредне коморе, коморе занатлија и трговаца, пољопривредне коморе, кластери, стручна удружења, итд.), јавне институције (на пример, институти и друге организације које се баве истраживањем, развојне агенције, националне/регионалне/локалне институције одговорне за животну средину и природу, националне/регионалне/локалне институције одговорне за културу, укључујући ту и музеје, библиотеке и позоришта, итд.), образовне установе (на пример, универзитети, факултети, отворени универзитети, установе за образовање одраслих, основне и средње школе, итд.), локалне и регионалне власти, туристички одбори и организације, организације које пружају подршку за пословање, организације које се баве културним и природним наслеђем, укључујући ту и музеје, библиотеке и позоришта, итд.

Специфичне циљане територије

Имајући у виду да су заједнички потенцијали и изазови утврђени на целокупној територији области обухваћеној програмом, приоритетна оса 3 неће бити усмерена на посебно одабране територије. Због тога се подржане акције могу спроводити на целокупној територији области обухваћене програмом.

2.3.5.2. Водећа начела за одабир операција

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 3 Туризам и културно и природно наслеђе
Одабир операција биће извршен у складу са водећим начелима и методолошким оквиром који је укратко представљен у Одељку 2.2.5.2. који се позива на приоритетну осу 1.	

2.3.5.3. Планирано коришћење финансијских инструмената (у случајевима када је то примерено)

(Упућивање: тачка б), подтачка (iii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО 3
<i>Планирано коришћење финансијских</i>	Није примењиво.

<i>инструментата</i>	
Није примењиво.	

2.3.6 Заједнички индикатори и специфични индикатори за дати програм

(Упућивање: тачка б), подтачка (ii) и тачка б), подтачка (iv) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013 и члан 2, став 2. ИПА II Сprovedбене уредбе)

2.3.6.1 Индикатори резултата приоритетне осе (специфични за програм)

Табела 3: Индикатори резултата који су специфични за овај програм

Идентификација	Индикатор	Јединица мере	Почетна вредност	Почет на година	Циљна вредност (2023.) ³	Извор података	Учесталост извештавања
ПО 3	Број ноћења у области обухваћеној програмом	Број	1.037.837	2012	1.041.358	Годишњи извештај – хрватски Завод за статистику	2018 2020 2023

³ Приказани резултати могу бити квантитативни и квалитативни.

2.3.6.2. Индикатори производа приоритетне осе (заједнички индикатори или специфични индикатори за овај програм)

Табела 4: Заједнички индикатори производа и индикатори производа који су специфични за овај програм

Идентификација	Индикатор (назив индикатора)	Јединица мере	Циљна вредност (2023.)	Извор података	Учесталост извештавања
ПО 3	Број заједнички развијених и промовисаних туристичких производа	Број	13	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 3	Број развијених или унапређених објеката за подршку туристичке делатности и/или број развијених или унапређених објеката туристичке инфраструктуре	Број	11	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 3	Број особа које су образоване у области обезбеђења квалитета, стандардизације културног и природног наслеђа и управљања туристичким одредиштима.	Број	302	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње
ПО 3	Повећање очекиваног броја посетилаца подржаних знаменитости културног и природног наслеђа	Број посета на годишњем нивоу	1000	Мониторинг операција (извештаји о оствареном напретку)	Једном годишње

2.3.7. Категорије интервенције за приоритетну осу 3

(Упућивање: тачка б), подтачка (vii) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Категорије интервенције које одговарају садржају приоритетне осе, на основу номенклатуре коју је усвојила Комисија и оквирне структуре подршке Уније.

Табеле 5 до 8: Категорије интервенције приоритетне осе 3

Табела 5: Димензија 1 - поље интервенције		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 3	090 Бициклическе и пешачке стазе	1.257.416 €
ПО 3	091 Развој и промоција туристичког потенцијала природних области	1.257.416 €
ПО 3	092 Заштита, развој и промоција јавних туристичких вредности	1.257.416 €
ПО 3	093 Заштита и промоција јавних туристичких услуга	1.257.416 €
ПО 3	094 Заштита, развој и промоција јавних културних вредности и вредности наслеђа	1.257.416 €
ПО 3	095 Развој и промоција јавних културних услуга и услуга наслеђа	1.257.416 €

Табела 6: Димензија 2 – облик финансирања		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 3	01 Бесповратна средства	7.544.501 €

Табела 7: Димензија 3 – врста територије		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 3	01 Велике урбане области (густо насељене > 50 000 становника)	2.514.833 €
	02 Мале урбане области (средња густина насељености > 5 000 становника)	2.514.833 €
	03 Руралне области (слабо насељене)	2.514.833 €

Табела 8: Димензија 6 – механизми за остваривање резултата за различите територије		
--	--	--

Приоритетна оса	Шифра	Износ (у ЕУР)
ПО 3	07 ије примењиво	

2.3.8. Сажетак информација о планираном коришћењу техничке помоћи, укључујући, у случајевима када је то неопходно, и акције којима се ојачава административни капацитет органа укључених у управљање и контролу програма и корисника и, у случајевима када је то неопходно, акције за унапређење административног капацитета релевантних партнера за учешће у спровођењу програма (када је то примерено)

(Упућивање: тачка б), подтачка (vi) члана 8, став 2. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

<i>Приоритетна оса</i>	ПО 3
Није примењиво.	

2.4. Опис Приоритетне осе 4

2.4.1. Приоритетна оса 4

<i>Идентификациони број приоритетне осе</i>	ПО4
---	-----

Назив приоритетне осе	Повећање конкурентности и развој пословне средине у програмској области.
-----------------------	---

☐ Целокупна приоритетна оса биће реализована искључиво кроз финансијске инструменте	
☐ Целокупна приоритетна оса биће реализована искључиво кроз финансијске инструменте успостављене на нивоу Уније	
☐ Целокупна приоритетна оса биће реализована кроз локални развој који води заједница	

2.4.2. Фонд, основа за обрачун за подршку Уније и објашњење избора основе за обрачун

Фонд	ИПА
Основа за обрачун (укупни прихватљиви расходи или јавни прихватљиви расходи)	Укупни прихватљиви расходи
Објашњење избора основе за обрачун	

2.4.3. Специфични циљеви тематског приоритета и очекиваних резултата

(Веза: тачке (b)(i) и (ii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр.1299/2013)

ИБ	4.1
Специфични циљ	Унапредити конкурентност програмске области кроз јачање сарадње између институција за пословну подршку, организација за образовање и истраживање и предузетника који имају циљ да развију нове производе/услуге/патенте/жигове у програмској области.
Резултати које партнерске земље настоје на постигну уз подршку Уније	Узимајући у обзир чињеницу да програмска област значајно заостаје за просеком ЕУ 28, у смислу економског учинка и конкурентности и да сектор МСП представља велику прилику за јачање локалне привреде и отварање нових места, Програм ће, у оквиру овог специфичног циља, покушати да се носи са овим изазовима у програмској области, у смислу побољшања услуга пословне подршке у циљу коришћења институција пословне подршке за помоћ малим и средњим предузећима да повећају свој учинак и појачају конкурентност. Како би се створила позитивна пословна средина,

	<p>програмска област треба да има снажне институције пословне подршке које испуњавају потребе предузетника. У овом погледу, Програм ће се, у оквиру овог специфичног циља, трудити да успостави пословне мреже које ће подржавати заштиту производа, маркетинг и развој прекограничних тржишта и испуњавање потреба програмске области за побољшањем квалитета услуга и производа, истовремено унапређујући вештине и знање о примени иновативних технологија. На тај начин, корисници у програмској области имаће прилику да размене искуства примене нових технологија, процеса и производа, посебно примењујући иновације и истраживање и развој у производном процесу и локалном брендирању производа.</p> <p>Надаље, намена програма је да подржава акције у циљу успостављања даљег развоја лабораторија, иновација и технолошких центара и ИКТ решења која заједнички користе предузећа у програмској области.</p> <p>Очекује се да се следећи резултат постигне у оквиру специфичног циља 4.1:</p> <p>4.1. Повећана конкурентност у програмском подручју.</p>
--	---

2.4.4. Елементи других тематских приоритета додати приоритетној оси

(Веза: Члан 35(1) Уредбе о спровођењу ИПА II)

ИБ	ПО4
Није применљиво.	

2.4.5. Акције које су подржавају у оквиру тематског приоритета

2.4.5.1. *Опис врсте и примери акција које се подржавају, као и њихов очекивани допринос специфичним циљевима, укључујући, када је то прикладно, идентификацију главних циљних група, специфичних циљаних територија и врста корисника*

(Веза: тачка (b)(iii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр.1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО4 Конкурентност и развој пословне средине
<p>Акције које се подржавају у оквиру Приоритетне осе 4 допринеће повећању конкурентности и развоју пословне средине и инвестирања у програмску област, доприносећи тако јачању регионалне привреде.</p> <p>Овај програм користиће прекограничну сарадњу, која може да донесе додатну вредност повезивањем различитих актера из области пословне подршке са секторима привреде, образовања и иновација, као и подршком побољшању вештина и предузетничких способности на пољу привреде и иновација.</p> <p>У складу са специфичним циљем у оквиру Приоритетне осе 4, подржаваће се следећи</p>	

низ акција:

- Акције за повећање конкурентности и развој пословне средине у програмској области.

Акције за повећање конкурентности и развој пословне средине у програмској области.

Примери акција са специфичним циљем 4.1:

- Развој програма обуке чији циљ је побољшање знања и вештина у предузетништву, примена иновација и нових технологија у њиховој привредној грани, укључујући прекограничну стручну праксу, размену и пренос знања.
- Јачање капацитета институција за пословну подршку у циљу повећања конкурентности програмске области кроз развој е-бизниса и е-трговине.
- Установљавање и подршка постојећим и новим мрежама и организацијама пословног сектора приликом развоја нових производа/услуга/патената/жигова, стандардизације, заштите производа, маркетинга и развоја прекограничних тржишта
- Установљавање и подржавање развојних агенција, технолошких центара и центара за компетенцију, лабораторија и локалне ИКТ инфраструктуре за заједничко коришћење пословних подухвата у пограничном региону у циљу унапређења постојећих и израде нових производа, услуга, процеса или прототипова.
- Развој и јачање сарадње између јавног сектора, образовног сектора, организација за истраживање и развој и предузетника у циљу унапређења конкурентности применом пословне иновативности која је заснована на приступу паметне специјализације.
- Прекогранични развој, прилагођавање и размена најбољих пракси у примени ИКТ, нових технологија, процеса, производа или услуга које ће се непосредно користити у пословним подухватима између кластера и пословних група, установа за истраживање и развој и образовних установа.

Главне циљне групе и типови корисника

Под главним циљним групама подразумевају се они појединци и/или организације на које позитивно утичу операције и резултати неке операције, мада то не значи да они непосредно учествују у тој операцији. Овде спада приватни, јавни и цивилни сектор, који обухватају предузећа, креаторе и планере политике, организације које се баве различитим привредним секторима, као и популационе групе на које утиче ово питање.

Корисници, које треба схватити као пројектне партнере, који имају користи од програмских фондова и спроводе активности у оквиру операције су сва правна лица која могу да дају допринос у области туризма и управљања културном и природном баштином широм програмске области. Ту, између осталог, спадају: НВО (на пример, удружења грађана, развојне агенције, локалне акционе групе, трговачке коморе, занатске коморе, пољопривредне коморе, стручна удружења, кластери, удружења произвођача, секторска удружења и мреже МСП итд.), јавне институције (на пример институти и друге организације за истраживање, развојне агенције, националне/регионалне/локалне институције одговорне за привреду, институти за истраживање и обуку, итд.), образовне институције (на пример, универзитети, факултети, отворени универзитети, колеџи, институције за образовање одраслих, основне и средње школе итд.), локални и регионални државни органи, организације за пословну подршку (на пример, предузетнички центри и инкубатори, пословне зоне и паркови итд.) задруге, и други.

Специфичне циљне територије

Узевши у обзир чињеницу да су заједнички потенцијали и изазови идентификовани широм целе програмске области, у оквиру Приоритетне осе 3 неће бити специфичних циљних територија. Стога, подржане акције се могу спроводити широм целе програмске области.

2.4.5.2. Водећа начела при избору активности

(Веза: тачка (b)(iii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр.1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО4 Конкурентност и развој пословне средине
Избор пословних операција ће бити изведен према водећим начелима и методолошком оквиру који је описан у Одељку 2.2.5.2. о Приоритетној оси 1.	

2.4.5.3. Планирано коришћење финансијских инструмената (по потреби)

(Веза: тачка (b)(iii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр.1299/2013)

<i>Тематски приоритет</i>	ПО4
<i>Планирано коришћење финансијских инструмената</i>	Није применљиво.
Није применљиво.	

2.4.6. Заједнички показатељи и показатељи за конкретан програм за Приоритетну осу 4

(Веза: тачке (b)(ii) и (b)(iv) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013 и Члана 2(2) Уредбе о спровођењу ИПА II)

2.4.6.1. Показатељи резултата Приоритетне осе 4 (за конкретан програм)

Табела 3: Показатељ резултата за конкретан програм

ИБ	Показатељ	Мерна јединица	Почетна вредност	Почетна година	Циљна вредност (2023) ⁴	Извор података	Учесталост извештавања
ПО4	Број нових производа и/или услуга које су заједнички развијане или спроведене у програмској области	Број		2015.	14.	Анализа	2018 2020 2023

⁴ Циљне вредности могу бити квалитативне или квантитативне.

2.4.6.2. Показатељи учинка Приоритетне осе 4 (за конкретан програм)

Табела 4: Заједнички показатељи учинка и показатељи учинка за конкретан програм за Приоритетну осу 4

ИБ	Показатељ (назив показатеља)	Мерна јединица	Циљна вредност (2023)	Извор података	Учесталост извештавања
ПО4	Број установљених или унапређених прекограничних кластера или мрежа или других колаборативних шема, укључујући предузетнике	Број	7	Праћење операција (извештаји о напретку)	На годишњој основи
ПО4	Број развијених или унапређених лабораторија и/или центара за компетенцију које заједнички користе предузетници	Број	7	Праћење операција (извештаји о напретку)	На годишњој основи
ПО4	Број иновативних технологија, процеса, производа и услуга које су увела предузећа у програмској области	Број	7	Праћење операција (извештаји о напретку)	На годишњој основи
ПО4	Број предузећа која сарађују са институцијама за истраживање	Број	9	Праћење операција (извештаји о напретку)	На годишњој основи

2.4.7. Категорије интервенције за Приоритетну осу 4

(Веза: тачка (b)(vii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр.1299/2013)

Категорије интервенције које одговарају садржају приоритетне осе, на основу номенклатуре коју је усвојила Комисија, и индикативна анализа подршке Уније

Табела 5-8: Категорије интервенције за Приоритетну осу 4

Табела 5: Димензија 1 Област интервенције		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО 4	063 Подршка кластерима и пословним мрежама које превасходно користе малим и средњим предузећима (МСП)	1.028.795 €
ПО 4	066 Напредне услуге подршке за МСП и групе МСП (укључујући услуге управљања, маркетинга и планирања)	1.028.795 €
ПО 4	073 Подршка социјалним предузећима (МСП)	1.028.795 €
ПО 4	075 Развој и промоција туристичких услуга у или за МСП	1.028.795 €
ПО 4	077 Развој и промоција културних и креативних услуга у или за МСП	1.028.795 €
ПО 4	082 ИКТ услуге и апликације за МСП (укључујући процесе е-трговине, е-бизниса и умреженог бизниса, живе лабораторије, Интернет предузетнике и ИКТ старт-ап компаније)	1.028.795 €

Табела 6: Димензија 2 Форма финансирања		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО 4	01 Бесповратна средства	6.172.773 €

Табела 7: Димензија 3 Врста територије		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО 4	01 Велика градска подручја (густо насељена > 50 000 становника)	2.057.591 €

	02 Мала градска подручја (средње насељена > 5 000 становника)	2.057.591 €
	03 Сеоска подручја (слабо насељена)	2.057.591 €

Табела 8: Димензија 6 Територијални механизми испоруке

Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО 4	07 Није примењиво	

2.4.8. Кратак преглед планираног коришћења техничке помоћи, укључујући, ако је то потребно, акције које ојачавају административни капацитет органа који учествују у управљању и контроли програма и корисника, и ако је то потребно, акције које повећавају административни капацитет релевантних партнера за учешће у спровођењу програм (по потреби)

(Веза: тачка (b)(vi) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр.1299/2013)

<i>Приоритетна оса</i>	ОП4
Није применљиво.	

2.5. Опис приоритетних оса за техничку помоћ

(Веза: тачка (с) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

2.5.1. Приоритетна оса 5 Техничка помоћ

ИБ	ПО5
Наслов	Техничка помоћ

2.5.2. Фонд и основа за обрачун за подршку Уније

Фонд	ИПА
Основа за обрачун (укупни прихватљиви расход или јавни прихватљиви расход)	Укупни прихватљиви расходи.
Објашњење избора основе за обрачун (само ако је изабрана основа укупног прихватљивог расхода)	10% укупних финансијских средстава програма.

2.5.3. Специфични циљеви приоритетне осе и очекиваних резултата

(Веза: тачке (с)(i) и (ii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Специфични циљ (понавља се за сваки специфични циљ)

ИБ	5.1.
Специфичан циљ	Управљати програмом и спроводити га делотворно и ефикасно.
Резултати које партнерске земље настоје на постигну уз подршку Уније ⁵	Добро управљање програмом прекограничне сарадње је предуслов за делотворно спровођење. Очекивани резултат са овим специфичним циљем је непосредно повезан са потребом да се осигура адекватно управљање и контролна средина програма, како би се обезбедило да сви кораци спровођења програма (укључујући објављивање позива, уговарање, праћење операција и достигнућа програма, накнаду расхода,

⁵ Неопходно је ако је износ техничке помоћи Уније програму сарадње виши од 15 милиона евра.

	итд.) буду извршени на време. Очекује се да се следећи резултат постигне у оквиру СЦ 5.1: 5.1. Програмом се управља и он се спроводи делотворно и ефикасно
--	--

<i>ИБ</i>	5.2.
<i>Специфичан циљ</i>	Подржавати подносиоце понуда и кориснике и повећати учешће релевантних партнера у спровођењу програма.
<i>Резултати које партнерске земље настоје на постигну уз подршку Уније</i> ⁶	Уз добро управљање програмом, капацитет подносиоца пријава и корисника за учешће у програму, као и непосредно учешће релевантних партнера (тј. надлежних регионалних и локалних тела која представљају државне институције на свим релевантним нивоима, социо-економских тела и цивилног друштва према дефиницији из Члана 5 УЗО) представљају кључне факторе за делотворно спровођење програма. У оквиру овог специфичног циља, програм ће се бавити потребом за даљом изградњом капацитета подносиоца пријава и корисника за учешће у операцијама и за коришћење резултата. Осим тога, потребом да се унапреди саветничка улога релевантних партнера у спровођењу програма (нпр. у припреми циљних или стратешких позива за подношење предлога) бавиће се Специфични циљ 5.2. Стога, очекује се да се следећи резултат постигне у оквиру СЦ 5.2: 5.2. Повећани капацитет подносилаца пријава и корисника за учешће у програму и повећано учешће релевантних партнера у спровођењу програма.

2.5.4. Акције које се подржавају и њихов очекивани допринос спровођењу програма

<i>Приоритетна оса</i>	Техничка помоћ
Акције како би се управљало програмом и он се спроводио делотворно и ефикасно У складу са Чланом 59 УЗО, акције у оквиру Специфичних циљева у оквиру ове	

⁶ Неопходно је ако је износ техничке помоћи Уније програму сарадње виши од 15 милиона евра.

Приоритетне осе укључују припрему, управљање, праћење, евалуацију, информисање и комуникацију, умрежавање, решавање притужби, и контролу и ревизију програма. Осим тога, акције које се односе на овај специфичан циљ треба да се баве смањењем административног оптерећења за кориснике.

Индикативне акције подржане у оквиру специфичног циља 5.1. наведене су у наставку:

- Успостављање и управљање заједничким секретеријатом који пружа подршку телу за управљање и помаже заједничком одбору за праћење у спровођењу свакодневног управљања програмом.
- Припрема и спровођење позива за подношење предлога, укључујући израду докумената са упутствима, у којима се наводе услови за подршку операцијама.
- Утврђивање и спровођење процедура за процену квалитета, праћење и контролу операција које се спроводе у оквиру програма сарадње (коришћењем услуга експерата према потреби) и допринос смањењу административног оптерећења за кориснике.
- Прикупљање података о напретку програма у постизању циљева, као и о финансијским подацима и подацима о показатељима и циљевима, и извештавање заједничког одбора за праћење и Европске комисије.
- Израда нацрта и спровођење комуникационе стратегије програма, укључујући утврђивање и спровођење информационах и комуникационих мера и инструмената у складу са Чланом 115 УЗО.
- Израда нацрта и спровођење плана евалуације програма и накнадних поступака на основу независних евалуација програма
- Обезбеђивање спровођења евалуација програма, у складу са планом евалуације програма.
- Успостављање, управљање и одржавање компјутеризованог система за евидентирање и архивирање података о свакој операцији који су неопходни за праћење, евалуацију, финансијско управљање, верификацију и ревизију (укључујући податке о индивидуалним учесницима у операцијама, по потреби, у складу са условима размене електронских података који су наведени у Члану 122(3) УЗО и у повезаним имплементационим актима) и доприносе смањењу административног оптерећења за кориснике
- Успостављање мреже финансијских контролора, коју координише заједнички секретеријат, у циљу размене информација и примера најбоље праксе на нивоу програма.
- Успостављање и извођење ревизије управљања програмом и контролног система, као и ревизије операција.
- Обезбеђивање обуке и изградње капацитета управљачке структуре програма, како би се допринело успешном спровођењу програма.
- Припрема програма за период 2021-2027. године и обезбеђивање претходне евалуације и стратешке процене утицаја на животну средину.

Акције подршке подносиоцима понуда и корисницима и повећавање учешћа релевантних партнера у спровођењу програма

У складу са Чланом 59 УЗО, акције у оквиру специфичног циља 5.2. обухватају јачање капацитета подносилаца пријава и корисника, као и повећавање учешћа релевантних партнера (укључујући размену примера добре праксе међу партнерима).

Индикативне акције које се подржавају у оквиру специфичног циља 5.2 наведене су у наставку:

- Израда нацрта информационих докумената за подносиоце понуда и кориснике, као смернице за припрему пријава и спровођење, евалуацију, контролу и комуникацију одобрених операција.
- Организовање консултација, информативних манифестација, обуке и размене у циљу јачања капацитета подносиоца пријава да непосредно допринесу циљевима и очекиваним резултатима конкретног програма.
- Организовање обуке о посебним питањима спровођења као што је управљање пројектом и финансијско управљање, извештавање, контрола, ревизија, комуникација и умрежавање у циљу јачања капацитета корисника да спроведу одобрене операције.
- Израда инструмената информисања и размене информација (на пр. аналитичких докумената, билатералних састанака, циљних манифестација, итд.) и организовање прекограничних и националних манифестација за повећање учешћа релевантних партнера у спровођењу програма.
- Успостављање и координација заједничког секретеријата за задатке спровођења програма на националном нивоу.
- Извођење студија, извештаја и истраживања о стратешким питањима (или питањима од јавног интереса) која могу да допринесу одрживости и коришћењу резултата и достигнућа програма за политике, стратегије, инвестиције (уз коришћење услуга експерата по потреби).

Акције техничке помоћи се спроводе од стране органа који учествују у управљању програмом.

2.5.5. Показатељи за конкретан програм⁷

2.5.6. Показатељи резултата за конкретан програм

(Веза: тачка(с)(ii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Табела 9: Показатељи резултата за конкретан програм

Није применљиво.

2.5.6.1. Показатељи резултата за конкретан програм за које се очекује да допринесу резултатима

(Веза: тачка (с)(iv) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Табела 10: Показатељ учинка за конкретан програм

ИБ	Показатељ	Мерна јединица	Циљна вредност	Извор података
----	-----------	----------------	----------------	----------------

⁷ Неопходно је ако за то постоји објективни разлог у виду садржаја акција, и ако је износ техничке помоћи Уније програму сарадње виши од 15 милиона евра.

			(2023) (опционо)	
5.1	Основа заједнички секретеријат	Број	1	Јадранско-јонски регион (ЈЈР)
5.2	Позиви за подношење понуда успешно покренути и завршени	Број		ЈЈР, електронски систем праћења
5.3	Операције одобрене након позива за подношење понуда	Број		ЈЈР, електронски систем праћења
5.4	Периодични извештаји о напретку операција које се прате и плаћају	Број		ЈЈР, електронски систем праћења
5.5	Одржани састанци заједничког одбора за праћење	Број	9	Јадранско-јонски регион (ЈЈР)
5.6	Обављене посете на лицу места	Број		ЈЈР, електронски систем праћења
5.7	Комуникациона стратегија Програма израђена и спроведена	Број	1	ЈЈР
5.8	Спроведене независне евалуације програма (претходно и током спровођења програма)	Број	2	ЈЈР
5.9	Електронски систем праћења програма је израђен, имплементиран и коришћен	Број	1	ЈЈР, електронски систем праћења
5.10	Успостављена мрежа контролора	Број	1	ЈЈР
5.11	Ревизије управљања	Број		ЈЈР

	програмом и система контроле, као и свих обављених операција			
5.12	Информациони документи намењени подносиоцима молби и корисницима	Број		JJP
5.13	Радионице за консултације, информисање, обуку и размену за подносиоце пријава и кориснике	Број		JJP
5.14	Студије, извештаји и истраживања о стратешким питањима у вези са изведеним програмом	Број		JJP
5.15	Обезбеђена обука и изградња капацитета за структуру управљања програмом	Број		JJP
5.16	Број запослених (пуно радно време) чије су плате кофинансиране из средстава техничке помоћи	Број		JJP
5.17	Припремљен програм за период 2021 – 2027 године, извршена претходна евалуација и стратешка процена утицаја на животну средину			

2.5.7. Категорије интервенције

(Веза: тачка (с)(v) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Одговарајуће категорије интервенције на основу номенклатуре коју је усвојила Комисија, и индикативна анализа подршке Уније.

Табела 11-13: Категорије интервенције

Табела 11: Димензија 1 Област интервенције		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО5	121 Припрема, спровођење, праћење и инспекција	1.143.106 €
ПО5	122 Евалуација и студије	1.143.106 €
ПО5	123 Информисање и комуникација	1.143.106 €

Табела 12: Димензија 2 Форма финансирања		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО5	01 Бесповратна средства	3.429.318 €

Табела 13: Димензија 3 Врста територије		
Приоритетна оса	Шифра	Износ (EUR)
ПО 5	01 Велика градска подручја (густо насељена > 50 000 становника)	857.329 €
ПО 5	02 Мала градска подручја (средње насељена > 5 000 становника)	857.329 €
ПО 5	03 Сеоска подручја (слабо насељена)	857.329 €
ПО 5	04 Област макро-регионалне сарадње	857.329 €

2.6. Табела са прегледом показатеља према приоритетној оси и тематском приоритету

Табела 14: Табела заједничких показатеља учинка и резултата и показатеља за конкретан програм⁸

Приоритетна ос	Тематски приоритет	Специфични циљ(еви)	Одабрани показатељи резултата	Одабрани показатељи учинка
ПО1	ТП1	1.1. Повећати квалитет објеката, услуга и вештина у области јавног здравства и социјалне заштите.	Број старијих особа (65+) и деце (до 15 година) који користе социјалне услуге које се финансирају од стране државних институција.	<ul style="list-style-type: none"> Број лица која примају обуку за учешће у услугама јавног здравства и/или социјалне заштите; Број заједнички припремљених инструмената/услуга који обезбеђују виши квалитет социјалне и здравствене заштите; Популација која има право на побољшане здравствене и/или социјалне услуге или објекте.
ПО2	ТП2	2.1. Оснажити интегрисане системе прекограничног праћења/управљања за најважније постојеће ризика и заштиту животне средине и биодиверзитета.	Способност реаговања у ванредним ситуацијама	<ul style="list-style-type: none"> Број система праћења који се заједнички развијају и/или се њима заједнички управља; Површина подручја станишта којима се обезбеђује подршка како би добили бољи статус очуваности.
		2.2. Промовисати коришћење одрживе енергије и енергетске ефикасности.	Уштеде енергије у јавним зградама у програмској области.	<ul style="list-style-type: none"> Смањење годишње потрошње енергије у јавним зградама; Додатни капацитет производње обновљиве енергије.
ПО3	ТП4	3.1. Снажнија, диверзификована и боље интегрисана	Повећање броја ноћења у програмској области.	<ul style="list-style-type: none"> Број заједнички израђених и промовисаних туристичких производа;

⁸ Табела са описом показатеља је у Анексу 17 Програма сарадње

		прекогранична туристичка понуда и боље управљање добрима културне и природне баштине.		<ul style="list-style-type: none"> • Број изграђених или побољшаних помоћних туристичких објеката и/или туристичке инфраструктуре; • Број лица која имају образовање из области обезбеђења квалитета, стандардизације културне и природне баштине и управљања дестинацијама; • Повећање очекиваног броја посетилаца на локацијама културне и природне баштине које су подржане у оквиру програма.
ПО4	ТП7	4.1. Унапређење конкурентности у програмској области кроз јачање сарадње између институција за пословну подршку, организација за образовање и истраживање и предузетника који имају циљ да развију нове производе/услуге/патенте/жигове у програмској области.	Опсег активности кластера које унапређују иновације нове технологије и ИКТ решења	<ul style="list-style-type: none"> • Број установљених или унапређених прекограничних кластера или мрежа или других колаборативних шема, укључујући предузетнике. • Број развијених или унапређених лабораторија и/или центара за компетенцију које заједнички користе предузетници. • Број иновативних технологија, процеса, производа и услуга које су увела предузећа у програмској области. • Број предузећа која сарађују са институцијама за истраживање.

3. ПЛАН ФИНАНСИРАЊА

(Веза: тачка (d) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

3.1. Финансијска издвајања из ИПА (у еврима)

(Веза: тачка (d)(i) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Табела 15

*Износи у табели изражени су у еврима

Фонд	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Укупно
ИПА	0,00	2.483.644	3.546.80	8.145.48	6.573.40	6.704.87	6.838.97	

			2	4	8	6	4	34.293.188
--	--	--	---	---	---	---	---	------------

3.1.1. Укупна финансијска издвајања из ИПА и национално суфинансирање (у EUR)

(Веба: тачка (d)(ii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

1. У финансијској табели приказан је план финансирања програма сарадње према приоритетној оси.
2. Финансијска табела приказиваће, у информативне сврхе, све доприносе трећих земаља које учествују у програму сарадње (изузев доприноса из ИПА и ЕИИ).
3. Доприноси ЕИИ-а⁹ су приказани на нивоу приоритетне осе.

Табела 16: План финансирања¹⁰

*Износи у табели изражени су у еурима.

Приоритетна оса	Основа за рачунање подршке Уније (Укупни прихватљиви трошкови или јавни прихватљиви трошкови)	Подршка Уније (а)	Национални партнер (b) = (c) + (d))	Индикативна анализа националног партнера		Укупна средства (e) = (a) + (b)	Степен суфинанси рања (f) = (a)/(e) (2)	За информације	
				Национална јавна средства (c)	Национ ална приватн а средств а (d) (1)			Доприноси из трећих земаља	Доприноси ЕИИ
Приоритетн а оса 1	Укупни прихватљиви трошкови	5.143.978,00	907.761,00	907.761,00		6.051.739,00	84,9%		
Приоритетн а оса 2	Укупни прихватљиви трошкови	12.002.616,00	2.118.109,00	2.118.109,00		14.120.725,00	84,9%		
Приоритетн	Укупни прихватљиви трошкови	7.544.501,00	1.331.383,00	1.331.383,00		8.875.884,00	84,9%		

⁹ Европска инвестициона банка

¹⁰ Бројеви у табели су индикативни.

а оса 3									
Приоритетна оса 4	Укупни прихватљиви трошкови	6.172.774,00	1.089.314,00	1.089.314,00		7.262.088,00	84,9%		
Приоритетна оса 5	Укупни прихватљиви трошкови	3.429.319,00	605.174,00	605.174,00		4.034.493,00	84,9%		
Укупно		34.293.188,00	6.051.741,00	6.051.741,00		40.344.929,00	84,9%		

(1) Попуњава се тек пошто се приоритетне осе изразе у укупним трошковима.

(2) Ова стопа се може заокружити на најближи цео број у табели. Прецизна стопа која се користи за рефундирање исплата је сразмера (f).

3.1.2. Подела према приоритетној оси и тематском циљу

(Веза: тачка (d)(ii) Члана 8(2) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Табела 17

*Износи у табели изражени су у еурима.

Приоритетна оса	Тематски приоритет	Подршка Уније	Национални партнер	Укупна средства
ПО1	ТП1	5.143.978 €	907.761 €	6.051.739 €
ПО2	ТП2	12.002.616 €	2.118.109 €	14.120.725 €
ПО3	ТП4	7.544.501 €	1.331.383 €	8.875.884 €
ПО4	ТП7	6.172.774 €	1.089.314 €	7.262.088 €
ПО5		3.429.319 €	605.174 €	4.034.493 €
Укупно		34.293.188 €	6.051.741 €	40.344.929 €

4. ИНТЕГРИСАНИ ПРИСТУП ТЕРИТОРИЈАЛНОМ РАЗВОЈУ (ПО ПОТРЕБИ)

(Веза: Члан 35 (2) Уредбе о спровођењу ИПА II и Члан 8(3) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Опис интегрисаног приступа територијалном развоју, узимајући обзир садржај и циљеве програма сарадње, показује на који начин он доприноси постизању циљева и очекиваних резултата програма.

Програм неће користити алате за интегрисани територијални развој (*CLLD*, *ITI* итд.). Међутим, територијална димензија има кључну улогу у осмишљавању Програма будући да многи изазови имају важну територијалну димензију. Ти изазови обухватају:

- друштвено укључивање: ова програмска област усмерена је ка многим угроженим групама (нпр. старим људима и младима који примају социјалну помоћ), од којих се већина посебно територијално концентрише у руралним областима где постоји јасна потреба за бољим приступом квалитетним услугама у сектору социјалне помоћи и у здравству;
- заштита биолошке разноврсности: ова програмска област показује висок степен повезаности, а успешни приступи биодиверзитету захтевају територијално интегрисане приступе који обухватају заштићене области с обеју страна границе;
- управљање површинским водама: Дунав и Сава су прекограничне реке, а одрживо управљање захтева планирање и интервенције на нивоу речних корита, док подизање еколошког статуса обласних површинских вода захтева територијално интегрисане интервенције;
- управљање ризиком од поплава: управљање ризиком од поплава је најделотворније када се ради на нивоу речних корита али и када се комбинују приступи одоздо према горе и одозго према доле. Ове мере свакако захтевају

спровођење територијално интегрисаних приступа;

- развој туризма: један од главних недостатака програмске области туризам је недостатак интегрисаних дестинација, како у погледу врста понуђених активности (тј. тематске интеграције) тако и у погледу места и занимљивих локација за туристичке обиласке (тј. територијалне интеграције);

Да би се ефектно одговорило на наведене изазове, Програм подстиче развој „територијално и тематски интегрисаних“ операција. Ово се постиже на следећи начин:

- показивањем додатне вредности операције бављењем комплементарним специфичним циљевима
- циљањем специфичних интервенција које употпуњују територијално већу иницијативу или јој доприносе
- Такође, када је реч о пољопривреди и руралном развоју и чињеници да се географски оријентисан развојни приступ (*Area Based Development – ABD*) бави руралним областима које карактеришу специфични, сложени развојни проблеми, акције које се предузимају у склопу поменуте иницијативе разматраће се у оквиру Програма у смислу стварања узајамне синергије и комплементарности, посебно имајући у виду хоризонтална начела географски оријентисаног развојног приступа (интегрисани и вишесекторски приступ, иновативност, умрежавање и сарадња).

4.1. Локални развој који води заједница (по потреби)

Приступ коришћењу инструмената локалног развоја који води заједница и начела за утврђивање области у којима ће исти бити спроведени.

(Веза: Члан 35 (2) Уредбе о спровођењу ИПА II и тачке (а) Члана 8(3) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Није применљиво.

4.2. Интегрисане територијалне инвестиције (ИТИ)(по потреби)

Приступ коришћењу Интегрисаних територијалних инвестиција (ИТИ) (како је утврђено у члану 36. Уредбе (ЕУ) број 1303/2013) осим у случајевима обухваћеним тачком 4.2, и њихова индикативна финансијска алокација за сваку приоритетну осу.

(Веза: Члан 35 (2) Уредбе о спровођењу ИПА II и тачке (с) Члана 8(3) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Није применљиво.

Табела 18: Индикативна финансијска алокација за ИТИ (збирни износ)

СР стр 85 - ИПА програм ПГС Хрватска - Србија 2014-2020. године –2015. год.

СР

Приоритетна оса	Индикативна финансијска алокација (подршка Уније) (EUR)
Приоритетна оса 1	Није применљиво.
Приоритетна оса 2	Није применљиво.
Приоритетна оса 3	Није применљиво.
Приоритетна оса 4	Није применљиво.
УКУПНО	

4.3. Допринос планираних интервенција макрорегионалним стратегијама и стратегијама које се односе на морске басене, у складу са потребама области програма утврђеним од стране релевантних држава чланица и узимајући у обзир, по потреби, стратешки важне пројекте утврђене у тим стратегијама (када је то прикладно)

(Када државе чланице и региони учествују у макрорегионалним стратегијама и стратегијама које се односе на морске басене)

(Веза: тачка (d) Члана 8(3) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска - Србија дели део своје програмске области са Стратегијама Европске Уније за Дунавски и Јадранско-јонски регион. Обзиром на географско подручје које обухватају стратегије, Програм може да учествује у стварању и консолидацији веза, на тај начин активно доприносићи територијалној кохезији између Програма и стратегија. Овим ће се обезбедити платформа да операције Програма допринесу спровођењу релевантних макрорегионалних стратегија, а подстаћи ће се и синергије међу њима. Надаље, координација операција у тематским областима истог или сличног обима додатно помаже сарадњи заинтересованих страна Програма и регионалних стратегија.

Стратегија Програма узима у обзир циљеве макрорегионалних стратегија, препознајући макрорегионалне изазове и потребе којима се може изаћи у сусрет путем прекограничне сарадње у Програмској области.

У наставку је представљен резиме ових кључних изазова и потреба којима се може изаћи у сусрет путем прекограничне сарадње у Програмској области.

Стратегија ЕУ за Дунавски регион (EUSDR)

Савет Европске Уније је прихватио Стратегију ЕУ за Дунавски регион (EUSDR) 13. априла 2011. *Стратегија Европске Уније за Дунавски регион* заснива се на 11 приоритетних области које су повезане са четири стуба: "Повезивање Дунавског региона", "Заштита животне средине у Дунавском региону", "Изградња просперитета у Дунавском региону" и "Јачање Дунавског региона".

Макрорегионалне стратегије као што је Стратегија ЕУ за Дунавски регион (EUSDR) представљају добру прилику за усаглашавање развоја географских подручја која

су посебно функционална, без обзира на дате административне границе. Сарадња доводи до повећања политичке свести, јачања посвећености и води до веће видљивости како Стратегије ЕУ за Дунавски регион тако и Програма, између заинтересованих страна и у широј јавности. Сарадња такође олакшава капитализацију учинка, резултата и користи операција.

Изазови који утичу на Дунавски регион, а са којима се ИПА програм прекограничне сарадње може суочити, представљају корелацију између циљева Програма и приоритетних области Стратегије. На тај начин, са изазовима Стратегије у вези са одрживом енергијом, обнављањем и одржавањем квалитета воде, управљањем еколошким ризицима и очувањем биодиверзитета, предела, квалитета ваздуха и тла, може се ухватити у коштац Програмска приоритетна оса 2, која се бави заштитом животне средине и биодиверзитетом, побољшавајући спречавање ризика и одрживу енергију и енергетску ефикасност. Изазови Стратегије који се односе на развој друштва знања кроз истраживање, образовање и информационе технологије, подржавање конкурентности предузећа, укључујући развој кластера и инвестирање у особе и вештине, у вези су са Програмском приоритетном осом 4, која се бави повећањем конкурентности и развојем пословне средине. Најзад, изазов Стратегије који се односи на промовисање културе и туризма као и контаката лицем у лице, у корелацији је са Програмском приоритетном осом 3, која се бави доприносом развоју туризма, као и очувањем и одрживим коришћењем културне и природне баштине.

ЕУ Стратегија за Јадрански и јонски регион (EUSAIR)

Европски савет је прихватио Стратегију ЕУ за Јадрански и јонски регион (EUSAIR) 24. октобра 2014. Она укључује Поморску стратегију за Јадранско и Јонско море, коју је ЕК усвојила 30. новембра 2012. Стратегија ЕУ за Јадрански и Јонски регион заснива се на четири стуба: "Плави раст", "Повезивање региона", "Еколошки квалитет" и "Одрживи туризам". "Изградња капацитета", „Истраживање и иновације“, „Мала и средња предузећа“, „Прилагођавање климатским променама и њихово ублажавање“, „Управљање ризиком од катастрофа“ представљају два мултидисциплинарна аспекта која су релевантна за ове стубове.

Стратегија ЕУ за Јадрански и јонски регион ће ангажовати и ускладити постојеће инструменте финансирања ЕУ за сваку од тема које су идентификоване у оквиру ова четири стуба. Партнерски споразум и Оперативни програм "Конкурентност и кохезија", за Хрватску, узима у обзир предстојећу Стратегију ЕУ за Јадрански и јонски регион. Уз то, Стратешки документ Србије такође експлицитно помиње Стратегију.

Обзиром на учинка консултација са заинтересованим странама, од Стратегије Европске Уније за Јадранско - јонски регион се очекује да се ухвати у коштац са изазовима којима ће се такође бавити Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска - Србија. Конкретно, стратешки стуб који се бави изазовом очувања, заштите и побољшања квалитета животне средине може се повезати са Програмском приоритетном осом 2 која се бави заштитом животне средине и биодиверзитета, унапређењем заштите од ризика и одрживе енергије и енергетске ефикасности. Надаље, стратешки стуб који се бави изазовом повећане регионалне атрактивности подржавањем одрживог развоја копненог, приобалног и морског туризма и очувањем и промовисањем културне баштине, потпуно је у складу са Програмском приоритетном осом 3, која се односи на рад на развоју туризма, као и очување и одрживо коришћење културне и природне баштине. Што се тиче мултидисциплинарних аспеката Стратегије, "Јачање истраживања, технолошког развоја и иновација" и "Изградња капацитета", треба нагласити да је предвиђено

да се изградњом капацитета бави спровођење у свим Програмским осам, док се истраживање, иновације и развој МСП могу повезати са Приоритетном осом 4, која се бави повећањем конкурентности и развојем пословне средине.

Током припреме Програма, тело за управљање и партнерске земље су обезбедиле учешће релевантних националних контактних тачака и координатора приоритетних области за обе стратегије у процесу припреме и планирања програма, слањем позива националним контактним тачкама и координаторима приоритетних области за Стратегију Европске Уније за Јадрански и Јонски регион и координаторима приоритетних области за Стратегију Европске Уније за Дунавски регион из земаља учесница, за учешће у јавним консултацијама/консултативним радионицама са заинтересованим странама, које су одржане у мају и септембру 2014. године.

Табеле са детаљним поређењем доприноса програма одговарајућим макро-регионалним стратегијама се налазе у Анексу 9 Програмског документа.

5. СПРОВЕДЕНЕ ОДРЕДБЕ ЗА ПРОГРАМ САРАДЊЕ

(Веза: Члан 8. став 4. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

5.1. Релевантни органи и тела

(Веза: Члан 8. став 4. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Табела 19: Програмски органи

(Веза: тачка (а)(i) Члана 8(4) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Орган/тело	Назив органа/тела и сектора или јединице	Руководилац органа/тела (позиција или функција)
Тело за управљање	Агенција за регионални развој Републике Хрватске – Уред за управљање програмима сарадње и регионални развој	Руководилац Уреда
Сертификационо тело	Министарство регионалног развоја и фондова ЕУ - Уред за буџет и информационе системе	Руководилац Уреда
Ревизорско тело	Агенција за ревизију сустава provedбе програма Европске Уније (АРПА)	

Тело којем ће Комисија уплаћивати средства је:

(Веза: тачка (b) Члана 8(4) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

☐ сертификационо тело	Министарство регионалног развоја и фондова ЕУ - Уред за буџет и информационе системе
--	--

Табела 20: Тело или тела која врше контролу и ревизију

(Веза: тачке (а)(ii) и (iii) Члана 8(4) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Орган/тело	Назив органа/тела и сектора или јединице	Руководилац органа/тела (позиција или функција)
Тело или тела одређена да врше контролу - Хрватска	Агенција за регионални развој Републике Хрватске Уред за финансијско и рачуноводствено управљање Влашка 108, ХР-10000 Загреб Република Хрватска	Помоћник директора
Тело или тела одређена да врше контролу - Србија	Министарство финансија Јединица првог нивоа контроле Улица Кнеза Милоша бр. 20	Руководилац Јединице

	11000 Београд Србија	
Тело или тела којима је одређена одговорност за спровођење ревизије - Хрватска	Агенција за ревизију сустава provedбе програма Европске Уније (АРПА) Александра фон Хумболта 4/V 10000 Загреб Република Хрватска	Руководилац службе
Тело или тела којима је одређена одговорност за спровођење ревизије - Србија	Канцеларија за ревизију система управљања средствима Европске Уније Сектор за ревизију у оквиру ИПА компоненте II Немањина 11 11000 Београд Република Србија	Руководилац сектора

5.2. Заједнички одбор за праћење

Табела 21: Индикативна листа чланова Заједничког одбора за праћење

Назив органа/тела и сектора или јединице	Улога у програму	Контактни детаљи органа/тела
Европска комисија	Саветодавна	
НИПАК (или координатор територијалне сарадње)	Одлучивање	
Национални орган - Хрватска	Одлучивање	
Национални орган - Србија	Одлучивање	
Регионални представници - Хрватска	Одлучивање	
Регионални и локални представници - Србија	Одлучивање	
Представник макрорегионалне стратегије (ако се програм поклапа са макрорегионом који покрива Стратегија ЕУ)	Консултативна	
Друго (према договору партнерских земаља)		

5.3. Процедура за формирање заједничког секретаријата

(Веза: тачка (а)(iv) Члана 8(4) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

У складу са Чланом 23 (2) Уредбе ЕТС, тело за управљање (ТУ), после консултација са земљама учесницама, успоставља заједнички секретеријат (ЗС) који подржава и помаже телу за управљање и заједничком одбору за праћење (ЗОП) у обављању њихових функција. Заједнички секретеријат такође обезбеђује информације потенцијалним корисницима о приликама за финансирање у оквиру програма сарадње, и помаже корисницима у спровођењу операција. ЗС ће бити одговоран за јачање капацитета подносилаца понуда и корисника, као и за повећање учешћа релевантних партнера.

ЗС ће бити део Агенције за регионални развој Републике Хрватске.

Појединачне описе сваког радног места унутар структуре ЗС потврђују национални органи земаља учесница. Описи радног места су део описа система управљања и контроле.

Процедуре јавне набавке, као и уговарања, организује Агенција за регионални развој, под надзором тела за управљање. Избор особља ЗС се врши заједнички од стране земаља учесница које заједнички доносе одлуку о избору кандидата.

5.4. Кратак опис аранжмана у вези са управљањем и контролом

(Веза: члан 8. став 4. тачка (а) подтачка (v) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

У следећем одељку описује се структура спровођења Интеррег ИПА Програма прекограничне сарадње између Србије и Хрватске у периоду 2014-2020. године. Ближе одредбе обухватиће се у Опису система управљања и контроле (*DMCS*), који треба да се одобри у складу са чланом 124. Уредбе о заједничким одредбама (*CPR*) и у документима са смерницама Програма (приручници у вези са поступцима, приручници у вези са применом и спровођењем, смернице у вези са контролом и ревизијом), и који ће бити саставни део *DMCS*. Документе са смерницама Програма усвојиће Заједнички одбор за праћење (ЗОП).

Језик Програма је енглески.

Хрватска и Србија које су државе учеснице у Програму, успоставиле су заједнички систем за управљање, координацију и надгледање спровођења Програма. Структура управљања Програмом илустрована је у Анексу 10.

5.4.1 Заједнички одбор за праћење

У складу са чланом 38. став 1. Сprovedбене уредбе Комисије бр. 447/2014, државе учеснице ће установити Заједнички одбор за праћење у року од три месеца од дана обавештења државе чланице о одлуци Комисије којом се одобрава Програм прекограничне сарадње.

У складу са чланом 38. став 6. Сprovedбене уредбе Комисије бр. 447/2014, ЗОП ће преиспитати укупну делотворност, квалитет и кохерентност спровођења свих акција за испуњавање циљева утврђених у Програму прекограничне сарадње, уговорима о финансирању и релевантним стратешким документима. ЗОП може давати препоруке за корективне акције кад год је потребно.

ЗОП ће усвојити свој пословник у договору са Телом за управљање програмом

ради обављања својих послова и задатака у складу са релевантним уредбама, Уредбом о заједничким одредбама *CPR*, Уредбом о европској територијалној сарадњи и Спроведбеном уредбом Комисије бр. 447/2014. У Пословнику ће се налазити детаљан опис састава, функционисања и задатака ЗОП, као и поступка доношења одлука у ЗОП.

Чланови ЗОП представљаће државе учеснице у погледу политике и нивоа управљања и на тај начин обезбедити транспарентан приступ у праћењу спровођења Програма.

Састав Заједничког одбора за праћење

У складу са чланом 38. став 3. Спроведбене уредбе Комисије бр. 447/2014, ЗОП-ом ће председавати представник једне од држава учесница или Тела за управљање програмом. Председавајући ЗОП ротираће се сваке године и подржаваће га тело за управљање програмом као ко-председавајући ради обезбеђивања континуитета.

Састав ЗОП ће бити следећи, у складу са чланом 38. став 2. Спроведбене уредбе Комисије бр. 447/2014 и начелом партнерства које је одређено у члану 5. *CPR*:

- До пет представника из сваке државе учеснице
- НИПАК и други релевантни национални државни органи и тела државе кориснице ИПА II
- Представник Комисије учествоваће у својству саветодавца
- Други представници Тела за управљање програмом и представник Ревизорског тела учествоваће у својству саветодавца
- Тамо где је релевантно могу учествовати међународне финансијске институције и друге заинтересоване стране, укључујући организације цивилног друштва и приватног сектора, што ће се прецизно одредити у Пословнику ЗОП.
- Заједнички секретаријат ће помоћи у организацији састанака

У начелу, одлуке ЗОП доносиће се консензусом, а сваки члан ЗОП који гласа има један глас. Начела гласања одредиће се у Пословнику ЗОП.

ЗОП ће се састајати бар једном годишње. Могу се сазивати и додатни састанци на иницијативу једне од држава учесница или Комисије, а посебно на тематској основи. Одлуке се могу доносити и у писаном поступку.

Функције Заједничког одбора за праћење

ЗОП има задатак да управља Програмом и да обезбеди квалитет и делотворност његовог спровођења. ЗОП ће обављати своје функције у складу са чл. 49. и 110. Уредбе о заједничким одредбама *CPR*. Главне функције ЗОП наведене су у Анексу 11.

5.4.2 Државе учеснице одговарајући/ национални државни органи

Национални државни органи држава учесница, Министарство регионалног развоја и фондова ЕУ Републике Хрватске и Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије, одговорни су за успостављање и обезбеђивање делотворног функционисања одговарајућег система контроле, и имају друге релевантне одговорности у складу са чланом 74. *CPR*. Државе учеснице обезбедиће да систем управљања и контроле, у вези са Програмом, буде у складу са релевантним одређеним правилима и да систем функционише делотворно. Такође, национални државни органи су одговорни за обезбеђивање спровођења одлука које донесе ЗОП.

Државе учеснице су сагласне да примењују начело партнерства, како је то одређено у члану 5. *CPR* и да сарађују ради проналажења оптималних решења у

корист целокупног програмског подручја.

У складу са чланом 123. став 9. *CPR*, државе учеснице утврдиће, у писаном облику, правила којима се управља њиховим односима са Телом за управљање програмом, Сертификационим телом и Ревизорским телом, и односима тих тела са Комисијом, у Меморандуму о разумевању. Државе учеснице ће обезбедити да тела за спровођење програма добију све неопходне и законом допуштене информације и податке за остваривање њихове одговорности. Листа кључних одговорности националних тела налази се у Анексу 12.

5.4.3 Тело за управљање програмом

Тело за управљање је одговорно за управљање програмом сарадње у складу са начелом ваљаног финансијског управљања.

Такође, Тело за управљање ће обављати своје функције у складу са чланом 125. *CPR* и чланом 23. ставови 1, 2, 4. и 5. Уредбе о европској територијалној сарадњи (*ETC*). Тело за управљање програмом, после консултација са државама чланицама одговорним за Програм, установиће Заједнички секретаријат, као што је одређено у Поглављу 5.3. Тело за управљање Програмом, уз помоћ Заједничког секретаријата, одговорно је за управљање Интеррег ИПА Програмом прекограничне сарадње између Србије и Хрватске у периоду 2014–2020. године и његово спровођење. Тело за управљање поступаће при извршавању својих задатака у потпуности у складу са хрватским институционалним, законским и финансијским одредбама. Главне функције Тела за управљање наведене су у Анексу 3.

5.3.4 Сертификационо тело

У складу са чланом 37. став 2. Сprovedбене уредбе Комисије бр. 447/2014, Сертификационо тело ће примати плаћања која буде вршила Комисија и вршиће исплате водећем кориснику у складу са чланом 132. *CPR*.

Сертификационо тело програма мора да обавља своје функције у складу са чланом 126. *CPR* и чланом 24. *ETC*. Кључне одговорности Сертификационог тела наведене су у Анексу 4.

5.4.5 Ревизорско тело

Ревизорско тело обављаће своје функције у складу са чланом 127. *CPR* и чланом 25. Уредбе о европској територијалној сарадњи (*ETC*). Кључне функције Ревизорског тела наведене су у Анексу 15.

У складу са чланом 25. став 2. Уредбе о европској територијалној сарадњи, Ревизорском телу помагаће Група ревизора (*GoA*) која се састоји од представника одговорних тела сваке државе учеснице у програму сарадње, који обављају горе наведене послове, ближе одређене у члану 127. *CPR*. Ови представници треба да буду независни од чланова ЗОП, контролора одређених у складу са чланом 23. став 4. Уредбе *ETC* и било којим оперативним деловањем и финансијама. Група ревизора установитиће се најкасније у року од три месеца од дана доношења одлуке о одобравању програма. Група ревизора утврдиће сопствени пословник и њом ће председавати Ревизорско тело.

Када ревизије и контроле врши тело које није Ревизорско тело, Ревизорско тело ће обезбедити да таква тела имају неопходну функционалну независност. Одлуку о телу које ће вршити ревизије система и ревизије пословања (провере расхода) донеће Ревизорско тело и Група ревизора у току поступка одређивања стратегије ревизије програма.

Ревизорско тело извршаваће своје задатке, поступати у потпуности у складу са хрватским институционалним, законским и финансијским одредбама.

5.46ђ Заједнички секретаријат

На основу члана 23. став 2. Уредбе ЕТС и како је одређено у поглављу 5.3, Тело за управљање програмом установиће Заједнички секретаријат са седиштем у Загребу.

ЗС пружаће помоћ Телу за управљање и ЗОП у обављању њихових функција.

ЗС преузима на себе свакодневно спровођење програма. Поред тога, Заједнички технички секретаријат представља програм на националном, регионалном и локалном нивоу. ЗС има кључну улогу као посредник између тела за спровођење програма. Одговорности ЗС наведене су у Анексу 16.

Годишње планове рада и извештаје ЗС треба да одобри ЗОП. Формирање и функционисање ЗС, укључујући његове активности, финансираће се из буџета за техничку помоћ у складу са плановима рада и извештајима Тела за управљање /ЗС, које ЗОП треба да одобри једанпут годишње.

Поред седишта Заједничког секретаријата у Загребу (Хрватска), у Србији ће бити установљено представништво ради обезбеђивања несметаног и делотворног спровођења програма.

5.4.7 Циклус пројекта

Примена

Интеррег ИПА Програм прекограничне сарадње између Србије и Хрватске у периоду 2014 -2020. године усмерен је ка генерисању пројеката и поступцима одабира пројеката који су и проактивни и транспарентни. Овај одељак садржи основне информације у погледу поступака и аранжмана за одабир операција. Информације о примени и поступцима одабира биће доступне потенцијалним подносиоцима пројектних предлога у одвојеним документима (информације у вези са одређеним позивом и документи за подношење пријава).

Тело за управљање програмом, уз помоћ ЗС, упућује јавне позиве за достављање пројектних предлога преко релевантних канала информација, као што су веб сајт Програма, као и национални канали (уз подршку националних државних органа). Јавни позиви за достављање пројектних предлога могу имати различите карактеристике, тачније, могу бити отворени за све програмске приоритете или тематски/стратешки циљани као одговор на измењене оквирне услове на подручју, и/или узимајући у обзир напредак у спровођењу програма (и као праћење независне евалуације програма).

У складу са специфичним карактеристикама сваког јавног позива за достављање пројектних предлога, утврдиће се *ad hoc* поступци подношења пријава и обрасци који ће бити део информација везаних за одређене јавне позиве и пријавног пакета. Јавни позиви биће објављивани и доступни на веб сајту Програма и националним веб сајтовима. Информације и пријавни пакет обухватаће неопходне смернице за пружање помоћи партнерствима у припреми њихових пријава. Водећи подносилац пријаве поднеће пријаве Телу за управљање програмом и ЗС

Оцена и селекција операција

Селекција операција под Интеррег ИПА Програмом прекограничне сарадње између Србије и Хрватске у периоду 2014-2020. године извршиће се у складу са чланом 39. Сprovedбене уредбе Комисије (ЕУ) бр. 447/2014 по стандардизованом поступку оцењивања. Методолошки оквир за селекцију операција обухвата:

- а) проверу прихватљивости
- б) оцену квалитета

а) Провера прихватљивости

CP

CP

Критеријуми прихватљивости.

Дефинисаће се сет критеријума прихватљивости, да би се обезбедило да поднесене пријаве испуњавају формалне захтеве. Сет критеријума прихватљивости посебно обухвата следеће:

- Подношење пријава у одређеном року;
- Комплетна документација за подношење пријаве;
- Прихватљивост партнерства (бар два партнера, од којих се један налази у Хрватској);
- Нема финансирања од стране других извора финансирања у ЕУ.

Прихватљиво партнерство - дефиниција партнера.

У Интеррег ИПА Програму прекограничне сарадње између Србије и Хрватске у периоду 2014-2020. године, партнери који учествују у операцијама су следећи:

- Државни органи / институције на националном, регионалном и локалном нивоу (на пример, институти, агенције за развој и слично);
- НВО (на пример, удружења грађана, агенције за развој, локалне групе активиста, коморе, стручна удружења итд.);
- Образовне институције (на пример, универзитети, факултети, отворени универзитети, установе за образовање одраслих, основне и средње школе);
- Државни органи на локалном и регионалном нивоу;
- Установе за давање подршке у пословној делатности;
- Организације одговорне за пружање услуга у области социјалне и здравствене заштите;
- Јавне/непрофитне организације, укључујући заводе, универзитете, факултете;
- Међународне организације које делују на основу националног права једне од држава учесница, са ограничењима, по међународном праву.

Друге ближе податке у погледу учешћа у операцијама одредиће ЗОП у договору са Телом за управљање програмом, и налазиће се у информацијама везаним за одређени позив и документима за пријаву.

Било која јавна подршка, по овом програму, мора да буде у складу са правилима пружања државне помоћи која важе у тренутку када се јавна подршка пружа.

Прихватљивост партнера - географска прихватљивост.

Као основно начело, операцијама одабраним преко Интеррег ИПА Програма прекограничне сарадње између Србије и Хрватске у периоду 2014–2020. године обухваћени су корисници из бар две државе учеснице, од којих је бар један из Хрватске као државе чланице.

Изузетак за правило, у погледу локације партнера, јесте случај оних националних државних органа / тела који су надлежни у свом делокругу за одређене делове прихватљивог подручја, али који се налазе ван подручја програма (нпр. релевантна министарства).

Такође, Програмом ће се углавном подржавати сарадња између водећих корисника и пројектних партнера лоцираних у на подручју спровођења програма држава учесница.

Поред горе наведеног, и у оправданим случајевима, Тело за управљање програмом може прихватити да финансира спровођење дела операције која се спроводи ван програма под условима одређеним у члану 44. став 2. Спроведбене уредбе Комисије бр. 447/2014.

б) [Оцена квалитета](#)

Оцена квалитета састоји се од три сета критеријума за оцену квалитета који треба да се односе на квалитет пријаве и примениће се на оне пријаве које су прошле проверу прихватљивости. Критеријуми оцене квалитета утврђени су тако да се њима оцени усаглашеност пријава у погледу уобичајених и/или циљних/стратешких јавних позива за достављање пројектних предлога, и утврђени су у Одељку 2 под заглављем “Водећа начела за одабир операција”.

Спољни независни оцењивачи преузеће на себе оцену квалитета пријава, која ће се потом упутити ЗОП на доношење одлуке. Модалитети за поступке и ближе критеријуме за оцену прихватљивости и квалитета операција које се финансирају преко Програма, нагласиће се у документима пријаве везаним за одређен јавни позив.

Квалитет пријава

Општи хоризонтални захтеви у погледу квалитета морају се пратити, што се рефлектује у критеријумима за оцену квалитета. Снажан приступ, усмерен на резултатима који треба да се примени преко програма територијалне сарадње, захтева операције које имају конкретне и видљиве исходе и резултат као одговор на добро утврђене изазове на подручју програма и решавање потреба у погледу развоја на интегрисан начин. Операције фокусиране на чисто академску сарадњу или са циљем једноставног умрежавања и размене искустава и/или које не показују потенцијал за превођење резултата који настају из “меких” акција (анкете, истраживања итд.) у конкретне и одрживе резултате, неће се подржати Програмом.

Све операције које добијају финансијска средства морају испуњавати следеће хоризонталне захтеве у погледу квалитета:

– Значај прекограничне сарадње: операција доприноси специфичном циљу одабраног програма и односи се на развојне потребе и територијалне изазове Програма које деле партнери који учествују у операцији и које не може у довољној мери да реши само један партнер. Штавише, заједничка решења до којих се дође у једној операцији показују јасну додатну вредност у прекограничној сарадњи која иде даље од пуког додавања резултата који се могу појединачно достићи на територијама у питању. Разматраће се и релевантне политике.

– Значај партнерства: партнерство обухвата бар два партнера у финансирању из две партнерске земље, од којих се бар један налази у Хрватској. Партнери су релевантна тела надлежна за развој, спровођење и праћење исхода и резултата. Партнерство треба да одражава тематски фокус операције. Партнери су ангажовани на начин који показује заједнички развој и спровођење операције. Поред тога, они ће сарађивати било у погледу особља или финансирања операција

– Конкретни и мерљиви резултати: операције могу да дају резултате који непосредно доприносе резултатима који се очекују на нивоу програма за приоритетну осу у питању. Резултати се постижу путем развоја одговарајућих излазних података у прекограничном контексту. Резултати морају бити релевантни, видљиви и мерљиви, са јасним смерницама при спровођењу. Када су у питању операције, тражи се обезбеђивање јасних описа њихових главних исхода и резултата на обрасцу пријаве. У дефинисању исхода и резултата, операције треба да се граде на претходним и текућим искуствима и знању, али уз развој нових решења тамо где је то примерено, и избегавајући преклапања.

– Трајни исходи и резултати: операције треба да обезбеде да произведени излазни подаци и постигнути резултати буду трајни и да могу да се наставе, ако је потребно, у оквиру других иницијатива (нпр. политике, стратегије, планови) и/или припрема улагања која треба да се финансирају заједно са другим изворима (нпр.

ЕИБ или друге финансијске институције, главни ЕУ програми, национални и регионални фондови) такође шире од територија које учествују у операцији. У операцијама треба успоставити адекватне везе са одговарајућим нивоима при утврђивању политика и/или територијалним нивоима управљања ради обезбеђивања одрживости и континуитета резултата.

– Кохерентан приступ: приступ за дефинисање плана рада треба да буде у целини кохерентан и транспарентан, да показује јасан однос између улазних података, излазних података и резултата у уверљивом временском оквиру.

– Стратегија комуникације за добар пројекат: активности комуникације треба да буду у складу са циљевима пројекта и примерене да би се допрло до релевантних циљних група и заинтересованих страна у погледу саопштавања резултата пројекта и њихове капитализације.

– Делотворно управљање: операцијом треба управљати на јасан, делотворан, ефикасан и транспарентан начин уз одговарајуће структуре и поступке када је координација у питању.

– Здрав буџет: операције треба да се реализују уз буџете који су у складу са предлогом пројекта и омогућавају добијање вредности за новац имајући у виду планиране излазне податке и очекиване резултате, у складу са начелима ваљаног финансијског управљања. Буџет је консолидован на нивоу пројекта а доприноси партнера буџету треба да рефлектују заједничко спровођење операције.

Као опште начело, које се примењује када су у питању сви приоритети, важи да је Програм посвећен одрживом развоју и промоцији равноправности између мушкараца и жена и недискриминацији.

Закључивање уговора

У складу са одлуком ЗОП да одобри пријаве које се препоручују за финансирање, на основу оцене техничког квалитета, коју даје тело за управљање програмом/ Заједнички секретаријат/ Заједнички управни одбор (уз помоћ спољних независних оцењивача), Тело за управљање програмом израђује уговор о донацији коришћењем стандардног обрасца који одобрава ЗОП. Образац је израђен у складу са важећим законима Републике Хрватске и начелима институције где се налази Тело за управљање. Уговор о донацији се упућује водећем кориснику, којег именују партнери у складу са чланом 40. став 6. Сprovedбене уредбе Комисије бр. 447/2014, а потписује га законски представник водеће институције кориснице и Тела за управљање програмом које представља Агенцију за регионални развој Републике Хрватске.

У уговору о донацији утврђени су неопходни услови за подршку операције, а посебно:

- Законодавни оквир;
- Предмет коришћења (одобрен план рада, прихватљив буџет, највише могуће ИПА финансирање, укључујући највећи могући ИПА износ додељен партнерима који се налазе изван прихватљивог подручја – по потреби, датум почетка и краја спровођења, закључење операције);
- По потреби, посебни захтеви који се тичу производа или услуга које треба испоручити када је у питању операција;
- Општи услови за прихватљивост трошкова;
- Промене и прагови флексибилности буџета;
- Поступци који се тичу захтева за плаћање, захтеви у погледу извештавања и крајњих рокова за подношење извештаја о напретку;
- Права и обавезе правних лица, укључујући, по потреби, посебне одредбе у случају приватних правних лица;

- Валидација расхода и ревизија операција;
- Неопходна рачуноводствена документација навођење периода архивирања који важи за све помоћне документе у вези са пројектом, уз одређивање периода које треба поштовати у случају да се помоћ даје под условима *de minimis* режима;
- Поступак за повраћај неоправданих расхода;
- Оглашавање, власништво (укључујући право ширења) и генерисање прихода;
- Уступање, законско наслеђивање и спорови;
- Клаузуле везане за одговорност;
- Поштовање законодавства у области заштите животне средине.

Одобрена документација пријаве, укључујући коначно одобрен образац пријаве и саопштавање да је донесена одлука о одобрењу пројекта од стране ЗОП чини саставни део уговора о донацији.

Праћење

Праћење Програма обезбедиће конкретне пројектне техничке и финансијске податке о напредовању програма ка испуњавању његових циљева. Праћење ће осигурати квалитет и делотворност спровођења Програма путем процене напретка у његовом одвијању, при чему ће се користити извештаји о напретку и финални извештаји које подносе водећи корисници пројекта у име и за рачун њихових партнерстава.

Главни корисник ће периодично подносити ЗС и УТ извештаје о операцијама и финансијске извештаје везано за напредовање. Главни корисник подносиће извештаје о напретку оствареном путем партнерства на пројекту и за то везаним оправданим трошковима. Подношење извештаја о напредовању активности и финансијских извештаја вршиће се путем електронског система размене информација. ЗС ће извршити проверу усклађености поднетих извештаја са одобреном применом. Поред тога, током праћења у делу активности извештаја о напретку, ЗС потврдиће постојање операције путем анализе остварених резултата. Подаци, који проистичу из ових извештаја, биће забележени и сачувани у програму е-Система праћења (еСП) сходно члану 122(3) УЗО и како је детаљно наведено под 5.3к Електронска размена података.

Улога еСП је да обезбеди податке о операцијама о којима треба упознати Европску комисију како прописује члан 112. УЗО (Преношење финансијских података) и члан 50. (Извештаји о спровођењу).

Потребно је напоменути да ће, у складу са чланом 45 Уредбе за спровођење ЕК (ЕУ) број 447/2014, процедуре јавних набавки које ће бити у употреби од стране корисника средстава за уговоре о услугама, набавци робе и радовима бити у складу са одредбама одељка 3. поглавља 4. другог дела Уредбе (ЕУ, Еуратом) број 966/2012 као и одељка 3. поглавља 2. другог дела Уредбе (ЕУ) број 1268/2012 што важи за цело програмско подручје на територији обе државе учеснице програма.

Систем финансијске контроле

Установиће се одговорна рачуноводствена обрада, праћење и системи за подношење финансијских извештаја, чиме ће се обезбедити да се књиговодствено региструје и сачува свака трансакција, те да се на одговарајући начин управља подацима неопходним за финансијско управљање, праћење, верификацију, ревизију и оцену.

У складу са чланом 125 став. 4 и чланом 125. став 5. УЗО, као и чланом 23. став 4. Уредбе ЕТС, свака држава учесница установиће контролни систем, омогућујући тиме потврду достављених суфинансираних производа и услуга, оправданост наведених трошкова везано за активности или делове операција које су спроведене на сопственој територији и усаглашеност таквих трошкова и повезаних операција, или делова тих операција, са правилима Заједнице, правилима програма и сопственим националним правилима.

Независно ревизорско тело, које ће обезбедити извештај и мишљење о процедури, означавања сходно члану 124 УЗО, даће неквалификовано мишљење о испуњавању критеријума који се односе на климу интерне контроле, управљања ризицима, управним и контролним операцијама и праћењу, како је наведено у Анексу 8 Уредбе ЕТС.

За ту сврху, свака држава учесница именоватиће контролоре задужене за потврду законитости и регуларности трошкова које пријави сваки водећи корисник и партнер који учествује у операцијама лоцираним на сопственој територији. Обавеза именованих контролора биће да поднесу потписани сертификат о квалификованим и потврђеним трошковима ВК/ПП у року од три месеца по завршетку периода извештавања.

Идентификација контролора, у свакој држави учесници, извршиће се на основу централизованог контролног система. Даље, УТ прикупиће информације од држава учесница о успостављању и функционисању контролних система путем стандардизованих упитника. Подаци из упитника биће укључени у ОУКС (Опис управљачког и контролног система) о нивоу програма сходно члану 72. и 74. УЗО.

Свака држава учесница осигураће редовно извештавање УТ/ЗС о контролном систему који је успоставила свака држава чланица и о свим променама везано за исто.

Све појединости о задужењима и процедурама, везано за финансијску контролу, биће изложене у ОУКС. Да би се обезбедило несметано функционисање система финансијске контроле у државама учесницама, именовани контролори биће организовани у мрежу финансијских контролора, којом ће координисати УТ. Та мрежа ће се редовно састајати.

У циљу верификације ефективног функционисања контролних система који су на снази, а које су успоставиле државе учеснице, врши се низ контрола које спроводи УТ уз асистенцију ЗС. Ово се нарочито врши путем:

- Верификације постојања операција;
- Провере веродостојности трошкова и
- Проверама на лицу места.

Поред горепомнутих контрола, УТ, уз асистенцију ЗС, врши додатне провере конкретно усмерене на проверу квалитета стандарда контролних система, које је успоставила свака од држава учесница, и то путем:

- Верификације контролних докумената и
- Разматрањем квалитета система.

Накнада трошкова водећим корисницима од стране сертификационог тела

У складу са чланом 40. Спроведбене уредбе Комисије бр. 447/2014, за сваку операцију, партнери ће на пројекту именовати водећег корисника. Водећи корисник ће преузети свеукупну одговорност за примену и спровођење читаве операције, укључујући руковање ИПА фондовима.

Национално суфинансирање операција мора се обезбедити од стране партнера на пројекту у складу са националним механизмима сваког од њих. За неке активности, у оквиру операција, партнери на пројекту могу унапред обезбедити

финансирање. Трошкови свих партнера треба да буду потврђени од стране овлашћених националних контролора.

Водећи корисник прикупља потврде од свих партнера на пројекту, а које издају њихови контролори и укључује исте у периодичне извештаје о активностима и извештаје о финансијском напретку и подноси их ЗС/ТУ. У тим документима, водећи корисник извештава о напретку оствареном путем партнерства на пројекту и о повезаним квалификованим и потврђеним трошковима.

На основу провера извештаја које предузима ЗС и у складу са чланом 21(2) ЕТС Уредбе и чланом 132. УЗО, сертификационо тело ће извршити плаћање водећем кориснику, који је задужен за трансфер доприноса ИПА партнерима који учествују у операцији.

У складу са чланом 80 УЗО, износи, који су наведени у програму, који су поднеле државе учеснице и извештају о трошковима биће изражен у еурима. Сва плаћања водећим корисницима биће у еурима. Финансијски токови су илустровани у Анексу 17.

Решавање по жалбама

Процедуре које су установљене за решавање по жалбама разликују се према предмету жалбе.

Жалбе које се односе на вредновање и избор:

Водећи подносиоци захтева биће информисани у писменој форми о разлозима зашто се одређени захтев није квалификовао или није одобрен. Сваку жалбу која се односи на процену водећи подносилац захтева поднеће ЗС/УТ, који ће, у сарадњи са ЗОП, испитати и заузети став у погледу оправданости жалбе. Такође, ЗОП може оформити радну групу или подкомитет који ће решавати по жалбама.

Жалбе које се односе на одлуке које донесу УТ/ЈС током спровођења пројекта:

- Било које жалбе везано за одлуке које донесу УТ/ЈС током спровођења пројекта на бази уговора о субвенцији или одлука ЗОП, водећи корисник пројекта ће поднети УТ/ЈС који ће исту испитати и доставити одговор (у сарадњи са ЗОП ако је потребно).

Жалбе које се односе на национални контролни систем: Водећи корисници пројекта или партнери који имају приговоре везано за успостављање националних система за контролу сходно члану 23(4) Уредбе ЕТС, могу да уложе жалбу код државних органа или код других овлашћених тела релевантне државе учеснице у складу са националним процедурама успостављеним сходно члану 74(3) УЗО. Државни органи државе учеснице могу да оформе радну групу или подкомитет који ће решавати по жалбама.

Даље информације о процедури за подношење жалби биће изнете у релевантној програмској документацији достављеној подносиоцима пријава и корисницима.

5.4.8 Годишњи и финални извештаји о спровођењу

У складу са чланом 50. УЗО и чланом 14. Уредбе ЕТС, УТ ће поднети годишњи извештај Европској комисији први пут 2016. год. и до 31. маја сваке наредне године, до закључно 2023. год. За извештаје поднете 2017. и 2019. год. рок ће бити 30. јун. Годишњи извештај треба да сачини УТ/ЈС на основу података које ће доставити операције кроз извештаје о напретку и финалне извештаје. Програмске годишње извештаје треба да одобри ЗОП пре него што се пошаљу Европској комисији.

Финални извештај о спровођењу биће правовремено поднет Европској комисији према истој процедури као и годишњи извештаји.

5.4.9 Евалуација програма

Програм подлеже *ex-ante* евалуацији независних евалуатора у циљу побољшања квалитета програма и да би се оптимизовало одређивање буџетских средстава. Препоруке из ове евалуације узимане су у обзир током сачињавања овог програма, како је описано у *ex-ante* извештају у Анексу 1.

У складу са чланом 56. УЗО, УТ ће сачинити евалуациони план који ће одобрити ЗОП у складу са одредбама наведеним у члану 110(2)(с) УЗО.

У складу са чланом 56 УЗО, евалуације ће се вршити у смислу процене делотворности, ефикасности и утицаја програма. Током периода спровођења програма, евалуацијом ће се оценити како је подршка из фондова допринела циљевима за сваки од приоритета, као и територијална покривеност програмске области. ЗОП ће испитати и одобрити све евалуације, пропоруке и пропратне активности.

У складу са чланом 57 УЗО, *ex-post* евалуација спада у одговорност Европске комисије заједно са државама учесницама.

5.4.10 Електронска размена података

Е-Систем за праћење

Како је прописано у члану 74. и 112. УЗО, размена података са Европском комисијом вршиће се електронски (путем *SFC2014*).

Са стране програма, систем за праћење сходно члану 72. УЗО ће обезбедити податке и информације које су потребне да би се испунили услови у смислу управљања, праћења и евалуације.

У складу са чланом 122 УЗО, ИПА ПГС Програм Хрватска – Србија 2014-2020. год. обезбедиће да се најкасније до 31. децембра 2015. год. све размене информација између корисника и УТ/СТ и РТ изврше путем електронског система размене података (е-СП).

Систем е-СП биће у складу са следеће аспектима:

- Интегритет података и поверљивост;
- Верификација пошиљаоца у смислу Директиве 1999/93/ЕЦ4;
- Архивирање у складу са правилима чувања дефинисаним у члану 140 УЗО;
- Безбедан пренос података;
- Доступност током и изван стандардног радног времена (изузев у случају активности техничког одржавања);
- Приступачност за државе учеснице и кориснике било директно или преко посредника за аутоматску синхронизацију и записивање података помоћу националног, регионалног и локалног система електронског управљања;
- Заштита приватности личних података кад су у питању физичка лица и комерцијална поверљивост кад су у питању правна лица у погледу обраде информација (сходно Директиви 2002/58/ЕК која се тиче обраде личних података и заштите приватности у сектору електронских комуникација и Директиве 1995/46/ЕК о заштити појединаца у погледу обраде личних податка и кретања таквих података);

Да би се извршио пренос података до Европске комисије, административни систем е-СП ће олакшати интероперабилност са оквирима Уније како предвиђа члан 122(3) УЗО.

Електронски систем који се користи ће испунити прихватљиве стандарде у погледу безбедности и поузданости. Примењиваће се прихваћене процедуре које обезбеђују поузданост информација из рачуноводствених, финансијских и извештаја о праћењу у електронској форми.

5.4.11 Допринос држава учесница финансирању техничке помоћи

На нивоу програма, државе које учествују у програму заједнички финансирају ТП. У складу са чланом 35. Уредбе Комисије о спровођењу бр. No 447/2014, ТП се финансира путем највише 10% од укупног ИПА износа опредељеног за програм. Државе учеснице у програму ће суфинансирати износ ТП. Појединости везано за буџет ТП приказане су у Одељку 3.

Свака држава учесница пренеће свој суфинансирајући део за ТП на рачун УТ.

Национално суфинансирање буџета ТП се обезбеђује у виду аванса почев од 2015. год. најкасније, а на годишњем нивоу. Било који трошак везано за одобрену активност коју спроводи држава учесница, који се квалификује за финансирање од стране ТП, треба да буде потврђен од стране држава учесница о којима је реч, пре накнаде са рачуна ТП.

МА ће редовно подносити ЗОП извештај о стању везано за плаћање. Коришћење камате коју подиже ИПА и банковни рачуни за *ex-ante* национални допринос, биће у надлежности одлука које доноси ЗОП.

Даље техничке и финансијске појединости ће бити изложене у Приручнику за ТП.

5.4.12 Информације и комуникација

У складу са члановима 115. и 116. УЗО, стратегија комуникације биће сачињена и поднета ЗОП, најкасније 6 месеци после усвајања програма, како би се обезбедила транспарентност према и информисање релевантних партнера и заинтересованих страна.

Стратегија ће дефинисати конкретне циљеве комуникације, циљне групе, поруке, као и тактике и средства подршке за остварење ширих програмских циљева. Узеће у обзир детаљна правила везано за мере у погледу информација и комуникације, како је наведено у члану 115. у Анексу 7 УЗО. Стратегија ће важити током целог програмског периода, допуњена годишњим плановима рада. Све активности, везано за програмску и пројектну комуникацију, могу се промовисати конзистентно са хармонизованим брендирањем уведеним на добровољној основи од стране ЕТС/ИПА програма за период 2014-2020. год.

Укупна одговорност за комуникације лежи на УТ заједно са ЗС. Међутим, на националном и регионалном нивоу, НО игра кључну улогу у допуњавању прекограничних и европских активности. Одобрене операције додатно играју кључну улогу у комуникацији везано за резултате пројекта на свим нивоима.

Државе учеснице ће пружити подршку УТ да би обезбедиле ефективну примену услова везано за информације и публицитет, тако што ће предузимати одговарајуће кораке у погледу ширења инфомација и обезбеђивања публицитета унутар своје територије.

5.5. Расподела обавеза између држава - партнера у случају финансијских корекција које наложи управљачко тело или Комисија

(Веза: члан 8. став 4. тачка (а)(vi) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Не доводећи у питање одговорност државе учеснице, у погледу откривања и исправке нерегуларности и повраћаја износа који су неоправдано плаћени сходно

члану 122. (2) УЗО, тело за управљање осигураће да водећи корисник изврши повраћај било ког износа плаћеног на основу неке нерегуларности. Сходно члану 27. Уредбе ЕТС, партнери на пројекту ће обештетити водећег корисника у погледу било којих износа који су неоправдано плаћени.

Уколико водећи корисник не успе да обезбеди повраћај износа од партнера на пројекту или ако управљачко тело не успе да обезбеди повраћај од водећег корисника, држава учесница на чијој територији се налази партер на пројекту о коме је реч, надокнадиће управљачком телу износ који је неоправдано плаћен дотичном партнеру на пројекту сходно члану 27. (3) Уредбе ЕТС. Управљачко тело одговорно је да изврши накнаду износа за који је извршен повраћај у буџет Уније, у складу са расподелом обавеза између држава учесница, како је изложено доле. ТУ ће надокнадити средства Унији када буде извршен повраћај износа од ВК/ПЗ/државе учеснице.

Уколико би ТУ сносило било какве законске трошкове, за поступак повраћаја ресурса – који би био инициран после консултација и уз постигнуту сагласност са конкретном ПЗ – чак и ако је потупак био неуспешан, истом ће бити извршена надокнада од стране ПК који је био домаћин ВК или ПП, а која је одговорна за речену процедуру.

Обзиром да државе учеснице имају свеукупну обавезу за подршку ИПА која се додељује ВК или ПП који се налазе на њеној територији, исте ће се постарати да – пре потврђивања трошкова – све финансијске корекције буду обезбеђене, настојаће да обезбеде повраћај у случајевима када је дошло до губитка било којих средстава на основу неке неправилности или пропуста изазваних од стране корисника лоцираног на њиховој територији. Где је релевантно, ПК може рачунати на камату због кашњења у плаћању.

Сходно члану 122.(2) УЗО неправилности ће бити пријављене од стране ПК, где је трошак плаћен од стране водећег корисника или партнера на пројекту и где исти спроводи пројекат. Држава учесница ће, истовремено, информисати управљачко тело и ревизорско тело. Конкретне процедуре у погледу овога биће изложене у споразуму између управљачког тела и ПК и биће део описа управног и контролног система.

Држава учесница је у обавези, у погледу коришћења програма ИПА, финансирања на следећи начин:

Свака ПЗ је у обавези за могуће финансијске последице неке нерегуларности, коју је изазвао водећи корисник и партнери на пројекту лоцирани на територији истог.

У погледу системске неправилности или финансијске корекције нивоа програма, који се не може повезати са конкретном ПЗ, обавезу ће заједнички сносити ПЗ, сразмерно потраживању ИПА код Европске комисије за период који чини основу за финансијску корекцију.

У погледу трошкова техничке помоћи, које је поднело управљачко тело, обавезу насталу на основу административне неправилности сносиће управљачко тело.

У погледу трошкова техничке помоћи које је поднела ПЗ, обавезу ће сносити дотична ПЗ.

5.6. Коришћење еура (где је релевантно)

(У позиву на: члан 28. Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Метод одабран за конверзију трошкова који су настали у другој валути а не у еурима

У складу са чланом 28. Уредбе ЕТС, кад су у питању трошкови које су имали партнери на пројекту у државама изван еврозоне, извршиће се њихова конверзија у еуро. Конверзију ће извршити корисници/партнери на пројекту тако што ће користити месечни обрачунски курс у складу са опцијом б) члана 28. Уредбе ЕТС.

5.7. Укључивање партнера

(Веза: члан 8. став 4. тачка (в) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

Операције које се предузимају у погледу укључивања партнера који се помињу у члану 5. Уредбе ЕУ бр. 1303/2013 на припреми програма сарадње и улога ових партнера на припреми спровођењу програма сарадње, укључујући њихово ангажовање у Заједничком одбору за праћење

Процес укључивања партнера и припрема програма сарадње координисало је Министарство за регионални развој и ЕУ фондове Републике Хрватске, као и радна група, по свом именовану, која је руководила припремама за Програм ИПА ПГС Хрватска – Србија 2014–2020. год.

Процес укључивања партнера је обухватио:

- Девет (9) састанака радне групе за припрему Програма;
- Анкета на интернету о приоритетним темама програма;
- Два круга радних консултација са заинтересованим странама, са радионицама одржаним у Хрватској и Србији у априлу 2014. год. и у Србији у септембру 2014. год;
- Једна јавна расправа на интернету отворена од 1. августа до 1. септембра 2014. год;
- Састанци у оквиру јавне расправе одржани у оквиру процеса стратешке еколошке процене (СПУЖС) у септембру и новембру 2014. год.

Генерално, укључивање релевантних партнера у операције програмирања, укључујући састанке и радионице радне групе, јавну расправу, анкету на интернету и консултације у оквиру процеса припреме Програма, уз присуство вишеслојног приступа сходно Пропису (ЕУ) бр. 1303/2013.

Сходно члану 5. Уредбе (ЕУ) бр. 1303/2013 осигурано је укључивање следећих партнера током припреме Програма:

1. Укључивање локалних и регионалних власти;
2. економских и социјалних партнера,
3. релевантна тела која представљају грађанско друштво, укључујући еколошке partnere, невладине организације и тела задужена за промовисање друштвене инклузије, родне равноправности и недискриминације.

Циљ процеса је да обезбеди потврду приоритетних тема одабраних за Програм и да прикупи додатне доприносе и сугестије, као и идеје о потенцијалним прекограничним операцијама које треба подржати. Стога, тематски фокус Програма био је тема разговора и консултација током састанака и радионица радне групе, два круга јавних консултација са заинтересованим странама, консултација на интернету, као и преко анкете на интернету.

Састанци радне групе и радионице

Радна група је била састављена од представника са националног и регионалног/локалног нивоа из свих партнерских држава. То је осигурало активно укључивање регионалног/локалног нивоа у доношење одлука и припрему свих програмских докумената: ситуационе анализе, *SWOT* анализе, програмске стратегије и Програма сарадње.

Састав радне групе чинили су представници следећих хрватских институција: Министарство за регионални развој и ЕУ фондове (МРРЕУФ), Осјечко - барањски округ, Вуковарско - сремски округ, Пожешко - славонски округ и Бродско - посавски округ и следећих српских институција: Канцеларија за европске интеграције Србије, Влада Војводине и Стална конференција градова и општина Србије.

Сви чланови радне групе били су активно укључени у процес доношења одлука и припрему свих програмских докумената: ситуационе анализе, *SWOT* анализе, програмске стратегије и Програма сарадње. Релевантне материјале су припремили Министарство за регионални развој и ЕУ фондове и експерти за техничку помоћ, углавном на бази доприноса које је дала радна група и били су послати члановима радне групе уочи састанака исте, на којима се детаљно разговарало о програмским документима. Споразум о садржају докумената, као и други задаци везано за одлучивање били су доношени консензусом међу члановима радне групе са правом гласа.

Анкета/упитник на интернету

Анкета на интернету је спроведена на основу упитника за одабир приоритетних тема који је био послат потенцијалним корисницима ИПА ПГС програма Хрватска – Србија 2007-2013. год. Спроведене су две одвојене анкете на интернету у свакој држави.

Анкета о приоритетним темама за српске кориснике отпочела је 14. августа 2013. год. и закључена 16. септембра 2013. год. Упитник је послат на око 200 контакт-адреса са мејлинг листе ИПА ПГС Програма Хрватска - Србија 2007-2013. год. која је укључивала локална и регионална владина одељења, сектор невладиних организација, образовне установе, коморе, регионалне агенције, туризам и организације за заштиту животне средине.

Од укупног броја од 56 институција из Србије које су попуниле упитник, већину су чиниле општине (32% од укупног броја), за њима следе НВО (22% од укупног броја), представништва локалних и регионалних власти (20% од укупног броја), образовне установе (14% од укупног броја) и јавне установе (22% од укупног броја).

Анкета на интернету за заинтересоване стране из Хрватске отпочела је 6. децембра 2013 год. и закључена је 7. јануара 2014. год. Упитник је послат на око 200 контакт - адреса са мејлинг листе ИПА ПГС Програма Хрватска - Србија 2007-2013. год. која је укључивала агенције за регионални развој, округе, градове, општине, сектор невладиних организација, окружне коморе, јавне установе, образовне установе и заводе за запошљавање.

Од укупног броја од 82 институције, из Хрватске које су попуниле упитник, већину су чиниле НВО (26% од укупног броја), представништва локалних и регионалних власти (66% од укупног броја), привредне организације (7,3% од укупног броја), агенције за регионални развој (6,1% од укупног броја) и пољопривредне организације и задруге (2,5% од укупног броја).

Главни резултат упитника је био индикативна ранг - листа приоритетних тема, од најмање важне до најважније, како се определило 138 корисника, који су попунили упитник за одабир приоритетних тема за ИПА ПГС Хрватска – Србија 2014-2020. год. Ранг-листа изгледа овако:

1. Улагати у младе и образовање;
2. Давати подстицај туризму и културном наслеђу;
3. Заштита животне средине и промовисање адаптације на климатске промене и превенција ризика;
4. Промовисати запошљавање, мобилност радне снаге и социјалну инклузију;
5. Јачати истраживања, технолошки развој, иновације и ИКТ;
6. Промовисати локалну и регионалну управу, планирање и изградњу административних капацитета;
7. Унапређење конкурентности, пословања и развоја МСП, трговине и улагања;
8. Промовисање одрживог саобраћаја и побољшање јавне инфраструктуре.

Информације о ранг - листи приоритетних тема помогле су у осветљавању приоритета, по оцени заинтересованих страна које су учествовале у анкети, те да се изврши рангирање питања која треба узети у обзир за даљи разговор са радном групом везано за програмску стратегију.

Два круга консултација са заинтересованим странама

Први круг јавних радионица намењених заинтересованим странама организован је у Осијеку (Хрватска) везано за приоритетне теме 1, 7, 8 и у Сомбору (Србија) за приоритетне теме 2 и 4 у априлу 2014. год. Листа званица, коју су саставили чланови радне групе састојала се од 90 репрезентативних институција из сваке од држава учесница. Укупно 180 институција из релевантних сектора је било позвано на први круг јавних радионица намењених заинтересованим странама. Институције на листи званица укључивале су следеће институције из држава учесница: националне/ентитетске власти на министарском нивоу, органе локалне самоуправе и регионалне органе власти, градове, општине, регионалне агенције, туристичке асоцијације, образовне установе, институције за пружање подршке пословању, јавне установе и организације цивилног друштва.

Два документа која су представљена и о којима су учесници у радионици дискутовали били су *SWOT* анализа и Логика програмске интервенције (програмска стратегија) са конкретним освртом на изабране приоритетне теме и предложене конкретне циљеве и врсте акција. Учесници су помогли у бољој идентификацији конкретних циљева и врста акције, које треба да подржи свака Приоритетна оса. Ово је било неопходно да би се потврдио избор тематских области којима програм треба да се бави и за услаглашавање оперативних и врста активности заснованих на потребама, које ће бити у стању да генеришу конкретне и мерљиве резултате.

Друга рунда јавних радионица за заинтересоване стране била је организована у Новом Саду (Србија) 8. септембра 2014. год. Листа званица, коју су саставили чланови радне групе састојала се од 90 репрезентативних институција из сваке од држава учесница. Укупно 180 институција из релевантних сектора је било позвано на први круг јавних радионица намењених заинтересованим странама. Институције на листи званица укључивале су следеће институције из држава учесница: националне/ентитетске власти на министарском нивоу, органе локалне самоуправе и регионалне органе власти, градове, општине, регионалне агенције, туристичке асоцијације, образовне установе, институције за пружање подршке пословању, јавне установе и организације цивилног друштва.

Документа која су представљена и о којима се разговарало са учесницима у радионици била су *SWOT* анализа и Логика програмске интервенције (програмска

стратегија) и нацрт Програма сарадње са конкретним нагласком на предложене конкретне циљеве и врсте активности у оквиру одређеног буџета.

Од 62 институције које су учествовале у консултативним радионицама намењеним заинтересованим странама, већину су чиниле: национални, регионални и локални органи власти (било је заступљено 25 органа власти, што чини 40,3% од укупног броја), регионалне и локалне агенције за развој (укупно 12 организација што чини 19,3% од укупног броја), јавна предузећа (укупно 10 организација што чини 16,1% од укупног броја), институције за пружање подршке пословању (укупно 6 организација што чини 9,7% од укупног броја), образовне установе (укупно 4 организације што чини 6,4% од укупног броја) и организације цивилног друштва установе (укупно 3 организације што чини 4,8% од укупног броја).

Остале институције, које су учествовале у консултативним радионицама намењеним заинтересованим странама, биле су: регионална привредна комора, занатска удружења, јавне установе културе и туристичка агенција, свака од њих заступљена са по 1,6 % од укупног броја институција.

Учесници су допринели даљој формулацији врста активности које треба да буду подржане у оквиру сваке приоритетне теме/приоритетне осе. Ово је било корисно, јер су партнери дискутовали и предлагали даља побољшања везано за врсте активности и стога омогућујући да се програм концентрише на оперативне и активности засноване на потребама, које ће бити у стању да генеришу конкретне и мерљиве резултате.

Јавне консултације на интернету

МРРЕУФ је обавестило програмску мејлинг листу, која се састоји од скоро 200 контаката из релевантних институција из држава учесника и радне групе о покретању јавне консултације на интернету, везано за следећа програмска документа на својој интернет презентацији: SWOT анализа и Логика програмске интервенције (програмска стратегија) и нацрт Програма сарадње. Јавна расправа на интернету била је отворена од 1. августа до 1. септембра 2014. год. и релевантни партнери су били позвани да поднесу своје писане коментаре на горенаведена документа. Коментаре су дале следеће институције: 1 НВО, 1 регионална агенција за развој. Коментари засновани на поузданим подацима били су узети у обзир, о њима се расправљало у радној групи и на крају су били спроведени. Коментари који нису били засновани на поузданим подацима или изворима нису били узети у обзир.

Јавна расправа на састанцима у оквиру стратешке процене утицаја на животну средину

После консултација с хрватским Министарством за заштиту животне средине и природе, у Хрватској су у поступку стратешке процене утицаја на животну средину за ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска–Србија 2014-2020. предузети следећи кораци:

1. корак – Главна процена прихватљивости за еколошку мрежу,
2. корак – Извештај о утврђивању обима стратешке процене утицаја,
3. корак – Стратешка студија утицаја на животну средину.

У оквиру 1. корака, званичан захтев за утврђивање главне процене прихваљивости ИПА програма прекограничне сарадње Хрватска–Србија 2014-2020. за еколошку мрежу заједно са резимеом приоритетних оса програма, на хрватском језику, поднет је Министарству за заштиту животне средине и природе Републике Хрватске 7. јула 2014. године. После званичних консултација са Државним институтом за заштиту природе, Министарство за заштиту животне средине и природе донело је 1. августа 2014. године Одлуку о неопходности

укључивања главне процене прихватљивости програма за еколошку мрежу.

По завршетку 1. корака, министар регионалног развоја и фондова Европске уније донео је Одлуку о почетку спровођења стратешке процене утицаја на животну средину за ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска – Србија 2014-2020. (на хрватском језику) и доставио је Министарству заштите животне средине и природе Републике Хрватске 19. августа 2014. године, чиме је званично започео поступак стратешке процене утицаја на животну средину за Програм. Одлука се састоји из почетног, званичног правног дела у коме се наводе кораци стратешке процене утицаја на животну средину, резиме приоритетних оса Програма, подробна упутства о свим корацима стратешке процене и списак државних органа позваних да учествују у поступку стратешке процене утицаја на животну средину.

У оквиру 2. корака, поступак утврђивања садржаја стратешке студије започет је 20. августа 2014. године достављањем релевантних докумената (Информација о поступку утврђивања обима стратешке студије за Програм на хрватском језику, Извештај о утврђивању обима стратешке студије на енглеском језику, резиме Програма сарадње на енглеском и хрватском језику и нацрт Програма сарадње на енглеском језику) релевантним директоратима (њих 18) следећих министарстава Републике Хрватске: Министарства заштите животне средине и природе, Министарства културе, Министарства пољопривреде, Министарства здравља, Министарства рада и пензионог система, Министарства социјалне политике и младих, Министарства туризма, Министарства привреде, Министарства предузетништва и занатства и Министарства науке, просвете и спорта. Документи су такође објављени на веб-сајту МРРФЕУ (<http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=4246>) и на њих су се могли остављати коментари до 19. септембра 2014. године.

Ради усклађивања поднетих мишљења о садржају и обиму стратешке студије утицаја на животну средину и утврђивања њеног коначног садржаја, МРРФЕУ је у оквиру фазе утврђивања обима стратешке студије организовало јавну расправу, на којој су одржане презентације на хрватском језику, док је писмени материјал био на енглеском језику. Овој јавној расправи, одржаној 12. септембра 2014. године у Загребу, присуствовали су представници Министарства заштите животне средине и природе, Министарства пољопривреде и Министарства науке, просвете и спорта. Разматрани су сви релевантни коментари добијени током фазе утврђивања садржаја стратешке студије.

У оквиру 3. корака, од 20. октобра до 19. новембра 2014. године био је отворен поступак израде стратешке студије утицаја на животну средину. МРРФЕУ је покренуло поступак израде стратешке студије у Хрватској достављањем релевантних докумената (Одлука о покретању јавне расправе о стратешкој студији утицаја на животну средину за ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска–Србија 2014-2020, Стратешка студија утицаја на животну средину, нетехнички резиме на енглеском и хрватском и нацрт Програма сарадње на енглеском језику) релевантних директората (њих 18) следећих министарстава Републике Хрватске: Министарства заштите животне средине и природе, Министарства културе, Министарства пољопривреде, Министарства здравља, Министарства рада и пензионог система, Министарства социјалне политике и младих, Министарства туризма, Министарства привреде, Министарства предузетништва и занатства и Министарства науке, просвете и спорта. Документи су такође објављени на веб-сајту МРРФЕУ (<http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=4246>) и на њих су се могли остављати коментари до 19. септембра 2014. године.

Ради усклађивања поднетих мишљења о Стратешкој студији, МРРФЕУ је 12. новембра 2014. године у Загребу организовало јавну расправу на којој су одржане презентације на хрватском језику, док је писмени материјал био на енглеском. Овој

јавној расправи су присуствовали представници Министарства заштите животне средине и природе, Министарства пољопривреде и Центра за развој унутрашње пловидбе д.о.о. Разматрани су сви релевантни коментари пристигли током израде стратешке студије.

У Републици Србији, поступак стратешке процене утицаја на животну средину састојао се из два корака:

1. корак – Извештај о утврђивању обима стратешке процене утицаја;
2. корак – Стратешка студија.

Пре почетка поступка стратешке процене утицаја на животну средину, Канцеларија за европске интеграције, као национално тело (НТ) надлежно за програме територијалне сарадње, затражило је од Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије да именује контакт особу за свих шест програма европске територијалне сарадње у којима Србија учествује од 2014. до 2020. године. Сви кораци у оквиру спровођења поступка стратешке процене утицаја на животну средину у Србији су се спроводили у складу с упутствима и препорукама Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије.

У оквиру 1. корака, нацрт Извештаја о утврђивању обима стратешке процене утицаја на енглеском језику послат је на мишљење Министарству пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије и у њега су укључени сви коментари.

У оквиру 2. корака, Министарство пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије обезбедило је списак релевантних тела са којима се треба консултовати у процесу израде стратешке процене утицаја на животну средину.

Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије покренула је поступак стратешке процене утицаја на животну средину у Србији достављањем релевантних докумената (Одлука о покретању јавне расправе о стратешкој процени утицаја на животну средину за ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска–Србија 2014-2020, Стратешка студија, нетехнички резиме на енглеском и српском и нацрт Програма сарадње) следећим институцијама Републике Србије: Министарству пољопривреде и заштите животне средине, Секретаријату за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине АП Војводине, Хидрометеоролошком заводу Републике Србије, Институту за заштиту природе АП Војводине, Агенцији за заштиту животне средине Републике Србије, Агенцији за просторно планирање Републике Србије. Све институције дале су позитивна мишљења о релевантној документацији стратешке процене утицаја на животну средину.

Српски преводи нетехничких резимеа извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину послати су на мишљења уз пропратно писмо и резимее програма сарадње на српском језику релевантним институцијама 21. августа 2014. године, као и превод ИПА програма прекограничне сарадње Хрватска – Србија, 29. октобра 2014. године, у складу с чланом 18. став 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 135/2004 и 88/2010).

У пропратном писму послатом релевантним органима налазила се информација да су комплетни извештаји о стратешкој процени утицаја на животну средину и нацрти програма сарадње доступни на енглеском језику на веб-сајту Канцеларије за европске интеграције www.seio.gov.rs.

Дакле, званично писмо/објава и нетехнички резиме преведени су на српски језик, док су извештај о стратешкој процени и Програм сарадње доступни на веб-сајту на енглеском језику.

У складу с чланом 19. став 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, извештаји о стратешкој процени на енглеском језику, нетехнички резимеи на српском језику и нацрти програма сарадње (комплетни) објављени су 20. августа 2014. године на веб-сајту Канцеларије за европске интеграције, (www.seio.gov.rs – доступни на почетној страници) и на www.evropa.gov.rs са информацијама о томе како и до када заинтересоване стране и јавност могу слати писмене коментаре, као и о датуму и месту одржавања јавне расправе. Поступак је био отворен 30 дана.

Такође, 18. августа 2014. године, организације цивилног друштва у области заштите животне средине позване су преко механизма Секторских организација цивилног друштва (СЕКО) (<http://www.cdsprelaze.org.rs>) да 26. августа 2014. године учествују у јавној дебати коју је организовала Канцеларија за европске интеграције и/или пошаљу писмене коментаре, и наведене су имејл адресе и веб-сајтови на којима су документи доступни. СЕКО је механизам сарадње цивилног друштва и јавног сектора са циљем успешног планирања и коришћења међународне развојне помоћи. Механизам је настао 2011. године на иницијативу Канцеларије за европске интеграције и користи се за консултације с организацијама цивилног друштва у 10 тематских области, укључујући животну средину и климатске промене.

Канцеларија за европске интеграције је 15. октобра 2014. године послала допис Министарству пољопривреде и заштите животне средине у којем је затражила одобрење извештаја о стратешкој процени и Извештаја о учешћу заинтересованих страна, институција и јавности у процесу консултација о стратешкој процени утицаја на животну средину у области прекограничне и транснационалне сарадње са државама чланицама ЕУ.

Канцеларија за европске интеграције је 3. новембра 2014. године добила позитивно мишљење Министарства пољопривреде и заштите животне средине о извештајима о стратешкој процени засновано на чињеници да су у складу с члановима 12-17. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник Републике Србије бр. 135/04 и 88/10), као и о Извештају о учешћу заинтересованих страна, институција и јавности у програмима прекограничне и транснационалне сарадње у оквиру стратешке процене утицаја на животну средину са државама чланицама ЕУ, који је у складу с члановима 18-20. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину .

Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије организовала је јавну расправу у Београду, 13. новембра 2014. године. Јавност није изразила мишљење на јавној расправи нити писмено у за то одређеном року.

Што се тиче укључивања партнера током спровођења Програма, посветиће се конкретна пажња следећим активностима:

1. Националне/регионалне/локалне и друге релевантне заинтересоване стране које треба укључити у Заједнички одбор за праћење.
2. Укључивање потенцијалних корисника и циљних група како је детаљно наведено под сваком Приоритетном осом.
3. Биће обезбеђене радионице и обуке везано за спровођење програма на које ће партнери бити активно позивани.

6. ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

(Веза: члан 8. став. 7 Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)

6.1. Одрживи развој

Опис конкретних операција којима се узима у обзир поштовање захтева за заштиту човекове околине, ефикасност ресурса, ублажавање и адаптирање на климатске промене, отпорност на катастрофе и отклањање ризика и управљање, у одабиру операција.

Одрживи развој је једно од кључних питања за програмску област пошто је дефинисан у стратегији програма сарадње. Овај прекогранични програм са својом територијом, која је богата природним и културним ресурсима, има огромни потенцијал за побољшање прекограничне заштите животне средине, ефикасност ресурса, ублажавање климатских промена и адаптацију, отпорност на катастрофе, те превенцију и управљање ризицима. Такође постоји јака потреба за овим побољшањем, како је установљено у ситуационој и *SWOT* анализи.

Стога, највећи део буџета је резервисан за Приоритетну осу 2, која је у потпуности усредсређена на одрживи развој. Приоритет 2 се не концентрише само на биодиверзитет и заштиту човекове околине, превенцију ризика и управљање ризицима, него и на енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије. Операције ће морати да јасно покажу како доприносе резултатима индикатора Приоритетне осе 2:

- Способност реаговања у случају природних непогода;
- Поторшња/уштеда енергије у јавним зградама у програмској области;

Даље, током избораоперативног поступка, релевантна индикативна питања, где је релевантно, су:

- За Приоритетну осу 1, која се концентрише на остварење бољег и ефикаснијег система здравствене и социјалне заштите: у којој мери обједињују елементе одрживости у области здравствене заштите и осталих интервенција у сектору социјалне заштите. На пример, подржани објекти за здравствене и социјалне услуге треба да се налазе у областима сигурним од поплава и требају бити лако доступни приликом ванредних ситуација (нпр. да не буду одсечени приликом поплава). Поред тога, развој или модернизација објеката морају да испуне све законске услове везане за заштиту животне средине и идеално да покажу добру праксу за изградњу животне средине – нпр., лаку доступност јавног превоза, приступачност за особе са посебним потребама, енергетску ефикасност, апсорпција загађења буком итд.
- За Приоритетну осу 2, која се концентрише на заштиту животне средине, бољу превенцију ризика, те одрживу енергију и енергетску ефикасност: у којој мери операције обједињују одрживи развој, нпр. кроз заштиту животне средине, енергетску ефикасност, ублажавање климатских промена и адаптацију, отпорност на катастрофе, те превенцију и управљање ризицима. На пример, пројекти везани за соларну енергију морају бити ограничени на постојења мање снаге (употреба неколико соларних плоча уместо великих паркова) у изграђеним урбаним срединама. Турбине на ветар и велики соларни паркови не могу бити

планирани у оквиру области од значаја за очување птица (подручја под посебном заштитом, бање) и не могу се налазити на веома вредном пољопривредном земљишту (П1) и вредном пољопривредном земљишту (П2). Велики соларни паркови и хидро електране не могу бити планирани у оквиру области значајних за очување врста и природних станишта (специјалне области заштите, САЦ). Било какво унапређење пољопривредне биомасе већих размера биће дозвољена само се може доказати да неће довести до погоршања већ постојећег стања било површинске било подземне воде.

- За Приоритетну осу 3, која се концентрише на развој туризма и очување и одрживо коришћење културне и природне баштине: у којој мери операције обједињују фактор одрживости, не само у смислу стимулсања економског развоја, него и јасне заштите културне односно природне баштине односно животне средине. На пример, посебна пажња ће бити посвећена пројектима повезаним са еко/агро туризмом који треба да допринесу одрживом управљању заштићених подручја и који су припремљени у сарадњи са властима задуженим за заштиту природе и културе или пројектима који се придржавају принципа одрживог туризма. Што се тиче интервенција за одрживо коришћење природног и културног наслеђа, принципа аутентичности и интегритета објеката и споменика, адекватног дугорочног очувања и одрживог коришћења, складног односа између локалитета културног наслеђа и споменика и околне животне средине и активног учешћа од стране заједнице и заинтересованих страна све то треба узети у обзир када је у питању одржива заштита, очување, управљање и извођење.
- За Приоритетну осу 4 која се концентрише на повећање конкурентности и развоја пословног окружења: у којој мери операције обједињују фактор одрживости кроз зелено предузетништво, усредсређивање на одрживи развој, спречавање инвестиција са значајно великим негативним ефектима за животну средину и климу и укупну одрживост инвестиције.

6.2. Једнаке могућности и недискриминација

Дефинисање конкретних операција на промовисању једнаких могућности и превенцији било какве дискриминације на основу пола, расе, етничког порекла, вере или уверења, инвалидитета, старости или сексуалне оријентације током припреме, дефинисања и спровођења програма сарадње, а нарочито, у погледу приступа финансирању, узимајући у обзир потребе различитих циљних група код којих постоји ризик од такве дискриминације, те нарочито, захтева за обезбеђивање приступа лицима са инвалидитетом.

Овај програм је промовисао и наставиће да промовише могућности и недискриминацију кроз следеће операције:

- Програмирање: У ситуационој и анализи *SWOT*, потребе различитих циљних група, као што су осетљиве групе, препознате су као суштинско питање програмске области, са посебним нагласком на њихову социјално-економску ситуацију. Посебно је Приоритетна оса 1 снажно утемељена у принципу једнаких могућности и недискриминације, поклањајући посебну пажњу осетљивим групама тиме што ће се радити на побољшању услуга у области

јавног здравља и сектору друштвене бриге, омогућавајући тиме стварање позитивног утицаја на смањење дискриминације и обезбеђивање једнаких могућности. Ово ће допринети обезбеђивању конкретних операције и које ће бити усредсређене на промовисање једнаких могућности и спречавање било какве дискриминације по основу пола, расе, етничког порекла, вере или уверења, инвалидитета, старости или сексуалне оријентације.

- Програмирање и праћење: Чланови радне групе за припрему Програма сарадње одабрани су на основу принципа једнаких могућности и недискриминације. Адекватно посматрање питања једнаких могућности и недискриминације осигурано је кроз радионице и састанке радне групе, уз позивање и консултовање са свим релевантним представницима ових група. Ово ће такође бити примењено на Заједнички одбор за праћење тако што ће исто бити интегрисано у Пословник.
- Праћење и извештавање: Све операције код све четири Приоритетне осе имаће обавезу да искажу у пријавном формулару како намеравају да допринесу једнаким могућностима и недискриминацији, било преко оперативног особља или усредсређивањем на тему једнаких могућности и недискриминације.
- Код Приоритетне осе 1, тражи се да операције означе како ће допринети следећим индикаторима резултата:
 - Број лица везано за побољшање здравствених служби, односно, обуке у служби социјалног старања;
 - Број заједнички развијених начина/услуга/пилот-пројеката који омогућују бољи квалитет социјалних и здравствених служби;
 - Популација коју покривају побољшане здравствене и социјалне службе односно установе.

Код Приоритетне осе 2, 3 и 4, једнаке могућности и недискриминација биће праћени као хоризонтални приоритет. Међутим, операције могу такође да укажу до које мере оне обезбеђују могућност приступа за све (решења без баријера и слично), те да се инклузија промовише у дефинисању и спровођењу операције везано за културне варијетете и етничко богатство програмске области, где ће се подстицати операције које промовишу мултиетничност. Посебно, биће пожељно ако операције код Приоритетне осе 4 буду имале побољшања и идеје за промоцију и развој друштвено одговорног пословања и социјалне инклузије у сектор МСП.

- Оцењивање: Програм оцењивања програма ће указати како се потупало у погледу принципа једнаких могућности и недискриминације.

6.3. Равноправност мушкараца и жена

Опис доприноса програма сарадње промовисању једнакости мушкараца и жена и – где је то релевантно – аранжмана којим се осигурава интегрисање погледа на програм сарадње и оперативни ниво из угла родне равноправности.

Равноправност жена и мушкараца била је у центру пажње током целог процеса програмирања. Родни јаз и преовлађујуће родно гледиште анализирани су током процеса припреме, чији се резултати могу видети у ситуационој анализи, док је принцип као такав био у потпуности поштован приликом припреме програма. Као једна од фундаменталних вредности у Европској унији, исти је укључен у овај

програм сарадње, који је осмишљен да би био доступан у једнакој мери свим члановима друштва и допринео неутрализовању дискриминације и обезбеђивању једнакости.

Свака оперативна примена коју подржава овај програм имаће задатак да наведе на који начин намерава да промовише равноправност између мушкараца и жена.

Програмска област пратитће опис: „Увођење у праксу родне перспективе у приступању операцијама значи да су циљеви и резултати дефинисани на такав начин да аспирације, жеље и потребе жена и мушкараца буду једнако вредноване и фаворизоване кроз оперативне операције. Операције које садрже у себи родну перспективу, доприносе остварењу циљева на нивоу зацртане политике партнерских влада и Европске комисије у погледу женских права и родне равноправности. Једна развојна операција је уједно и начин јасног дефинисања и управљања инвестицијама и процесима промене. Операције које нису родно дефинисане могу да промене постојеће родне односе на негативан или на позитиван начин; међутим, оне не поклањају пажњу диференцијацији ефеката и утицаја на животе мушкараца и жена, дечака и девојчица.“ *Увођење у праксу родне равноправности кроз оперативни приступ, Документ за Делегације ЕУ, Тера ван Ош (Thera van Osch), ЕУ Служба за родно саветовање, 2010. год.*

Да би биле потпуно у складу са препорукама Европске комисије у овим областима, операције подржане сходно овом програму сарадње гајиће родну осетљивост код избора својих заинтересованих страна, приликом организације координације и управљања и поштоваће родно гледиште приликом организације људских ресурса.

АНЕКСИ (ПРЕУЗЕТИ У СИСТЕМ ЕЛЕКТРОНСКЕ РАЗМЕНЕ ПОДАТАКА У ОБЛИКУ ПОСЕБНИХ ФАЈЛОВА):

1. **Нацрт извештаја о оцени *ex-ante* (укључујући резиме извештаја)**
2. **Писмено потврђивање споразума у погледу садржаја програма сарадње (У позиву на: члан 8(9) Уредбе (ЕУ) бр. 1299/2013)**
3. **Мапа области коју покрива програм сарадње**
4. **„Резиме за грађане“ програма сарадње**
5. **Стратешка процена заштите човекове околине**
6. **Ситуациона анализа**
7. **SWOT анализа**
8. **Логика програмске интервенције**
9. **Усаглашеност програма са макрорегионалним стратегијама**
10. **Управљачка структура програма**
11. **Функције ЗОП**
12. **Задужење НО**
13. **Функције ТУ**
14. **Функције СТ**
15. **Функције РТ**
16. **Задужења ЗС**
17. **Финансијски токови**
18. **Табела са ознакама показатеља**